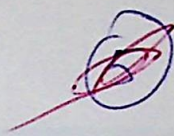

༢༡ ཁྱིམ་དགུལ་དགོན་ཚོར་བྱ་དགེ་འཕེལ་གྱི་
བྱང་བ་བཟོད་པའི་རབ་བྱེད་འཕགས་ཚོར་བདུན་ལྟན་
ཞེས་བྱ་བ་བཞགས་སོ།།

A Short Guide to Key Gonpa

भारदा पुस्तकालय
(संजीवनी या दा. के. द्र.)
क्रमांक 249

༄༄༄ ཁྱིཾ་ཏི་དགྱིལ་དགོན་མོར་བྱ་དགེ་འཕེལ་གྱི་
བྱང་བ་བརྗོད་པའི་རབ་བྱེད་འཕགས་མོར་བདུན་ལྔ་ན་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

A Short Guide to Key Gonpa

A KEY MONASTERY PUBLICATION

SPYI TI DKYIL DGON NOR BU DGE 'PHEL GYI BYUNG BA BRJOD PA'I
RAB BYED 'PHAGS NOR BDUN LDAN ZHES BYA BA BZHUGS SO
BY TASHI TSERING

A SHORT GUIDE TO KEY GONPA
ENTITLED THE MIRROR THAT SHEDS LIGHT ON THE CENTRE OF THE MANDALA
BY ROBERTO VITALI

Edited by Tashi Tsering

© 2000 by T.K. Lochen Tulku

Typesetting & cover design: Christophe Besuchet and Gyamtso

Published by Key Monastery
Key Monastery, Distt. Lahaul and Spiti, H.P., 172114, India

Printed at Indraprastha Press (CBT)
4 Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi 110002

ལ་དུགས་ཡལ་ཅི་རྩོས་སྒྲོང་གྱི་ལོ་ལྔ་ལྔ་ཁང་གི་ལྷ་བས་བྲིས་ནང་གསལ་བའི་འཛིག་རྟེན་མིག་གཅིག་ལོ་ཆེན་
 རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་ (974-1077) ཞབས།

Lochen Rinchen Sangpo (958 -1055). Mural painting in Lotsa Lhakhang,
 Alchi Temple, Ladakh.

THE DALAI LAMA

༡༡། སྤྱི་ཉི་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་ལེལ་གྱི་བྱུང་བ་བཟོད་པ་མདོར་བསྡུས་ཤིག་སྤྱོད་གས་
བསྐྱེད་གས་བཀྲིས་པ་འདི་ལ་བཞེན་ནས། འདི་སྣང་བྱ་བས་གཡེངས་ཏེ་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ལྷ་ཁོས་མེད་པ་
དག་གིས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་དོན་རགས་བསྡུས་ཤེས་རྟོགས་ཡོང་བར་ཕན་ཐོགས་དགེ་མཚན་འབྱུང་ངེས།

ལང་ནས་པལ་པ་རང་ག་བ་སྤྱིད་པར་འབྱུངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མ་ཡིན་པར་སྤྱོད་བྱ་དམ་པས་
བསྐྱན་འགྲོའི་དོན་ཆེན་མཛད་རབས་འདི་རིགས་ལ་དོ་ཁྲར་བདག་གཅེས་ཚུལ་བཞིན་མ་བྱས་ཆེ་རིས་
བཞིན་ཁྲངས་མེད་དུ་འགྱུར་ཉེན་ཆེ་བ་དཔེར་ན། ཡིག་ཆ་འདིའི་ནང་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱོད་རབས་
བཅུ་དགུ་འཁོད་ཁོངས་འགའ་ཞིག་གི་མཚན་ཅིམ་ལས་མི་གསལ་བ་འདི་དག་ཉ་ཅང་མངས་བས་སོ་
སོའི་ལོ་རྒྱུས་འཛུལ་ཞིབ་ཀྱིས་ཁྲངས་འབྱུང་ངེས་པར་བྱེད་འོས།

དོན་གྱི་སྤྱིང་པོ་ནི་སྤྱིན་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་བཟོད་པ་འདི་ཅིམ་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱོད་བྱ་དམ་པ་དེ་དག་གིས་
ཉ་ཅུལ་བའི་གསུང་རབ་ལ་ཐོས་བསམ་སྒྲོམ་པ་ཇི་ལྟར་གནང་བ་དང་། ཐུགས་རྒྱུད་ལ་མཁས་བཅུན་
བཟང་བྱུང་གི་ཡོན་ཏན་ཇི་ལྟར་མངའ་བ། དེ་དག་ལ་བཞེན་ནས་བསྐྱན་འགྲོའི་དོན་ཇི་ལྟར་མཛད་པ་
བཅས་ཀྱི་རྒྱུ་ལྷན་ལྷན་ཅན་གསུལ་བཞིན་བསྐྱབ་སྤྱོ། བཀའ་དྲིན་ཅན་གྱི་དམ་པ་གོང་མ་ཆོའི་མཛད་
བཟང་རྒྱན་འཛིན་བྱ་རྒྱ་ཉིད་དགོས་དོན་སྤྱིང་པོ་ཡིན་པས་རྣམས་པ་ཅི་ཡོད་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་འབད་བཅོན་
བསྐྱེད་པར་རིགས། རྒྱུའི་དགེ་སྤྱོད་བསྐྱན་འཛིན་རྒྱ་མཚོས། རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་བའི་ས་ཡོས་

ཟླ་ ༤ ཆོས་ ༧ གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ཟླ་ ༩ ཆོས་ ༡༧ ལ།

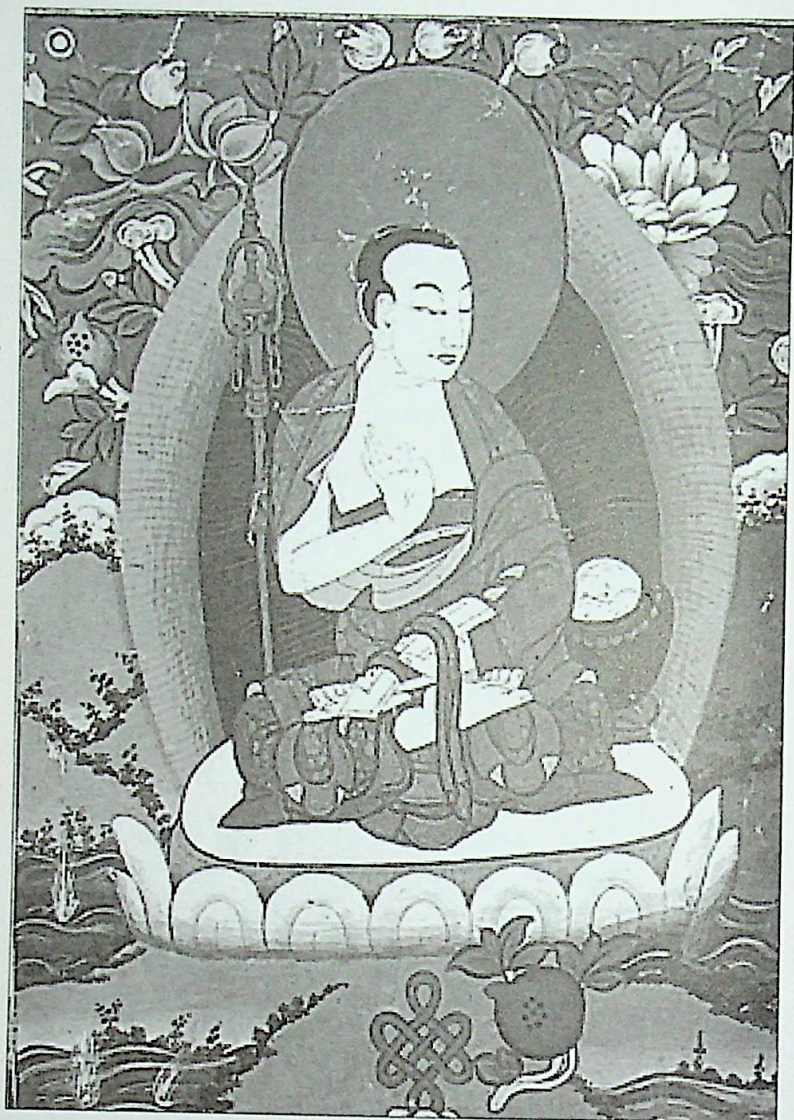

ལོ་ཆེན་ལྷ་བྲང་གི་རྟེན་རྫིང་གྲས་སུ་བཞུགས་པའི་འབྲུངས་རབས་
ཞལ་ཐང་བཞུགས།

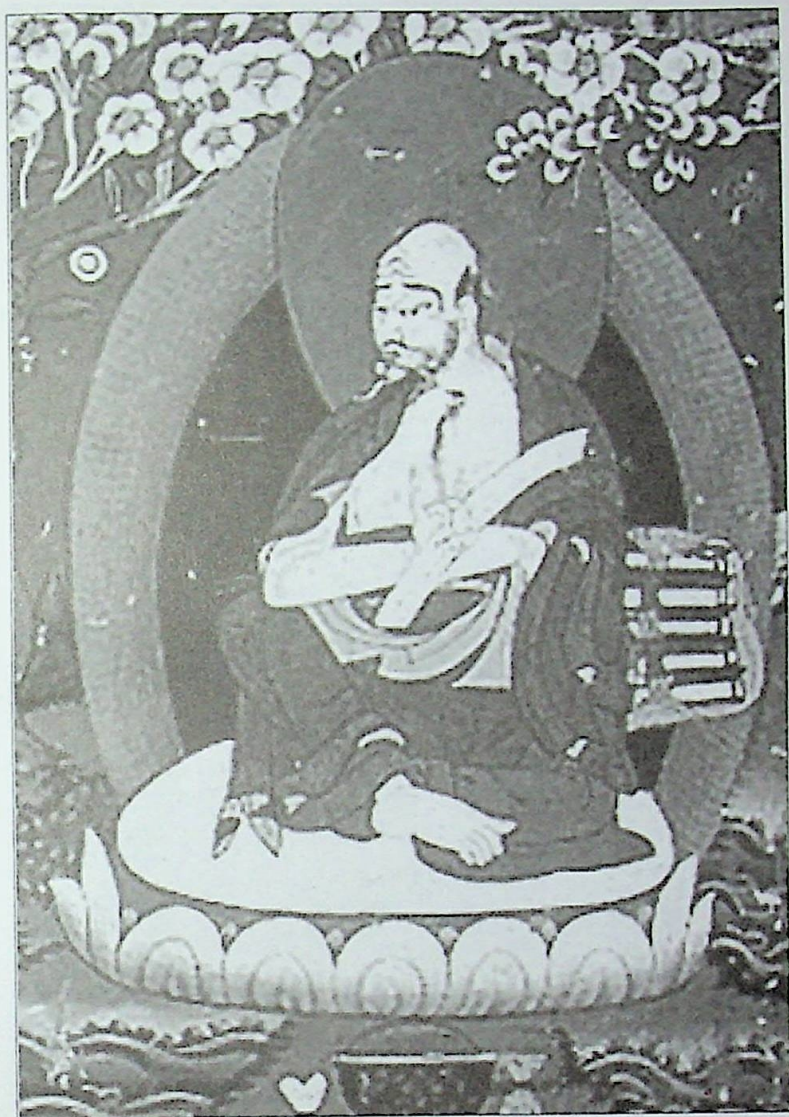
The Lineage of the Lochen Incarnations

ཐུག་ཅས་གཙང་སྤྲུང་བོ། Buddha Shakyamuni

འཕགས་པ་ཡུལ་འཁོར་སྤྱོད། Phagpa Yul Khorkeyong

ལོཔོན་དཔོན་ཀ་མིན་པ་ཆེན་པོ། Lopön Kaminpa

ལོཔོན་རྟོལ་ལྷོ་མ་པ་མེད་པ། Lopön Tropa Mepa

ལྷུ་ཐོབ་ཤིན་ཀ་བ་ཆེན་པོ། Drubthob Shinkawa

ལོཔོན་དཔོན་དེ་བ་ལྷ་མ། Lopön Dewabhama

ལོ་ལྷ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ། Lotsawa Rinchen Sangpo (958-1055)

བཙུན་པ་དཔལ་འབྲངས། Tsunpa Pelyang

རོང་པ་ག་ལོ། Rongpa Galo

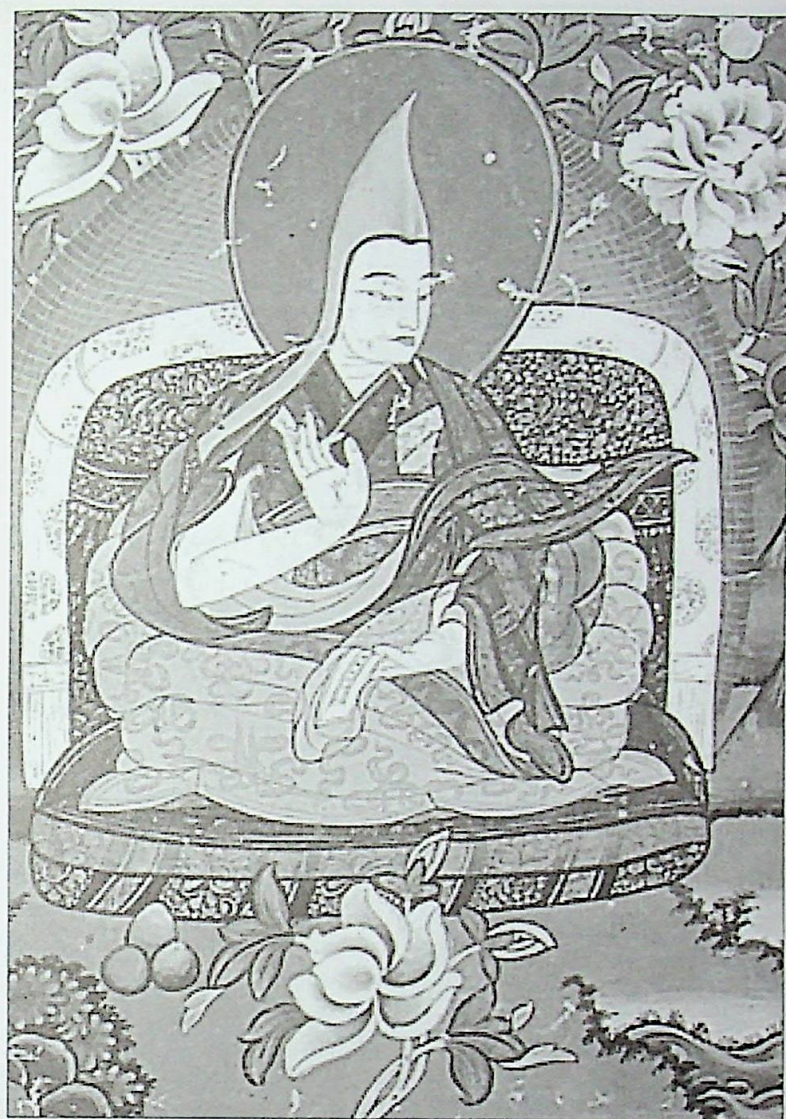
ཏོགས་ལུན་ཨ་ཡུར་པ། Togden Ayurpa

ཞང་ཞུང་པ་མཁས་གྲུབ་ཚེས་དབང་གྲགས་པ། Shangshung Chöwang Drakpa (1404-1471)

མཁན་ཆེན་ངག་དབང་བརྒྱུན། Khenchen Ngawang Gyajin

ཇེ་བཙུན་ལྷོ་བཟང་དབལ་འབྱོར། Jetsun Lobsang Paljor

མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་བསམ་འགྲུབ། Khaydrub Geleg Samdrub

ལོངས་པའུ་ལྷན་འཛིན་ཆོས་འཕེལ། Lobsang Tenzin Chöphel

ལོ་ཚེན་བསྟན་འཛིན་གྱུ་ལ་མཚན། Lochen Tenzin Gyaltzen

ཇེ་བཙུན་ཐཱོ་བཟང་བསྟན་པའི་ལྷལ་མཚན། Jetsun Lobsang Tenpey Gyaltsen

ཡོངས་འཛིན་སྒོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་རིན་ཆེན་གྱི་སུམ། Yongzin Lobsang Palden Rinchen Gyatso (?-1921)

ལོ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ། Lobsang Thubten Rinchen Sangpo (1923-1957)

༡༡། སྤྱི་ཉི་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་ལེལ་གྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་རབ་
བྱེད་འཕགས་ནོར་བདུན་ལྟན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།

དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་ལེལ་ནི་སྤྱི་ཉི་དགོན་སྡེ་ལྔ་ (སྤྱུས་ལྟར་ན་དགོན་སྡེ་ལྔ་ནི། ཏཱ་ཤེའི་ལྷ་ག་
ཏུ་དགོན་རྒྱུད་དང་རྒྱུད་དཀྱིལ་ན་ཐང་ཏུ་བྲགས་ཆེན་གྱི་ཏཱ་ཤེའོ་ཆོས་སྡེ་འཕམ། ཏུས་ཕྱིས་ཏཱ་ཤེ་ཐེག་ཆེན་
ཆོས་སྤྱིར་དང་། གྱི་ཡུལ་གྱི་གྲོང་ལྷ་ག་རི་མགོའི་སྡེར་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་ལེལ་། བྱང་མཁར་ཡུལ་
མཐུག་ཅམ་ན་བྲག་སྡེར་ཏུ་ལ་འཕེལ་དགོན་བཟླ་ཤིས་ཆོས་སྤྱིར། སྤྱིན་གྱི་གུང་རིང་ན་སྤྱིན་དགོན་
གསར་ལྷགས་ཆོས་སྤྱིར། སྡེར་རྒྱུད་དགོན་ཆོས་འཁོར་སྤྱིར་བཙས་ལྔ་ཡིན་) ཡི་ཡ་བྲལ་ལྷོ་ཤར་ (ལྷོ་
སར་) ནས་གསུམ་མདོ་བར་ལ་སྤྱི་ཉི་ (ཡིག་རྒྱུ་ཁག་ཅིག་ནང་སྤྱི་ཉི་ཞེས་འཁོད་པ་དང་རྒྱུན་ལྟན་
ཡིག་རྒྱུ་གཉིས་ནང་སྤྱི་ཉི་ཞེས་འཁོད་པར་སྤྱིར་) སྡོད་སྤྱད་བར་གསུམ་གྱི་ཐ་སྤྱད་ཡོད་པའི་ནང་ནས་
སྤྱི་ཉི་སྡོད་ཏུ་ཆགས་པའི་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་ལེལ་གྱི་བྱུང་རབས་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལ་འཕགས་
པའི་ནོར་བདུན་གྱི་བྲངས་ལྟན་ཏུ་དབྱེ་སྟེ། དང་པོ་སྤྱི་ཉིའི་ཆགས་རྩལ་རོ་སྡོད་ལམ་རོལ་ཅམ་བཞོད་པ་
དང་། གཉིས་པ་སྤྱི་ཉིར་སྟེས་ཆེན་དམ་པ་སྤྱ་དང་གང་གི་ཞབས་ཀྱིས་བཙགས་པའི་སྟོར། གསུམ་པ་
སྤྱི་ཉིར་སྟེས་ཆེན་དམ་པ་སྤྱ་དང་གང་སྤྱ་འབྱུངས་པའི་སྟོར། བཞི་པ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་སྡོན་གྱི་བྱུང་
རབས་ཀྱི་སྟོར། ལྔ་པ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་ད་ལྷའི་ཆགས་སྤངས། ཏུག་པ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཉིན་ཞག་
ཏུགས་གཅིག་དང་ལོ་རེའི་སྤྱི་པ་མཆོད་སོགས་ཇི་ཡོད་ཀྱི་སྟོར། བདུན་པ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་བསྟན་
བདག་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ན་རིས་གྱི་འབྱུངས་རབས་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྟུས་བཞོད་པ་བཙས་སོ།

དང་པོ་སྤྱི་ཉིའི་ཆགས་རྩལ་རོ་སྡོད་ལམ་རོལ་ཅམ་བཞོད་པར།

དེ་ཡང་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པ་རྣམ་འབྲེན་བཞི་པ་འཁོར་དབྱ་བཅོམ་ལྔ་བརྒྱ་དང་ལྟན་ཏུ་སྤྱ་དངོས་ཀྱི་
ཞབས་ཀྱིས་བཙགས་ཤིང་། གནས་བརྟན་ཡན་ལག་འབྱུང་གི་བཞུགས་གནས། དཔལ་འཁོར་ལོ་སྟོས་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོའི་ཡས་མས་དགྲིལ་དགོན་པའི་སྤྱི་པར།

Key Monastery in ca. 1909 (After A K.Francke. *Antiquities of Indian Tibet*).

པའི་གནས་སྟོན་ན་གྲགས་ཆེ་བ་གངས་དཀར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཏི་སེ་སང་གདོང་དཀར་མོ་སྤྱི་ཡི་གནས་དང་།
 མལ་རྩོག་ཐེན་གྱི་པོ་བྲང་མ་པམ་གཡུ་མཚོ། ཁ་བབས་ན་མ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་སྤང་ཆེན་ཁ་བབས་
 (སྤང་ཆེན་ཁ་བབས་དང་སྤྱི་ཏི་ཚུ་གཉིས་ཁྲ་ཏུ་ཁབ་ཅེས་པའི་ས་ཆར་གཅིག་ཏུ་བསྟེན་པས་) བཅས་ཀྱི་
 རྩལ་ཞོལ། སང་གེ་ཁ་བབས་ཀྱི་གཡས་སྟོགས། ཁྲ་ཏུའི་ལྷ་རི་བྲང་འཕགས་བྱར་རྒྱལ་གངས་རི་ཞེས་
 སངས་རྒྱུས་སྟོང་སྤྱིའི་པོ་བྲང་དང་། བདེ་མཆོག་གི་གནས་བྲང་པར་ཅན་སོ་མང་སོགས་ཀྱི་གཡས།
 ལྷའི་གཡང་ར་ཞང་ཞུང་ལྷོ་ཡི་ལྷོངས། ཡུལ་ལ་གཡང་ཆགས་སྤྱི་ཏིའི་གཞུང་ངམ་སྤྱི་ཏི་སྤྱི་ལྷོག་གམ།
 སྟོང་ཤོད་གཤམ་དང་སྤྱིན་བཞིར་གྲགས་པ་དེར། ཕྱ་ཅུ་ཅི་བཅུད་རྒྱས་ཤིང་། མདའ་ཅུ་འབྲུ་སྒྲིན་པ།
 དག་བཅུའི་བྲིམས་ལྷན་གྱི་ཡུལ། སྤྱ་ཏུས་ཡིན་ན་རྫོང་མཐོ་ལ་བཅན་པ་རྒྱལ་ས་བྲང་མཁར་ཅེར།
 མཁར་དཔོན་གྱུ་སྤྱིང་ངམ། སྤྱིད་སྤྱིང་ག་ག་དང་ནོ་ནོ་མི་ཐུས་བརྒྱད་བཅས་ཀྱིས་ལུགས་གཉིས་བདེ་

བར་སྐྱོང་བ། ད་དུས་འཕགས་ཡུལ་ནི་མ་ཅུང་མངའ་སྡེའི་སྤྱིད་པའི་གཡང་ཡུལ་ཀ་ཇེས་ཇོང་ཞབས།
 ལུང་པའི་ཕུ་དང་ཅེ་མོར་ཇེ་བྲག་གི་བ་གས་རབ་དུ་བཅེགས་པ། དཔེན་ཅིང་ཉམས་དགའ་བ། གཤས་
 སྤྱོགས་ནམས་གུ་དོག་ཅིང་སྤྱོད་དུ་ཁོག་ཡངས་པ། དབྱར་དུས་སྤྱོན་ཐོག་གི་ལྗང་བས་ཡོངས་སུ་གང་
 ནས་གཡུའི་གཞོངས་པ་འདྲ་བ། སྤྱོན་དུས་པད་ཁ་མེ་དོག་སོགས་ཀྱིས་ཁོངས་ནས་གསེར་གྱི་གཞོངས་
 པ་འདྲ་བ། དགུན་དུས་ཁ་བས་དུལ་མང་བཅེགས་ནས་དུལ་གྱི་གཞོངས་པ་འདྲ་བ།

དགོན་པ་ཆོས་སྡེར་སྡེ་བ། ཏེ་པོ་ལྷོག་ལ་རྒྱན་གྱི་ཆོས་སྡེ་སྡེ། སྡེའུ་ལོ་སྡེ་སྡེ་ལོ་ ༡༨༦ ལོར་མངའ་
 རིས་ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་སྤྱོད་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་དང་སྡུལ་པའི་སྡེས་མཆོག་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་བྱང་གིས་
 ཐུག་བཏབ་པ་ལྷས་མེར་ལྷན་ནེར་ད་ལྷ་འང་བྱིན་ལྷབས་ཀྱི་ཆོན་ཁ་མ་ཉམས་པར་མིག་གི་བདུད་ཅིར་
 བཞུགས། སྤྱོགས་མཆོངས་ད་དུང་སྤྱི་དྲིའི་ཡུལ་འདིར་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐུ་དུས་སུ་ཐུག་
 བཏབ་པར་བྲག་ས་པའི་བྱང་མཁར་གྱི་སྤྱོ་ཁ་ཆང་བྱ་བའི་ལྷ་ཁང་གཅིག་དང་། ལྷ་ལུང་ན་གསེར་ཁང་
 བྱ་བའི་ལྷ་ཁང་གཅིག་སྤྱིད་བྱིས་ན་སྤྱི་མཆོད་རྟེན་དང་ནང་ལྷ་ཁང་ཡིན་པ་ (དུས་སྤུས་ཞིག་ནས་མེད་)
 གཅིག་བཅས་ཀྱང་བཞུགས།

གཉིས་པ། སྤྱི་དྲིར་སྤུས་ཆེན་དམ་པ་སུ་དང་གང་གི་ཞབས་ཀྱིས་བཅག་པའི་སྐོར་བཞོད་པར།
 བསྐྱན་པ་སྤྱི་དར་ནས་འཛིག་རྟེན་མིག་གཅིག་ལོ་རྒྱུ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་། ལོ་རྒྱུང་ལེགས་པའི་
 ཤེས་རབ། དཔལ་ལྷན་འབྲུག་པ་དཀར་བརྒྱད་ཀྱི་བྱུང་མེས་རྒྱལ་བ་ཞོད་ཆང་པ་མགོན་པོ་དོ་ཇེ། འཇམ་
 མགོན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བསྐྱན་པ་སྤྱོགས་མཐར་སྡེལ་བའི་དར་ཆེན་དུག་གས་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་བྱལ་སྤྱོད་
 བྱང་མེམས་ཤེས་རབ་བཟང་པོ་དང་། སྐོབ་མ་བྲིག་མེ་མཁན་པོ་ཤེས་རབ་སྐོ་བྲོས། གུ་གོ་ཆོས་རྒྱལ་
 གདུང་ཨ་ན་ཆོས་ཇེ། མཁན་ཆེན་ཆོས་དཔལ་བཟང་པོ། རོར་མཁན་རབས་ང་བདུན་པ་འཇམ་དབྱངས་
 རིན་ཆེན་དོ་ཇེ། རོར་མར་ཅེ་ཞབས་དྲུང་བྱམས་པ་ནམ་མཁའ་ཀུན་བཟང་། རོར་མཁན་རབས་དོན་ལྷ་
 པ་ཁང་གསར་མཁན་ཆེན་དག་དབང་མཁུན་བཅེ་བྱུབ་བསྐྱན་སྤྱོད་པོ། ལྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁུན་

བ་སྐྱ་བྱེད་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ། འཇམ་མགོན་ས་སྐྱ་བདག་ཆེན་ཁྱིམ་འཛིན་ཞེ་ལུ་བ་སྐྱོལ་མ་པོ་བྲང་པ་
 དག་དབང་ཀུན་དགའ་ཐེག་ཆེན་དཔལ་འབར་ཕྱིན་ལས་བསམ་འཕེལ་དབང་གི་རྒྱལ་པོ། རྒྱལ་བའི་
 ཡོངས་འཛིན་སྐྱ་གཞོན་སྐྱབས་མེ་བྱི་བྱང་སྐྱ་བྱེད་གསུམ་པ་སློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བཞུན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ།
 རྒྱལ་བའི་མཆན་ཞབས་དགའ་བྱང་གསེར་སློང་གདུང་སྤུལ་རིན་པོ་ཆེ་དག་དབང་སློ་བཟང་བྱབ་བཞུན་
 སྐྱབས་འབྱོར་བཅས་ཀྱིས་ཞབས་ཀྱི་པད་མོ་བཀོད་ནས་ཆོས་ཆར་པལ་ཅིང་བྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་པའི་
 ཡུལ་ཡིན།

གསུམ་པ། སྐྱ་ཏིར་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་སུ་དང་གང་སྐྱ་འབྱུངས་པའི་སྐོར། སྐྱ་ཏིའི་ཡུལ་ལུང་གང་
 སར་ཐར་ནས་ད་བར་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་མང་དུ་འབྱུངས་པ་གོར་མ་ཆག་ཀྱང་ད་ལྟ་སྤྱིགས་དུས་འདིར་
 དགའ་ལྷན་གསེར་བྱི་བཅུ་པ་སྐྱ་ཏི་བྲང་མཁར་བ་མེ་དཔལ་ལྷན་རྒྱལ་མཆན་དང་། འབྲུག་པ་དཀར་
 བརྒྱད་ཀྱི་བྱུབ་ཆེན་རང་རིག་རས་ཆེན་ཀུན་དགའ་རྒྱ་མཚོའི་ (༡༩༧༢-༡༩༨༣) ཞབས། བཀྲས་ལྷན་
 དཀྱིལ་ཁང་བྱི་འཛིན་སོ་གསུམ་པ་སྤྲུག་མོ་སྐྱ་ཏི་དཔོན་སློབ་ཡེ་ཤེས་ཆེ་བཟླ། ཀུན་གཟིགས་པམ་ཆེན་
 ན་རིམ་ནས་མདོ་སྤྱད་མཛོད་དག་དང་མགོ་ལོག་འབྲུམ་པ་ཁག་གསུམ་གྱི་དཔོན་འབངས་ནམས་ཀྱི་
 དབུ་སྒར་བཛོད་བད་མཛད་པའི་འབྱུངས་ཡུལ་སྐྱ་ཏི་ནས་ཡིན་པའི་ཨ་ལགས་གཙང་སྐྱ་རིམ་པ་ཁག་
 ཅིག་རྒྱ་དབུལ་བྱུབ་ཐོབ་བསོད་ནམས་ལྷན་བྱུབ། མཁན་པོ་རྒྱ་མཚོ། སྤྱིན་གྱི་སྐྱབས་མེ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་
 ལྷན། གཡོ་མེད་སྐྱུལ་སྐྱ། ཀྱི་མའི་དཀར་ཆེན་སློ་བཟང་རྒྱལ་མཆན། རང་རིག་དཀར་ཆེན་སློ་བཟང་བཞུན་
 འཛིན། དཀར་ཆེན་འབྲུག་རྒྱས་སོགས་སྐྱ་འབྱུངས་པའི་གནས་མཆོག་གོ།

སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་མང་དུ་འབྱུངས་པའི་ནང་ནས་མཆན་སྤྲན་མཛད་མེས་མངོན་པར་འཕགས་པ་
 ཡིག་ལས་དུ་གསལ་ཅམ་ཡོད་པའི་གྲས་ནས་གཅིག་ནི་འཇམ་མགོན་སྐྱ་མ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
 ཆབ་དགའ་ལྷན་བྱི་ཐོག་བཞི་བཅུ་པ་མེ་བཅུན་དཔལ་ལྷན་རྒྱལ་མཆན་མཆོག་ཡིན།

ཁོང་ནི་སྤྱད་མངའ་རིས་ཀྱི་ཆ་སྐྱ་ཏི་བྲང་མཁར་དུ་སྐྱ་བཞུམས། སྤྱིན་གྱི་བག་ཆགས་བཟང་པོ་

སད་དེ་བསྟན་པའི་འབྲུང་བྱུང་ས་དབུས་སྤྱོད་ས་སུ་ཐེབས། ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་གྱི་གྲ་ཚང་ལྗེ་ནང་ཆན་
 མཁས་མང་ངང་པ་འདྲུ་པའི་མཆོ་ཆེན་པོ་མངའ་རིས་གྲ་ཚང་དང་། རྒྱུད་སྤྲད་དུ་མདོ་སྤྱོད་ས་ཀྱི་ཐུགས་
 གཉེར་ཡང་དག་པར་མཛད། རྒྱུད་ཀྱི་འཆད་ཉན་དང་བྱང་ཅེ་རིས་པ་བཞིན་ནས་རྩེ་བཅུན་ཚོང་ཁ་ཁ་ཆེན་
 པོའི་གསེར་བྱིར་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ - ༡༩༩༢ བར་ཉི་ལོ་བདུན་ཆོས་འཁོར་བསྐྱོར། མདོན་དགར་བྱར་དུ་
 བཞུགས་ནས་རྩེ་སྤྲོང་། གསང་སྤྱོད་ས་མཁའ་། གསལ་ཁང་། ཞོགས་དགུང་མདོན་རྣམས་ཞལ་འཛིན་
 གནང་། མཐར་དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་ཐོག་གཤེགས་ཤིང་། དེུལ་ལས་བསྐྱུད་པའི་བྱང་ཆུབ་མཆོད་ཉེན་
 བདེ་གཤེགས་ལྷ་ཁང་གི་བྱང་སྤྱོད་ས་སུ་བཞུགས། སྤྱུལ་སྤྱུ་ལ་མོར་བྱུང་པའི་ད་ལྟའི་བྱང་ཅེ་བར་
 བྲགས། ཞེས་ཆོས་འབྲུང་པོ་སེར་ནང་གསལ།

ཡང་དགའ་ལྷན་གསེར་བྱི་བཞི་བཅུ་བ་སྤྱི་ཉི་ཤར་མཁའ་གྱི་རྩེ་བཅུན་དཔལ་ལྷན་རྒྱལ་མཆོན་
 དང་དུས་མཉམ་དུ་བྱོན་པའི་སྤྱི་ཉི་རང་རིག་དུ་སྤྱུ་འབྲུང་ས་པའི་རྒྱལ་ཀུན་མཁའ་བཅེའི་སྤྱི་གཟུགས་
 སྟོབ་དཔོན་ཆེན་པོ་བསྐྱེད་ཀྱི་རི་སྤྱུ་འཕུལ་གྱི་སྟོན་གར་བྲུབ་ཐོབ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱུར་བ་
 པོ་རྩེ་བཅུན་ཆེན་པོ་རང་རིག་རས་པ་ཀུན་དགའ་རྒྱ་མཆོ་ (༡༩༡༩-༡༩༤༣) མཆོག་ཡིན།

ཁོང་གི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ བོད་ཆོ་བདུན་པའི་ནང་ལྷ་སར་ལ་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁའ་བ་སྤྱུ་སྤེར་
 ལྷ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་དང་མཇེལ་འཕྲད་བྱུང་སྟོར་རྒྱལ་བའི་རང་རྣམ་དུ་ཀྱུ་ལའི་གོས་བཟང་བོད་ཁ་པའི་
 ནང་འདི་ལྷར་གསལ་ཏེ། ལ་སྟོན་ནས་རང་རིག་གྲུབ་ཆེན་དུ་བྲགས་པ་བྲག་རྩོགས་གཉིས་ཀ་ལ་
 ཉམས་ཉྟགས་ཆེ་བ་ཞིག་འོངས་པ་དང་འཕྲད་དེ་རྩ་བུལ་ལ་འཕྲོས་སྤྲོད་མང་དུ་བྱུང་། ལ་ལས་མངའ་
 བདག་གི་ལྱང་བསྟན་དུ། སྟོན་གྱི་སྤྱོད་ས་ནས་རང་རིག་རས་པ་འབྱུང་། ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ནས་ཟེར་གང་
 ལྷར་སྤར་སེམས་རང་ངོ་འཕྲོད་པ་ཞིག་དུ་མཛོད། ཞེས་དང་། རྒྱལ་དབང་འབྲུག་ཆེན་མི་པམ་དབང་པོས་
 (༡༩༩༡- ༡༩༩༧) ཀྱང་། དེང་སང་སྤྲོད་སེམས་ལ་རང་དབང་འབྲུག་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་རྩེ་བཅུན་རང་
 རིག་རས་ཆེན་ཅོམ་ཡིན་པ་འདྲུ་གསུངས་པ་སོགས་ལས་ཤེས་ནུས།

ཁོང་གི་མཛད་རྣམ་མགུང་འབུམ་སོགས་ནི་དངོས་སྟོབ་ནས་ལུང་དག་དབང་དོ་རྩེས་སྤྱོད་ས་

ད་ལྟའི་དཀྱིལ་དགོན་པ།

Present day Key Monastery

བསྐྱེགས་བགྱིས་པ་ནམ་ཐར་ཆེ་མོ་(ད་བར་མིག་ལས་དུ་མ་གྱུར་) དང་། རྩེ་བཙུན་རྩེ་རྩེ་འཆང་ཆེན་པོ་
རང་རིག་རས་པའི་ནམ་ཐར་གསོལ་འདེབས་ངོ་མཚར་གྱི་མཆོད་མེ་ལོང་། ཞེས་པ་དང་། རྩེ་བཙུན་རང་
རིག་རས་པའི་ནམ་ཐར་གསོལ་འདེབས་དཔག་བསམ་ལྟོན་ཤིང་། རྩེ་བཙུན་བྱུང་བདག་ཆེན་པོ་རང་
རིག་རས་ཆེན་གྱི་གསུང་མགྱུར་དང་། ཞལ་གདམས་འཆི་མེད་བདུད་རྩི་རྩེ་རྩེ་བས་འཕྲེང་། བལ་ཡུལ་
ཕྱིང་ཀུན་སོགས་དང་རྩེ་རང་རིག་གདུང་རྩེན་གྱི་དཀར་ཆག་རྩེ་བཙུན་རང་རིག་རས་པའི་གསུང་མགྱུར་
ཞལ་གདམས་འགའ་ཞིག་ཅེས་པ་སོགས་དབུས་ལྗོངས་འབྲུག་བདེ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་དུ་སྤར་ཤིང་།

བརྒྱགས་པ་སོགས་ལ་སྤྱན་རས་གཟིངས་པ་མཛད་ན་ཆུས་པ་མཁུན་གྱི་ཡོད་ལགས།

མཆི་པ། དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཐོན་གྱི་བྱང་རབས་ཀྱི་སྐོར་བཟོད་པ་ལ་ཕྱི་སྐོར་གྱི་བཞོད་པ་དང་
དགོན་པའི་ཐོན་གྱི་བྱང་རབས་བཟོད་པ་གཉིས་ལས་དང་བོ་ཕྱི་སྐོར་གྱི་བཞོད་པ་ནི། དཀྱིལ་དགོན་པའི་
མདུན་ངོས་ཀྱི་ལོ་མི་ཤར་བརྒྱད་ཅུ་ཕྱི་སྐོར་ཏུ་ཀུན་ཅེ་ལ་ཞེས་བྲག་ནོར་བུ་འབྲུ་བ་འཁོར་ལོ་བདེ་
མཆོག་གི་གནས་ལག་ཏུ་བཅི་བའི་གངས་རིའི་སྤྱ་བྱུང་ཅན་དང་། རང་རིག་ཨ་མ་ཇོ་མོའི་བྲག་ལ། བྱང་
མཁར་གྱི་སྤྱ་མཆོ། ཀ་རྩེས་དང་ལ་རའི་བར་གྱི་རི་བོ་པ་སྤྱང་ཞེས་པར་བདེ་མཆོག་གི་གནས་ཆ་ཆང་
བར་བཞེད་པའི་ཞལ། དགོན་གྱི་གཡས་སྐོར་དུ་དཔལ་ལྷན་ལྷ་མོའི་གནས་སུ་འདུག་པའི་ཕྱོད་པོ་ཡོད་པའི་
ཀུན་འཛོམས་ལ་འབྲིས་སྤྱ་མཆོ་བྲག་ཆེན་ཅན་དུ་ཏལ་ཞེས་སེང་ལྷུང་གཡུ་རལ་གདན་དུ་བཞིངས་
པ་ལྷ་བུ་འབྲེལ་བ། ཀུན་འཛོམས་ལ་གཤམ་གྲོག་པོ་དཔར་ནག་ནས་མར་རིམ་གྱིས་བབས་ཤིང་།
དགུན་དར་དཀར་གྱི་ཡོལ་བས་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་ཏི་ཆུ་ཆུང་ཆད་མེད་པར་གཡུ་འབྲུག་ཐོན་མོས་ས་ལ་
འཕྱོ་ཕྱིར་གྱིས་བརྒྱགས་ཅལ་ངོས་པ། དགོན་པའི་སྤྱི་ཆུ་ཏུ་ལྷུང་སྤྱིར་དང་། ལྷ་མོ། ནེ་སེར་ཏེ་ལྷ་བག་
ཇོ་གསུམ་གྱི་ཕོ་བྲང་རི་མགོ་རྩེ་བྲག་བ་གས་གསུམ་པོ་བསྐར་ལ་བསྐྱིགས་པ། དགོན་པའི་ཤར་བྲོགས་
གྱི་རི་ལྗེ་བས་སུ་ཉན་ཐོས་འགོག་པའི་བྲག་པ་ཡོད་པ་བཅས་གནས་དང་གནས་སྤྱན་དུ་མས་བསྐྱོར་བ་
སོགས་ས་དབྱེད་ཕྱན་སུམ་ཆོགས་པར་ད་ལྟའི་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་འཕེལ་ཆགས་ཡོད།

གཉིས་པ་དགོན་པའི་ཐོན་གྱི་བྱང་རབས་བཟོད་པར་བྱ་བ་ལ། དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཆགས་རབས་
དང་སྤྱ་རབས་སོགས་ཀྱི་ཡིག་རྒྱུང་ད་བར་མིག་ལམ་དུ་མ་ལྟར་ཀྱང་བཞུས་པོའི་དག་ལྷན་དང་། དགེ་
ལྷན་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ལྷར་ན། འཇམ་མགོན་སྤྱ་མ་ཙོང་ཁ་བའི་ (༡༣༧༧-༡༤༡༤) ཞབས་གྱི་བསྐྱན་
པ་བྲོགས་མཐར་སྤེལ་བའི་དར་ཆེན་དུག་གི་ཡ་བྱལ་སྐོར་ཤེར་བཟང་གི་དཔོན་བྱ་ཆེན་ཁྲིག་སེ་སྐོབ་
དཔོན་ཤེས་རབ་སྐོ་གྲོས་ནས། ཀྱི་ཞེས་པའི་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་དབྱུ་ཏོག་དུལ་དཀར་གྱི་མཆོལ་ཆོས་བུ་
བཞོད་པ་ལྷ་བུ་བཟིན་ཆགས་དད་པའི་སྤྱོ་སྤྱང་དབང་མེད་དུ་འཆར་བ། མ་བཅིགས་ལྷན་གྱིས་བྱུབ་པའི་
རང་བྱུང་རྫོ་རྩེའི་བྲག་སྤྱིར་དུ་སྤྱི་ཡོའི་བརྒྱ་བྲག་བཙོ་ལྷ་པའི་ནང་དཀྱིལ་དགོན་ནོར་བུ་དགེ་འཕེལ་བཏགས།

ཡང་ད་ལྟའི་རང་རིག་ས་ཆར་རང་རིག་པ་སངས་རྒྱས་འོད་ཟེར་གྱིས་སྤྲུག་བཏབ་པའི་མངོན་
 དགར་དགེ་དགོན་དང་ས་དགོན་གཉིས་ཆགས། རིང་པོར་མ་ཐོགས་པར་ས་གནས་དེར་མེ་ཆུ་ཤིང་
 སོགས་མཐུན་ཆུན་འཛེམས་མིན་གྱི་དཀའ་ངལ་ལ་བརྟེན། དགོན་གོང་འོག་ས་དགེ་གཉིས་ས་གནས་
 གཞན་དུ་སོ་སོར་སློ་དགོས་བྱུང་སྐབས་མངོན་དགར་ད་ལྟ་འང་དགོན་གྲུལ་མཇུག་གྱུ་ཡོད། ས་དགོན་
 དེ་བཞིན་མཁན་ཆེན་ཆོས་དཔལ་བཟང་པོས་གོ་མིག་ལྟན་གྲུབ་ཅེ་མའི་དགོན་རྫིང་ཞིག་དང་བསྐྱེལ་
 ནས་སྤང་དགོན་ཆོས་འཁོར་གླིང་ཞེས་པར་བསྐྱར། མངོན་དགའི་དགེ་ལུགས་པ་ནམས་དཀྱིལ་དགོན་
 རོར་བུ་དགེ་འཕེལ་དུ་སྦྲོས། དེ་ནས་བཟུང་དཀྱིལ་དགོན་གྱི་སྒྲ་རབས་ཁྲིག་སེ་དུང་བ་སྐབ་པ་བསོད་
 ནམས་དོན་གྲུབ། སྒྲ་མི་རྟག་པ། ཚུལ་ཁྲིམས་བཀྲ་ཤིས། དེ་ཉི་རང་རིག་པ་མང་ཐོས་རྒྱ་མཚོ། ཉ་པོ་བ་
 བསྟན་པ་རྒྱ་མཚོ། ཁྱ་རིག་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ། སྤྱིད་སྤར་པ་བཟོད་པ་རྒྱ་མཚོ། བསོད་ནམས་
 དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྗེས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༤ ལོར་རང་རིག་པ་དགེ་ལུགས་རྒྱལ་མཚན། སྤགས་རྒྱུད་སྤྱང་
 ལུགས། དགེ་འདུན་དྲུག་ཅུ་རེ་དགུ་སྟོར་ཡོད་ཅེས་ཆོས་འབྱུང་བེ་སེར་ནང་གསལ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༢༤ ནས་
 ད་ལྟ་བར་གྱི་སྒྲ་རབས་སམ་མཁན་རབས་ཇི་སོང་གི་ཡིག་ཆ་མ་མཇུག།

སྤུ་མོ་སྤྱི་ཉིད་དཀྱིལ་དགོན་དང་། ཉ་པོ་བ་བྱང་མཁར་རམ་ལ་འཕེལ་དགོན་གསུམ་ནས་གྲུ་རྒྱུན་
 གཉིས་རེ་མངའ་རིས་སྤྱར་བཀྲ་ཤིས་སྤྱང་རྒྱུད་པ་གྲུ་ཆང་ལ་བཅུན་ཁུལ་འབྲོ་སྤོལ་དང་། གྲུ་རྒྱུན་མང་
 བ་རང་རིག་ནས་སློ་སར་བར་བཀྲ་ཤིས་ལྟན་པའི་སྤག་མོ་ཁང་ཆན་དང་། ཀ་རྗེས་ནས་ཁྱ་ཏུ་ཡན་
 བཀྲས་ལྟན་གྲུ་གེ་ཁང་ཆན། ཡང་ན་དགའ་ལྟན་ཤར་ཅེ་མངའ་རིས་ཁང་ཆན་དང་། སེར་བྱེས་མངའ་
 རིས་ཁང་ཆན། འབྲས་སློ་གླིང་སློ་མངའ་རིས་ཁང་ཆན་བཅས་སྤྱ་དུས་སྤྱིས་བར་དབྱས་གཅིང་
 ཁུལ་དུ་སློབ་གཉེར་དུ་འབྲོ་སྤོལ་ཡོད།

བར་ལམ་ལོ་བརྒྱ་སྤྲུག་ཅམ་གྱི་གོང་ནས་ཆོས་སྤྱེ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྟན་པའི་ལོ་ཆེན་སྤྱི་ལོ་
 བཅུ་བདུན་པ་ཡོངས་འཛིན་སློ་བཟང་དཔལ་ལྷན་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གིས་དཀྱིལ་དགོན་དུ་ཞབས་
 སོར་བཀོད་ཅིང་དགོན་པའི་དབྱ་སྒྲ་མཛད་པ་ནས་བཟུང་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་དང་ན་རིམ་ནས་དགོན་

པ་བདག་གཉེར་གཟིགས་སྐྱོད་མཛད་སྤོལ་བཞིན་དུ་ལྷའང་སྐྱོད་སྤྲུལ་ལགས། སལ་ཆེར་དེ་རྗེས་ཆོས་
སྐྱོད་རབ་གསལ་འདོན་དྲུངས། གཞི་གསུམ་ཆོག་ཤམ་ཐབས་བྱོན་ལུགས་སོགས་མཐོང་བ་
བརྒྱད་པའི་སྤྲུག་ལེན་ཆོས་སྡེ་བཟུ་ཤིས་ལྷན་པོའི་སྤྲུགས་བྲལ་རྒྱུད་པ་བྲལ་ཆང་གི་སྤྲུག་བཞེས་རིམ་ལྔ་བ་
བཞིན་བསྐྱར་སྤྲུལ་ཡིན།

ད་ལྟ་དཀྱིལ་དགོན་དུ་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་དཀའ་ཆེན་སྤྲུལ་སྤྲུལ་གཙོས་དགེ་འདུན་ཞལ་
གུངས་ ༡༧༠ ཅམ་དང་། རྒྱ་གར་གློ་བྲོགས་གདན་སར་བྲལ་རྒྱུན་ ༧༠ ཅམ་སྤོབ་གཉེར་འབད་སྤྲུལ་སྤྲུ་
བཞུགས་ཡོད།

ལྷ་པ། ད་ལྟའི་དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཆགས་སྤངས་འོ་སྐྱོད་མདོར་ཅམ་ཞུ་ན། དཀྱིལ་དགོན་པ་ནི་སྤྱི་
ཉི་ལྔ་དེ་སྐོ་སར་དང་ཀ་རྗེས་གཉིས་དབར་ཆགས་ཡོད། དཀྱིལ་དགོན་པའི་བྱང་དུ་འདུ་ཁང་ཆེ་མོ་ཁ་ལྟོ་
བལྟས། ལྟོར་མ་ཁི་ལྷ་ཁང་ཁ་བྱང་བལྟས། ཤར་ནག་པོ་སྤྲུ་གསུམ་ལྷ་ཁང་བཅས་ཆགས་ཡོད། འདུ་ཁང་
ཆེ་མོ་ནི་གསར་བཞེངས་ཡིན་ཞིང་རྟེན་གཙོར་བསྐྱར་པའི་བདག་པོ་སྤྲུབ་དབང་གི་སྤྲུ་དང་། མ་ཁི་ལྷ་
ཁང་གི་ནང་རྟེན་གཙོ་བོར་ཡུམ་ཆེ་མོ་དང་། སྤྲུབ་དབང་། མ་རྒྱ་བྱ་བ། འཇམ་དགོན་རྒྱ་མ་ཙོང་ཁ་ས་
བཅས་བཞུགས།

དཀྱིལ་དགོན་པའི་ནག་པོ་སྤྲུ་གསུམ་ལྷ་ཁང་ནི་རྟེན་གཙོས་ཤིག་དུ་བཙུ་སྤོལ་འདུག སལ་ཆེར་
དཀྱིལ་དགོན་སྤྲུག་འདེབས་པ་པོ་སྐྱོད་བྱང་སེམས་ཤེར་བཟང་དང་དཔོན་པོ་ཤེས་རབ་སྐོ་བྱོས་ནས་
གཉིས་ཀྱི་སྤྲུ་དུས་སྤྲུ་བཞེངས་སམ་སྤྲུམ། ནག་པོ་སྤྲུ་གསུམ་ལྷ་ཁང་ནི་ཀ་བ་དུག་གི་རྒྱ་བྱོན་ཅན་རྟེན་
གཙོར་གཤིན་རྗེ་གཤེད་ཀྱི་སྤྲུ་བཞུགས། ནག་པོ་སྤྲུ་གསུམ་ཀྱི་སྤྲུ་དུ་ཆོམས་ལྷ་ཁང་ཞེས་པར་ཀ་བ་
དུག་གི་རྒྱ་བྱོན་ཅན་ནང་སྤྲུབ་དབང་གསུང་བྱོན་མ་དང་སྤྲུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་བཞུགས་ཡོད། འབྲིས་སྤྲུ་
གསོལ་ཐབ་ཁང་ཡོད། ཉེ་འགམ་བཀའ་གཉན་ཅན་གྱི་མགོན་ཁང་ཀ་བ་ཞེས་ཡོད། སྤྲུང་ཐོག་གི་བྱང་དུ་
དཀའ་ཆེན་མཆོད་ཁང་ཞེས་པར་ལོ་ཆེན་སྤྲུ་རབས་གསུམ་གྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་བཞུགས། དེའི་འབྲིས་

ལོ་ཆེན་སྐུས་ཤེང་པ་ཅུ་པ་དུན་པ་ཡོངས་འཛིན་གྱི་པ་ཐང་དཔལ་ལྷན་རིན་ཆེན་གྱི་མཆོད་ (༡༩༡༡ ལོར་གསལ་གསུམ་) ཞབས།
འདི་པ་ཀུན་གསལ་གསུམ་པ་ཐང་ཆེན་གྱི་ཤེང་དགུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ (༡༩༩༡-༡༩༩༢) ཞབས་ཀྱི་ཡོངས་འཛིན་མཛད།

The 17th Lochen Rinpoche, Yongzin Lobsang Palden Rinchen Gyatso (d.1921),
Tutor of the 9th Panchen Lama, Choekyi Nyima (1883-1937)

སྤྱི་མཉམས་གཏུང་ལྷ་ཁང་ནང་ལོ་ཆེན་སྤྱི་མཉམས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་སྤྱི་གཏུང་མཆོད་རྟེན་བཞུགས། ལྷོ་ར་དེ་ལྷའི་
 ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་གཟིམ་ཆུང་ཞེས་པའི་ནང་ཡགོང་ས་སྤྱི་བས་མགོན་པ་སྤྱི་མཉམས་བཅོ་བརྒྱད་པ་
 ཆེན་པོ་མཆོག་དང་། ས་སྤྱི་བདག་ཁྱིམ་མ་པོ་བླ་མ་མཆོག་གིས་པའི་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་གཞན་གྱི་
 བྱང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་པའི་མཆོད་ཞབས་གསེར་སྤོང་གཏུང་སྤྱི་མཉམས་རིན་པོ་ཆེ་བཅས་སྤྱི་བཞུགས་
 མཛོད་སྤོང་པའི་གཟིམ་ཆུང་ཕྱིན་ཅན། མདོར་ན་གྱིའི་རི་སྤྱི་དུ་དགྲུལ་དགོན་པའི་འདུ་ཁང་དང་། ལྷ་
 ཁང་ཁག་གཟིམ་ཆུང་། རྒྱུ་མས་ར་བཅས་དང་། རི་འདབ་ཡོངས་སུ་བྲུ་ཤག་གིས་མཐའ་བསྐྱོར་ནས་
 ཡོད།

དུག་ལ། དང་པོ་དགྲུལ་དགོན་ནོར་བུ་དག་འཕེལ་གྱི་ཉིན་ཞག་སྤྱགས་གཅིག་དང་། གཉིས་པ་ལོ་
 རེའི་སྤྱི་བ་མཆོད་སྤྱགས་ཇི་ཡོད་གྱི་ཐོ་གཞུང་བཞོད་ན། དེ་ཡང་དང་པོ་ཉིན་ཞག་སྤྱགས་གཅིག་ལ་
 བཞེངས་བརྟེན་བཏང་ཐེས། ལྷོ་རྩོ་ཆུ་ཆོད་ ༧ ནས་ ༩ ཆོགས་འཆོགས། སྤྱི་བས་འགྲོ་གསོལ་འདེབས།
 གནས་བཅུ་ ཆོ་སྤྱི་བ་སྤྱགས་རེ་མོས། ལྷོ་རྩོ་ཆུ་ཆོད་ ༡༢ ནས་ཉིན་ལྷུ་ཆུ་ཆོད་ ༡ པར་ཆོགས་ཐངས་
 གཉིས་པ་འཆོགས། ཉིན་གུང་ཆུ་ཆོད་ ༡༢ ཉིན་གུང་བཞེས་ལག་ཉིན་ལྷུ་ཆུ་ཆོད་ ༢ པར་ཡང་བསྐྱར་
 འཆོགས། ཤེར་སྤྱི་དང་ཆོས་སྤྱི་དང་བ་གསལ། གཏུགས་དཀར་སྤྱགས། དུག་ཅུ་མ། ཆོས་སྤྱི་དང་ནམས་ལ་
 གཏོར་འབུལ། ལས་རིམ་སྤོན་ལས་དང་སྤོ་བཟང་ལྷུ་མ་བཟང་མ་རེ་མོས་བྱ་དགོས།

ལྷོ་རྩོ་ཆུ་ཆོད་ ༥ པར་ཆོགས་བྲོལ། འཕར་མ་ག་དུས་ཡིན་ཀྱང་ཆོགས་དུང་བཏང་ན་འཆོགས་
 དགོས་པ་ཡིན། ལྷོ་བ་རོ་རེའི་ཆོས་ ༡༧ ཉིན་ཀུན་རིག་རྟག་པར་ཡོད།

གཉིས་པ་ལོ་འཁོར་གཅིག་གི་ལྷོ་རེའི་སྤྱི་བ་མཆོད་ན།

བོད་ལྷོ་དང་པོའི་ཆོས་ ༡ ནས་ ༡༥ ཆོ་འཕུལ་སྤོན་ལས་འཆོགས། ཆོས་ ༩ ནས་ ༡༠ ལོ་ཆེན་

སྤྱི་མཉམས་བཅོ་བརྒྱད་པ་སྤོ་བཟང་བྱུང་བསྐྱན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་དགོངས་ཇོགས་མཆོད་འབུལ།

ཆོས་ ༤ དབྲུ་ལྷོ་རྩོ་སྤྱགས་དཀར་པོའི་གསོལ་མཆོད།

བོད་ཆུ་གཉིས་པའི། ཆོས་ ༢༢ ནས་ ༢༣ དཔལ་རྩོམ་འཛིགས་བྱེད་ལྟ་བུ་གསུམ་དང་འབྲེལ་
བའི་བདག་འཇུག་སྟུང་རབ་གནས།

བོད་ཆུ་གསུམ་པར་དག་འདུན་དམངས་ནས་སྒྲོལ་མ་འབྱུང་ཐེངས་གསལ།

བོད་ཆུ་བཞི་པའི། ཆོས་ ༡༤ གསང་བ་འདུས་པ་ཉིན་བདུན། བདེ་མཆོག་ལུ་ཨི་པ་ཉིན་གསུམ།
འཛིགས་བྱེད་ལྟ་བུ་གསུམ་མའི་བདག་འཇུག་ཉིན་ལྟ་སྤྲོད་མཛོལ་ཉིན་གསུམ། གནས་བུ་
ཉིན་གསུམ། སྒྲོལ་ཆོག་ཉིན་གསུམ། ཆོ་ཆོག་ཉིན་གཅིག་བཟང་སྟོང་འཆི་བསྐྱེད་ཉིན་གཅིག་

བོད་ཆུ་ལྔ་པའི། ཆོས་ ༢༢ ནས་ ༢༣ བར་བསྐྱང་གསོལ། ལྷགས་མཁར་བསྐྱེད་ཆོག་དང་འབྲེལ་
བའི་གཏོར་རྒྱུག་གནས་གང་ལ་ཆོས་སྤྱང་རྣམས་ལ་གཏང་རག་དང་འབྲེལ་བའི་བསྐྱང་གསོལ།

ཆོས་ ༢༣ འཆམ་གཟིགས་དང་གཏོར་རྒྱུག་མཛད།

བོད་ཆུ་དྲུག་པའི། ཆོས་ ༡༥ ནས་བོད་ཆུ་བདུན་པའི་གནས་གང་བར་དབྱར་ཁས་ལེན། བཀའ་
འབྱུང་དག་སྟོན་དབྱར་གནས་ཆོག་གསང་འདུས་ཉིན་བདུན། བདེ་མཆོག་ཉིན་གསུམ། ལྟ་བུ་གསུམ་
བྱི་སྦྱོར་བསྐྱེད་དང་འབྲེལ་བའི་བདག་འཇུག་ཉིན་ལྟ་རབ་གནས་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཁང་བྱུས་
གསོལ། སྤྲོད་ཉིན་བདུན། གནས་བུ་ཉིན་གསུམ། སྒྲོལ་ཆོག་ཉིན་གསུམ། ཆོ་ཆོག་ཉིན་གཅིག་བཟང་
སྟོང་འཆི་བསྐྱེད་ཉིན་གཅིག་

བོད་ཆུ་བརྒྱད་པར། ཆུ་རེར་ཡར་ངོ་མར་ངོའི་གསོ་སྟོང་བཞི་རེ།

བོད་ཆུ་དག་པའི། ཆོས་ ༢༠ ནས་ ༢༡ བར་འདེམས་གཏོར་བཞེངས། ཆོས་ ༢༢ ནས་ ༢༣ དག་
འདུན་དམངས་ནས་ཆོས་སྤྱང་རྣམས་ལ་བསྐྱང་གསོལ་རྒྱས་པ། ཆོས་ ༢༣ དགོང་ཉི་མོ་ཞེས་སྟོང་
རྩོང་སོགས་བྱེད། དབྱར་ཉི་ཤུག་རྩོང་བོད་ཆུ་བུ་པའི། ཆོས་ ༡༦ མཛོད་སྟོན་ལ་བཟང་དག་སྟོན་ཆོས་
༢༡ དག་ལྟ་ལྟ་མཆོད་མཆོད་འབྱུང་འཛིགས་བྱེད་དཔལ་གཅིག་བདག་འཇུག་དགོངས་རྩོང་
མཆོད་བཅས།

བོད་ཆུ་བུ་གཅིག་པར། ལོ་རེའི་དབྱིད་ཉི་ཤུག་རྩོང་བསྐྱང་གསོལ་ཉིན་གསུམ། ཐེངས་མཛོད་བདུན་

ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་སྐུ་བྱེད་དག་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་མཆོག་དང་། ཡབ་གཞིས་སྐུ་འཁོར། སྤྱ་བྱང་རྒྱལ་མཚན་
མ་ཐོན་པོའི་ཕྱི་ཤོད་ཞབས་འབྲིང་དང་བཅས་པ་ ༡༩༠༥-༡༩༠༩ ལོར་རྒྱ་གར་གནས་གཟིགས་ཆེ་མོར་ཕེབས་
སྐབས་སལ་ཆེར་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་བསྐྱོད་ནས། ཞབས་སྟེགས་ཐོག་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་སྐུ་གཡོན་ནས་
བརྩིས་པའི་དང་པོ་ཡོངས་འཛིན་ལྟ་བུ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་དབང་རྒྱལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། གཉིས་པར་ལོ་ཆེན་
སྐུ་བྱེད་བཅུ་བདུན་པ་ཡོངས་འཛིན་སྟོ་བཟང་དབལ་ལྷན་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་

The 9th Panchen Lama with his entourage on pilgrimage to Buddhist sites in India, 1905/1906.

This photograph was probably taken in Calcutta. The Panchen Lama is seated in the centre (front row) and second from his left is the 17th Lochen Rinpoche, Yongzin Lobsang Palden Rinchen Gyatso. Between them is Yongzin Lhopa.

བཟོག་དགུན་ཉི་ལྟོག་རྒྱུ་བསྐྱང་གསོལ་ཉིན་གསུམ། བརྒྱ་བཞི་ལྔ་པ་བདེ་མཆོག་ཡབ་བཀའ་ཆོས་
བཅུ།

པོད་ཁྱ་བཅུ་གཉིས་པར། གསར་འདུས་ཉིན་ལྔ་བདེ་མཆོག་ལུ་ཨི་པ་ཉིན་གསུམ། འཛིགས་བྱེད་
ལྟ་བུ་གསུམ་མའི་བདག་འཇུག་ཉིན་བདུན། སྤན་ཁྱ་ཉིན་གསུམ། སྟོལ་ཆོག་ཉིན་གསུམ། གནས་བཅུ་
ཉིན་གསུམ། ཆེ་ཆོག་ཉིན་གཉིས། བཟང་སྦྱོང་འཆི་བསྐྱུ་ཉིན་གཅིག་ཆོས་ ༡༧ ཉིན་ལོ་རྩ་བ་རིན་ཆེན་

བཟང་པོའི་དགོངས་ཚུགས་ཆེད་ཀྱན་རིག་ཚུགས། ཚས་ ༢༧ ཉིན་བདེ་མཆོག་ཡུམ་བཀའ་ཚས་བཅུ་
བཅས་ཆག་མེད་སྐྱབ་ཕུས་ལགས།

ཡང་དཀྱིལ་དགོན་འདྲ་གསལ་སློབ་གྲྲེལ། གྲྲ་ཆུང་སློབ་གྲྲེལ་ཉིན་ཞག་སྤྱགས་གཅིག་གི་ཕྱིད་སྟོན།
གྲྲ་ཆུང་ཚང་མ་གཞུང་བཅུགས་སློབ་གྲྲེལ་འགྲོ་དགོས་པ་དང་འཛིན་གྲྲ་ལྟ་པ་བར་ཡོད། ད་ལྟ་
བསྐྱམས་གྲྲ་སྤྱག་ ༧ ཡོད། སྤྱི་ཉིན་ཆེད་དུག་པར་བཞེངས་ནས་སློབ་འཛིན་སློབ་སྤྱངས། ཆུ་ཆེད་བདུན་
པར་ཞོགས་ཇ། ཆུ་ཆེད་བཅུ་པ་ནས་དགོང་དྲོ་ལྟ་པ་བར་གཞུང་བཅུགས་གཞི་རིམ་སློབ་གྲྲེལ་
Primary Day School བསྐྱོད་དགོས། ཉིན་དགུང་ཆུ་ཆེད་བཅུ་གཉིས་ནས་འཛིན་གྲྲ་ལྟ་པ་ཐོན་
ཚར་རིགས་ནམས་ནས་བོད་ཡིག་དང་དབྱིན་ཇི་སྤྱངས་སློབ། ཉིན་ལྔ་པ་ཆུ་ཆེད་གསུམ་པར་གསོལ་ཇ།
སྤྱི་ཉིན་ཆེད་ལྟ་པ་ནས་བདུན་པ་བར་སློབ་སྤྱངས། སྤྱི་ཉིན་ཆེད་བདུན་པ་དགུང་ཆོགས། སྤྱི་ཉིན་ཆེད་
བཅུད་པ་ནས་དགུ་པ་བར་སློབ་སྤྱངས། སྤྱི་ཉིན་ཆེད་དགུ་པར་གཟིམས་བདེ་བཅས་སོ།

བདུན་པ། དཀྱིལ་དགོན་པའི་བསྐྱན་བདག་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱེ་སྤེང་ན་རིམ་གྱི་སྐྱེས་རབས་
ནས་ཐར།

དེ་ཡང་སྐྱེ་སྤེང་དང་པོ་སྐྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་སྟོན་པ་སྤྱུ་སྤེལ་པའི་དུས་སུ་ཉན་ཐོས་
ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཡུལ་འཁོར་སློང་། འདིས་ཁྱས་པའི་མདོ་མང་དུ་བཞུགས། ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་
སློབ་བཟང་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སྤྱར་བའི་ལོ་ཆེན་སྤྱུལ་སྤྱོད་བཟང་བསྐྱན་འཛིན་སྤྱུལ་མཆན་གྱི་
འབྲངས་རབས་གསོལ་འདེབས་བཅུན་བཞུགས་སྟོན་ཆོག་ལས། སྤེལ་པའི་དབང་པོ་སྤྱོད་མེད་སྤྱོད་པ་དེ།
འཕགས་པ་ཡུལ་མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་སྟོན་པའི་དུས། འབྲང་སྤེལ་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་ཡུལ་སྤྱོད་པའི།
དག་པའི་ས་ཡིས་རྩལ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

གཉིས་པ་སློབ་དཔོན་ཀ་མིན་ཆེན་པོ། སྤྱབས་མགོན་པའི་ཡོངས་འཛིན་སྤྱབས་ཇེ་བྱི་བྱང་

སྒྲུ་འཕྲེང་གསུམ་པ་སྒྲོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་གྱི་མཆོས་མཛད་པའི་འཛིག་རྟེན་མིག་གྲུང་ལོ་ཆེན་
རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་རྣམ་པོལ། བཀྲས་ལྷན་ཡོངས་འཛིན་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་འབྲུངས་རབས་གསོལ་
འདེབས་རེ་སྒྲོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས། མཆོག་གི་སྤྱིན་སྟོན་གདེངས་ཀ་རྒྱས་པའི་ལྷབས། རྩལ་མིན་
གདུང་བ་སྟོབ་པའི་དབྱར་སྟེམ་སྒྲུས། འབྲོ་ཀུན་མོངས་ཆེན་གཉིད་ལས་སད་བྱེད་པ། སྟོབ་དཔོན་ཀ་
མིན་པ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

གསུམ་པ་སྟོབ་དཔོན་སྟོས་པ་མེད་པ། འབྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་རེ་སྒྲོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་
ལས། འཁོར་འདས་མཉམ་ཉིད་དཔེན་གསུམ་རི་བོའི་ཁྲོད། སྟོས་བུལ་རིག་པ་དག་པའི་སྤྲོད་ཁང་དུ།
ཟག་མེད་ཏིང་འཛིན་མཆོག་གི་བསམ་གཏན་པ། སྟོས་པ་མེད་པའི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས།
ཞེས་གསལ།

བཞི་པ་བྱུང་བོའ་ཤིན་ཀ་བ་ཆེན་པོ། འབྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་རེ་སྒྲོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་
ལས། ལྷན་བྱུང་ནོར་བུའི་གཉེར་ཆེན་ཡོངས་འདུས་ཤིང་། ཁ་སྐྱོར་བྱུང་འཇུག་འབྲས་བཟང་ཡོངས་སྒྲ་
བས། སྒྲ་ཆོགས་ཡིད་བསྐྱར་སྒྲུ་མའི་བཀོད་པ་ཅན། བྱུང་ཆེན་ཤིན་ཁ་པ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་
གསལ།

ལྔ་པ་དེ་བ་རྩ་མ། འབྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་རེ་སྒྲོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས། ཀྱན་བཟང་
བདེ་གཤེགས་དགོངས་པའི་མཁའ་གྲོང་ནས། བྱུང་རིགས་སྒྲུང་བ་མི་ཟད་བྲ་རྩ་མས། འབྲོ་སྒྲིའི་བསྐྱ་
རྒྱས་པའི་གཉིན་གཅིག་བྱ། དེ་བ་རྩ་མ་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

དུག་པ་སྒྲུ་བསྐྱར་ལོ་རྩ་བ་ཡོངས་ཀྱི་མཆོག་གྲུང་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་(ཅེལ་ཏེལ་ཏེལ་)
ཞབས་ཡིན། འདི་གངས་ཅན་བོད་དུ་བྱོན་པའི་སྟེ་བྲེང་དང་པོ་ཡིན།

དེ་ཡང་འཛིག་རྟེན་མིག་གཅིག་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་ཞེས་བོད་ནང་འདུལ་བ་སྟོད་འདུལ་
དང་། ཡོ་གའི་ཆོས་སྒྲོང་སྟོལ་གཏོད་མཁན། གསང་སྐྱགས་གསང་མའི་འབྱུར་འགོ་ཚུགས་མཁན།
བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་ཤིང་ནའི་སྟོལ་འབྱེད་ཆེན་པོ་འདི་ནི་མངའ་རིས་གྲུ་གའི་ཁོངས་ཀྱི་མང་རད་ནི་ཞེས་

པར་ས་ན། སྤྱི་ལོ་ ༡༧༤ ལོར་སྤྱི་འབྲུངས། རྒྱུང་དུས་ནས་དད་པ་དང་ཤེས་རབ་ཆེ་བ། འཇམ་དཔལ་
གྱིས་བྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་པ། ཐུགས་རུས་དང་དཀའ་སྤྱད་གཞན་བས་ཆེ་བ་ཞིག་བྱུང་། ལུགས་ན། སྤྱི་
ལོ་ ༡༧༠ ལོར་མཁན་པོ་ལེགས་པ་བཟང་པོ་ལས་རབ་དྲུབ་ཕྱེ་མཆན་རིན་ཆེན་བཟང་པོར་གསོལ།

ཤིང་པག་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༡ ལོར་མངའ་རིས་ཆོས་རྒྱལ་ལྷ་སྤྱོད་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ (༡༧༧-༡༠༡༧) ཀྱིས་
ཁ་ཆེར་ཆོས་སློབ་པར་བཤངས་ནས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས་བཅས་པར་མི་ལོ་བཅུ་
གསུམ་རིང་སྤྱོད་པ་དོན་ལྡན་བསྟེན་ནས་གསན་བསམ་རྒྱ་ཆེར་མཛད། མེ་པག་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༢ ལོར་གཞིས་
པ་ཡུལ་དུ་བྱིར་ཕེབས་མཛད། ལྷ་སྤྱོད་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཁྱེད་དོན་ནས་པའི་དབྱ་སྒྲར་བྱུང་། མཁས་པའི་
གྲགས་པ་མངའ་རིས་སློར་གསུམ་དང་དབྱས་གཙང་དུ་བཞི་བཅས་པར་བྱལ། སྤྱི་ལོ་ ༡༧༣ ལོར་གྲུ་གཤི་ཐོ་ལིང་དང་། ལ་དྲུགས་ཀྱི་ཉར་མ། སྤྱ་བྱང་གི་ཁོ་ཆར། སྤྱི་ཉིའི་ཉ་པོ་བཅས་པ་ལྷ་སྤྱོད་
ཡེ་ཤེས་འོད་དང་ལྷན་དུ་བཞེངས་པ་དང་རབ་གནས་ཡང་མཛད། ལོ་ཆེན་གྱིས་ཞལ་བཞོད་བཞིན་
ཐེབས་རིས་དང་ཐེར་བཅོ་སོགས་ཁ་ཆེའི་བཅོ་ལུགས་སྤྱི་ཙལ་ལྷན་པ་ཞེ་ཅིག་ཡིན།

སྤྱར་ཡང་རིག་པ་ཅན་གྱི་སྤྱི་གྲ་ ༢༡ དང་ལྷན་དུ་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས། ལོ་དྲུག་རྗེས་མངའ་རིས་སུ་
བྱིར་ཕེབས་སྐབས་ཁ་ཆེའི་བཅོ་པོ་སོ་གཉིས་མཉམ་འབྲིན་མཛད་ནས་ལ་དྲུགས་དང་། ཟངས་དཀར།
སྤྱི་ཉི། གར་ཞ། ཁྱ་ཅུ། སྤྱ་བྱང་། གྲུ་གཤི་གཞུང་བཅས་པའི་ཡུལ་རྒྱུང་ཉར་གཅིག་ལ་ལོ་རྒྱ་བའི་ལྷ་ཁང་
བརྒྱ་ཙལ་བརྒྱད་བཞེངས་པར་གྲགས། རྒྱལ་ཕྱོགས་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་བརྒྱད་དང་སྟོད་མངའ་རིས་སྤེ་
ཁམས་སུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་བཅོ་རིག་སྤུལ་བྱུང་དར་བར་མཛད།

སྤྱི་ཆེ་སྟོད་ལ་ལྷ་སྤྱོད་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱིས་མཐུན་ཀྱིན་སྤྱར་ནས་ཤེར་བྱིན་ཕྱོགས་དང་། ཡོ་ག་
འདུས་པ་སོགས་མདོ་སྤྱགས་བཀའ་བསྟན་ཆད་མེད་པ་བསྐྱར་ནས་བཤད་རྒྱུད་ཀྱི་བསྟན་པ་སྤེལ་བར་
མཛད།

ལྷ་བ་དབྱ་མ་པའི་ལུགས་ལྷར་བསྐྱེདས་པ་འདི་ནས་བཟུང་བོད་དུ་གསང་སྤྱགས་གསར་མའི་
འགྱུར་འགོ་ཚུགས། ལྷ་བསྟེན་དང་གཏོར་མ་བརྒྱ་ཙལ་། སུ་ཚྭ། ཡན་ལག་བདུན་པ། ཉིང་འཛིན་གྱི་དབང་

ལོ་ཆེན་སྤྱེས་ལེང་བཙུན་པ་རྒྱལ་བ་ལྷན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་ (1923-1957) ཞབས།

The 18th Lochen Rinpoche, Lobsang Thupten Rinchen Sangpo (1923-1957)

ནམས་བྱེ་བ་རེ་དང་། འཇམ་དཔལ་མཆན་བཟོད་སྤྲི་ཏའི་སྐད་དང་། བོད་སྐད་དུ་འབྲུམ་ཕྱག་རེ།
གཞན་ལ་ཡོན་བྱིན་ཏེ་འབྲུམ་ཕྱག་གཅིག་བཅས་བཏོན་ཅིང་། ཡོ་གའི་བཟན་པ་དར་རྒྱས་སུ་མཛད། རྒྱ་
གར་གྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་སྤྲན་དབྱེད་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ཙུ་འབྲེལ་སོགས་སྤྲན་གཞུང་མང་པོ་
བསྐྱར། སློབ་མ་སྤྲན་པ་མཁས་པ་མི་དགུ་སོགས་བྱུང་སྟེ། བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ཐོག་སྤྲར་ཡང་གོང་
འཕེལ་གསར་བ་ཞིག་གི་དུས་སུ་སླེབས།

ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོས་ལྷ་སྤྲ་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་བཀའ་ལྷར་རྒྱ་གར་གྱི་པཎ་ཏི་ཏ་རྣམ་པ་ལ་
སྤྲན་བྱངས་ནས་རབ་དུ་བྱུང་བ་མང་པོ་བསྟེན་པར་ཚོགས་པ་དང་། འདུལ་བའི་བཤད་པ་དང་ལག་ལེན་
རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་མཛད་པའི་མཁན་བྱ་པ་ལ་ནམ་གསུམ་གྱིས་སློབ་བྱ་མང་དུ་བསྐྱངས་པའི་ནང་ནས་
མཁན་བྱ་ཞང་ཞུང་བ་རྒྱལ་བའི་ཤེས་རབ་ནས་བཟུང་མངའ་རིས་སྟོད་དུ་འདུལ་བའི་བཟན་པ་རྒྱ་ཆེར་
དར་བར་མཛད་པ་དེ་ནམས་ལ་འདུལ་བ་སྟོད་འདུལ་དུ་གྲགས་པ་བྱུང་།

སྤྱི་ཆེ་སྐད་ཀྱི་དགའ་ལོ་གྲ་ལྷའི་སྐབས་ཚུ་ན། བྱི་ལོ་ ༡༠༥༢ ལོར་ཇོ་བོ་ཧྲེ་དཔལ་ལྷན་ཅུ་ཏི་ག་
མངའ་རིས་སུ་བྱོན་སྐབས་དང་པོར་ཇོ་བོ་ཧྲེར་ཕྱག་མ་མཛད་ཀྱང་བྱིས་སུ་ལྷ་ཁང་གི་ལྷ་རེ་རེ་ལ་བསྟོད་
པ་རེ་རེ་མཛད་པ་ལ་དད་ནས་མཇལ་ཏེ་གདམས་ངག་གསན་ཅིང་། ཇོ་བོས་སྐྱབ་པ་ལ་བསྐྱལ་བས་
སྐྱབ་ཁང་གི་སློ་གསུམ་རིམ་ལ་དམ་བཅའ་གསུམ་བྲིས་ཏེ་ཙུ་གཅིག་གིས་སློམ་མཛད་པས་གྲུབ་པ་
ཐོབ་སྟེ་མཐར་དགའ་ལོ་དགུ་བརྒྱ་གོ་བརྒྱད་པ་རབ་བྱུང་དང་པོའི་ཤིང་ལུག་ བྱི་ལོ་ ༡༠༧༧ ལོར་སྐྱ་
གཤེགས།

ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐྱ་ཆའི་རིང་མདོ་སྟེའི་སློར་གཞུང་གྲངས་ ༡༧ དང་། མདོན་པའི་
སློར་གཞུང་གྲངས་ ༣༣ རྒྱད་ཀྱི་སློར་ ༡༠༥ བཅས་སོགས་དངོས་སུ་བཀའ་བཟན་ནང་འབྱུར་བྱང་འཁོད་
པའི་གཞུང་ཆན་ཆེ་ཆུང་སྤྲ་ཆོགས་ ༡༩༠ སློར་བཞུགས།

ལོ་ཆེན་གྱིས་རྒྱ་གར་སྐད་ནས་བོད་སྐད་དུ་བསྐྱར་བའི་གཞུང་ནམས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་
ཀུན་གྱིས་ཆད་མར་འཛིན་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཇོག་ལོ་རྩ་བ་སློ་ལྷན་ཤེས་རབ་ (༡༠༧༩-༡༡༠༩) ཞབས་

གྲིས། ཁེ་རོ་ཙན་ནས་མཁའ་མཐའ་དང་མཉམ། ཀུ་ཙོག་ནས་གཉིས་ཉི་ལྔ་རྒྱུ་གཅིག་འདྲ། རིན་ཆེན་
 བཟང་པོ་ཐོ་རངས་སྐར་ཆེན་ཙམ། ཁོ་བོ་དེ་དྲུང་སྤྱིན་བྱ་མེ་ཁྲིར་ཙམ། ཞེས་གསལ་བ་དང་། རོར་ཆེན་
 ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་ (༡༣༤༢-༡༣༧༩) ཞབས་གྲིས། འདེལ་ལེགས་ཀུན་འབྱུང་དམ་ཆོས་རིན་པོ་ཆེ།
 ལྷ་ཡི་སྐད་ལས་བོད་ཡུལ་རང་སྐད་དུ། ལེགས་པར་བསྐྱར་བའི་ཁྱ་ཆེན་ལོ་ལྷ་བ། རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་
 ཞབས་ལ་བྱག་འཆའ་ལོ། ཞེས་དང་། ཡང་གསེར་མདོག་པར་ཆེན་ཤུག་མཆོག་ལྷན་ (༡༣༨༤-༡༣༩༧)
 ཞབས་གྲིས་ཀྱང་། ལྷ་གཅིག་ཁྲི་སྤོང་བཙན་པོའི་སྐུ་རིང་ལ། རྒྱ་གར་པར་གྲུབ་མང་པོའི་ཉི་མ་ཤར།
 རྣམ་ཞིག་སྤྱན་པའི་བྱན་མཆོས་ལྱུར་བ་ན། རིན་ཆེན་སྤྱིན་ལས་བཟང་པོའི་ལྔ་བ་ཤར། ཐེག་མཆོག་
 ཆོས་ཀྱི་ཅེ་མོ་སྐྱ་མེད་རྒྱུད། བཀའ་ཆེན་མང་པོའི་བྱགས་ལས་གང་འབྱུར་བ། གསང་སྤྱགས་སྤྲ་འབྱུར་
 ཞེས་བྱའི་ལམ་ཆེན་གསལ། ཞེས་སོགས་བསྟོད་པ་ལས་ཤེས་ནུས།

གསང་སྤྱགས་གསར་མའི་འབྱུར་འགོ་ཚུགས་བ་དང་བསྟན་པ་བྱི་དར་གྱི་སྐབས་བོད་ཁམས་
 སྤྱིང་དགུ་འདིར་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་སྤྱིན་མེད་གྱི་མཁའ་ལ་རྒྱ་སྐར་གྱི་ཆོགས་བཀྲ་བ་ལྷ་བྱ་ཞིག་དར་བ་
 ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་འབྲོག་མི་ནས་བརྒྱད་པའི་ལམ་འབྲས། མར་བ་ནས་བརྒྱད་པའི་བཀའ་བརྒྱུད། འབྲོམ་
 ནས་བརྒྱད་པའི་བཀའ་གདམས། དམ་བ་ནས་བརྒྱད་པའི་ཞི་བྱེད། ལྷུང་པོ་ནས་བརྒྱད་པའི་ནི་གྲ།
 མངས་ར་མེར་པོ་ནས་བརྒྱད་པའི་པོ་གཙོད། མ་གཅིག་ནས་བརྒྱད་པའི་པོ་གཙོད་སྟོར་དང་བཅས་པའི་
 བྱི་དར་ཉིད་ལ་ལྷག་ཏུ་འཕེལ་བའི་གདམས་པའི་སྟོ་ཆེན་པོ་དུག།

ལོ་ཆེན་ནས་བརྒྱད་པའི་ཡོ་གའི་ཆོས་སྟོར་ (ཡོ་གའི་བརྒྱད་པ་ལ། ཡོ་ག་སྟོད་ལུགས་དང་། སྤྱད་
 ལུགས་ཞེས་གཉིས་སུ་གྲགས་ཏེ། ལོ་ཆེན་གྱི་སྐུ་ཆའི་སྟོད་ལ། སངས་རྒྱས་ཞི་བ་ལས་གསན་པའི་ཡོ་
 གའི་ཆོས་ལུགས། ས་ཆ་སྤྱད་དབུས་གཙང་དུ་དར་བ་ཡོ་ག་སྤྱད་ལུགས་དང་། སྐུ་ཆའི་སྤྱད་ལ་རྟ་སྤྲ་བ་
 ལ་ལ་གསན་པའི་ཡོ་གའི་ཆོས་ལུགས། སྟོད་མངའ་རིས་སུ་དར་བ་ཡོ་ག་སྟོད་ལུགས་ཞེས་འཛིག་
 པས་སོ་) དང་བཅས་པ་བདུན་དར། གཞན་ཡང་བདེ་གྲེ་གསང་གསུམ། ཏུས་འཁོར་འཛིགས་བྱེད་དེ།
 ལྷ་མེད་གྱི་རྒྱུད་སྟེ་ཆེན་པོ་ལྷའི་རྒྱུད་བཤད་མན་ངག་བྲིད་རིམ་སོགས་དེང་སང་བོད་ན་གྲགས་པའི་

པལ་པོ་ཆེ་ཞིག་དུས་དེ་ཙམ་ནས་བཙུམས་སྟེ་དར་བ་ཡིན་ནོ། ཞེས་མང་ཐོས་སྐྱ་སྐྱབ་ཀྱི་མཆོས་གསུངས།

དེ་ལྟ་བུའི་འཇིག་རྟེན་མིག་གཅིག་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་ལ་སློབ་མ་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་བུ་ཅང་ལོ་ཆུང་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ། གྲུ་ཤིང་བཙོན་འགྲུས་ཀྱིས་མཆོན། གྲུ་བ་པ་གཞིན་ནུ་ཤེས་རབ། གྱི་ནོར་རྒྱན་དང་བཞི་ལ་ཐུགས་ཀྱི་སྤྲོས་བཞི་ཟེར། བུ་ཅང་པ་ཨན་སྟོན་གྲགས་རིན། རྒྱ་ཡེ་ཚུལ། དགུང་པ་དགེ་བཤེས། མར་ཡུལ་བ་དཀོན་མཆོག་བཙེགས་བཞི་ནི་ལོ་ཆེན་དང་ལོ་ཆུང་གཉིས་ཀའི་སློབ་མ་ཡིན་ནོ།

ལོ་ཆེན་གྱི་ནམ་ཐར་ལུང་བསྟན་ནི་དངོས་སློབ་གྲུ་གེ་བྱི་ཐར་པ་རྒྱུན་གྲིས་མཛད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔལ་ལོ་རྩ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་འབྱུངས་རབས་དཀའ་སྤྱད་སྟོན་མ་ནམ་ཐར་ཤེལ་བྲེང་ལུ་གྲུ་ཆུད་དམ་ནམ་ཐར་འབྲིང་པོ་ཞེས་པ་ཟུར་དུ་བཞུགས་ཡོད་ལགས།

བདུན་པ་བཙུན་པ་དཔལ་དབྱངས། འབྱུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་ཅེ་སྟོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས། །མཁས་བཙུན་བཟང་པོའི་ཐེག་པ་རབ་ཀྱི་ཚལ། །བྲུབ་གཉིས་དཔལ་གྱིས་ཆེ་བའི་བདུན་ཅིའི་རོས། །སྤྱོས་པའི་དབྱངས་ཀྱིས་བྱང་གོལ་ལམ་སྟོན་པ། །བཙུན་པ་དཔལ་དབྱངས་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

བརྒྱད་པ་རོང་པ་ཆ་ལོ། ཆ་ལོ་འདི་དཔལ་ཆེན་སྐྱ་ལོ་ཡིན་ན་ནི་ནམ་ཐར་ཚལ་བ་བཀའ་བརྒྱད་ཀྱི་སྟོལ་འབྲེད་མཁན་སྐྱ་མ་ཞང་གཡུ་བྲག་པའི་བཀའ་འབུམ་ནང་ལ་ཡོད།

ཡང་རོང་པ་ཆ་ལོ་གཞིན་ནུ་དཔལ་གྱི་ཡང་སྤྱིད་ཆ་ལོ་ནམ་ཀྱིས་རྟོ་རྟེ་ཡིན་དབང་དུ་བཏང་ན། །ཁོང་ནི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ཆུ་མོ་པག་ལོ་སྟེ་བྱི་ལོ་ ༡༢༠༢ ལོར་རོང་ཡུལ་དུ་ཡབ་ཡེ་ཤེས་རྟོ་རྟེའི་སྤྲས་སུ་སྐྱུ་འབྱུངས། ཆ་ལོའི་སྐྱེ་བར་རོས་བཟང་ནས་ཆ་ལོ་ཞེས་འབོད། དགུང་ལོ་ཆུང་ཅུའི་དུས་སུ་རུར་སྤྲིག་དུ་ཁ་ཆེ་པའི་ཆེན་དང་མཇལ་བས་སྤྲེས་བུ་བྱུང་བར་ཅན་འབྱུང་བར་མཆིན་ནས་བྲག་གིས་གཞལ་ཞིང་ཤིས་བརྗོད་མཛད།

སྐྱ་གཞན་ནུས་སྒྲོབ་གཉེར་མཛད་པའི་ཚེ་རྒྱལ་པོའི་བར་ཆད་བྱུང་བ་ཐར་བར་དབྱལ་གྱི་དྲུང་དུ་
བྱོན་པས་བར་ཆད་དང་བྲལ། དེར་ལོ་གསུམ་དུ་ཁྱ་གར་སྐད་ཡིག་ལ་སྦྱངས་པ་དབྱིས་ཕྱིན་པར་མཛད།
དབྱེས་པའི་གཉིས་གསན་ནས་བཤད་གསར་མཛད་པས་སྒྲོབ་གཉེར་བ་ཐམས་ཅད་ངོ་མཚར་སྒྲེས། རྩ་
འབུམ་མེད་ལས་དུས་འཁོར་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་རྩ་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་གསན། བསྐྱེམས་པས་ཚོག་
གི་མཆོག་གྲུབ་སྟེ་གསར་སྒྲགས་གསར་དུ་ཚོམ་པའི་ཤེས་མཐུ་གྲུབ། དུས་འཁོར་བཤད་པས་སྒྲོབ་མ་
མཁས་པ་འདར་བར་དུ་བྱུང་ངོ། བསྐྱེམ་འགྲོའི་དོན་ཆེན་ལེགས་པར་གྲུབ་ཅིང་དགྲུང་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་པར་
རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ཚུ་ལོ་རྟེན་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༢༤༢ ལོར་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐེམ་སོ། ཁོང་གི་
མཆོག་དུ་གྱུར་པའི་སྒྲོབ་མ་ནི་ཇི་འབྱུང་མན་ལུང་པ་ཡིན་ནོ།

དགུ་པ་རྟོགས་ལྡན་ཨ་ཡུར་ལ། འབྲུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་རེ་སྒྲོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས།
ཤུང་རྟོགས་ཀྱི་བྲལ་བ་མིལ་ལྡན་རྒྱ་བའི་གདུགས། ཨ་འཐས་གཟུང་འཛིན་གདུང་བ་ཞི་བྱེད་པའི།
འཤད་སྒྲུབ་ནོར་བུའི་ཡུ་བ་རྣམ་མཛེས་ལ། རྟོགས་ལྡན་ཨ་ཡུར་པ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་
གསལ།

བརྩ་པ་འཇམ་མགོན་ཙཱ་ཁ་པའི་ཞལ་སྒྲོབ་རྣམ་དབྱིད་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་མངའ་རིས་ཞང་ཞུང་བ་
མཁས་གྲུབ་ཆོས་དབང་གྲགས་པའི་དཔལ་གྱི་ཞབས་ཡིན།

ཞང་ཞུང་བ་ཆོས་དབང་གྲགས་པ་ནི་སྟོད་མངའ་རིས་ཞང་ཞུང་གི་ཡུལ་དུ་ཤིང་སྟེལ། ཕྱི་ལོ་
༡༧༠༧ ལོར་སྐྱུ་འབྲུངས། དབུས་གཙང་གི་གྲུ་ས་རྣམས་སུ་བྱོན་ཏེ་ཇི་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུས་གསུམ་དང་།
མཚུངས་མེད་ཆོས་ཇི་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་ལ་གདུགས་ནས་མདོ་རྒྱུད་ཀྱི་བཤད་ལུང་དང་ཐབ་
མོའི་དབང་བྱིད་ཇེས་གནད་བུས་པ་གང་བྱོའི་ཚུལ་གྱིས་གསན་ཅིང་། སྐྱ་ཚད་སྐད་དག་སོགས་ཐུན་མོང་
གི་རིག་གནས་མཐའ་དག་ལ་ཡང་སྦྱངས་པ་མཐར་ཕྱིན་མཛད་པས། རྒྱ་མེད་མཁས་པའི་གོ་འཐང་
བརྟེས། དགྲུང་ལོ་སོ་ལྔ་པ་ས་ད། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༤ ལོར། རྒྱལ་པོ་རྩ་མ་ཁའི་གདན་བརྒྱུད་ལས་བཙུམས་
པའི་སྐད་དག་གི་བསྐྱེད་བཙུང་དུ་ཟེའི་བྱ་མོའི་རྒྱུད་མང་གི་སྐྱ་དབྱངས་ཞེས་པ་དང་། ཇི་བདག་ཉིད་

ད་ལྟ་འཚོ་གནས་ལོ་ཆེན་སྤྱི་ལོ་བཅུ་དགུ་པ་བསྟན་འཛིན་སྐལ་བཟང་རིན་ཆེན་མཆོག་
 སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ དགུང་ལོ་བཞི་ལྔ་པ་སྐབས་ཀྱི་སྤྱོད་པ།

The present 19th Lochen Rinpoche, Tenzin Kelsang Rinchen (b.1961), in 1965.

ཆེན་པོ་ལ་བསྟོད་ཆོག་ན་ཆུབས་ཀྱི་འབྲང་བ་སོགས་གསུང་ཐོར་བུ་ལེའུ་ཆོན། གངས་ཅན་གྱི་སྐད་གཉིས་སྤེལ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཙུག་གི་རྒྱན་ལོ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་སྟན་དངགས་བུ་ཏཱ་ལྷི་ཀའི་བྲང་བ། རྒྱ་བྱི་ བྱི་ལོ་ ༡༧༧༢ ལོར་བྱང་སེམས་རྒྱ་བ་གཞོན་ནུའི་རྟོགས་བརྗོད་ལས་བརྩམས་པའི་སྟན་ངག་རྒྱ་བ་གསར་པའི་པོན་པོ། མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་པོའི་བསྟོད་པ་བྱང་བ་རྣམ་པར་ཅེན་པའི་རྒྱད་མང་སོགས་མཛད་ནས་ཐ་སྟངས་ཀྱི་གཙུག་ལག་མ་ལུས་པ་ལ་དབང་འབྱོར་བས་དགའ་ལྷན་པའི་བསྟན་པ་འཛིན་པའི་ནང་ལ་སྟན་ངག་འདི་ལས་མཁས་པ་མ་བྱུང་སྟེ།

དགྲུང་ལོ་སོ་བདུན་པ་ལྷགས་སྟེལ། བྱི་ལོ་ ༡༧༧༠ ལོར་བར་ཁམས་ནགས་གོད་སྤྱུས་མདའ་རྣམ་རྒྱལ་དཔལ་འབར་གྱི་གདན་ས་བཏབ་ཅིང་སྟོ་གསལ་གྱི་ཆོགས་སྦྱོང་བར་མཛད། དེ་ནས་བར་ཁམས་གུང་ཅུ་སྟོད་སྟངས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ཀྱིས་གསོལ་བ་བཏབ་པས་དེ་དག་ཏུ་མེབས་ནས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཆར་ཆེན་བབས་པས་གདུལ་བྱ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་དོན་མཛད།

བར་ཁམས་ཀྱི་གླང་ལིང་དགོན་དང་། ཨིག་ཆོས་རྫོང་དགོན། རུ་རྩ་རྒྱུད་བྱི་དོ་དགོན་སོགས་དགོན་པ་མང་པོ་བྱག་བཏབ། རྫོང་དགོན་དུ་ལྷ་ཁང་བཞེངས་པ་སོགས་བསྟན་འགྲུའི་མཛད་བཟང་སྟེལ་བཞིན་བཞུགས།

དེ་ནས་དགྲུང་ལོ་ངལ་པ་ས་སྟལ། བྱི་ལོ་ ༡༧༧༤ ལོར་ཐར་འདོད་སྟེ་བོའི་འཕྲུག་ངོགས་ཆབ་མདོ་བུམས་པ་སྤྱིང་ཞེས་བྲགས་པའི་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོའི་བྱི་ཐོག་གཉིས་པ་ལ་མངོན་པར་འཛེགས་ཏེ་པར་བྱིན་དང་རྒྱུད་སྡེ་རྒྱ་མཆོའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆར་བསྟོར། གཞན་དགོན་སྡེ་ཆེན་པོ་གང་ཅུ་དཔལ་འབར་གྱི་བྱི་ལ་ཞབས་པད་བཀོད་དེ་མཁས་པའི་བྱ་བ་རྣམ་གསུམ་གྱིས་བསྟན་འགྲོ་ལ་སྟན་པའི་མཛད་འབྲིན་སྟེལ།

རྗེ་འདིས་མེ་ལོས། བྱི་ལོ་ ༡༧༧༧ ལོར་མཁས་གྲུབ་རྗེའི་དུས་འཁོར་འགྲེལ་ཆེན་དྲི་མེད་འོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆར་བཞད་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སྤང་བར་བྱེད་པ་ལས་དབང་ལེའུའི་དེ་ཀ་ཆེན་གྱི་སྤྱད་ཆ་དང་། དུས་

ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དགའ་ལོ་དུག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཡང་ཐོག་ཏུ་བསྐྱོན་པ།

The present Lochen Rinpoche on the roof of Key Monastery in 1967.

འཁོར་རིག་ཆེན་ལས་སྐྱབ་ཐབས་ལེའུ་ཆ་ཆང་། ཏུས་འཁོར་རིག་ཆེན་ལས་ཡེ་ཤེས་ལེའུ་རི་ཀ་ཆ་ཆང་།
 ཞལ་སྒོང་མཛད་པའི་པོད་ཆེན་གསུམ་དང་། བཀའ་འབུམ་ཐོར་བུའི་ནང་རྩེ་བཙུན་ཙོང་ཁ་ཆེན་པོའི་
 བཀའ་བྱིན་བུན་པའི་དད་པའི་ཚུ་སྐྱང་། དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལའི་བཤད་པ་དང་མན་ངག་གི་ལྷ་མ་
 བརྒྱད་པའི་གསལ་འདེབས། དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལའི་ཤེས་རབ་མ་དང་བཅས་པ་ལ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་
 བདེ་ཆེན་ང་ལོ། རྩེ་བཙུན་མ་འོད་ཟེར་ཅན་མ་ལ་སྤྱག་འཆལ་བའི་ཚིགས་བཅད། རྣལ་འབྱོར་དབང་སྤྱག་
 མི་ལ་བཞད་པའི་རྫོ་རྩེས་རས་རྩུང་རྩོར་བྲག་ལ་གདམས་པའི་གསང་བའི་མགུར་དུག་གི་དབང་བཤད།
 དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལའི་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་རྣམ་པར་གཞག་པའི་རགས་པ་ཙམ་བརྗོད་པ། དཔལ་

གསང་བ་འདུས་པའི་ནང་གི་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་མཆོད་པེང་འབྲེལ་པ། སྤྱི་བ་ངན་པ་ཐམས་ཅད་ནམ་པར་
 འཐག་པའི་བསྟན་བཅོས་གནས་ལྷགས་འཁོར་ལའི་བསྟུས་དོན། མངོན་པར་དོགས་པའི་རྒྱན་ཐལ་
 འབྱུང་བའི་ལྷགས་སྤྱི་བ་ཀྲལ་པ། དབྱ་མ་ཙ་ཙ་པའི་འབྲེལ་པ་ཚོག་གསལ་གྱི་མཐའ་བཞི་སྟེ་འགོག་གི་
 སྟོང་རྒྱ། སངས་རྒྱས་བཅོས་ལྷན་འདས་ལ་ཟབ་མོ་དེན་ཅིང་འབྲེལ་པ་བྱུང་བ་གསུངས་པའི་སྟོན་
 བསྟོད་པ་སྟོང་བསྟུས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྟོན་འཇུག་གི་སྟོན་པ་མི་འདྲ་བའི་ཆོ་ག་དང་འབྲེལ་
 བསྟུས་བྱ་མདོར་བསྟུས། ལྷང་བཟེད་ཀྱི་ཆོད་བཟོད་པ་སོགས། དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལའི་རིམ་པ་གཉིས་
 ཀྱི་སྟོན་ལས། དཔལ་དོ་མེ་འཇིགས་ཤེད་ཀྱི་སྟོན་ཤིས། ཞི་ལྷག་གི་ནམ་གཞག་སྐལ་བཟང་མཛེས་རྒྱན་
 སོགས་པོད་ཆེན་གཅིག་ལྷག་བཞུགས་སོ།

དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་རེ་དྲུག་པ་ས་ལྷང་། ལྷི་ལོ་ ༡༧༩༩ ལོར་ནགས་གོད་སྤྱས་མདའ་ནམ་རྒྱལ་
 དཔལ་འབར་དུ་སྐྱེ་བཤེགས་སྐྱེ་བཤེགས་མེས་དགོན་དའི་གདན་ས་འཛིན་མཁན་ནི་དབོན་ཀུན་དགའ་
 རྒྱལ་མཆོན་ཡིན། སྐྱེ་གདུང་ཞུགས་ལ་ཕུལ་བ་ན། སྐྱེ་བཞུགས་དང་ཡིག་འབྲུ། རིང་བསྐལ་བྱོན་པ་
 རྣམས་ཀྱིས་ནང་དེན་བྱས་པའི་གསེར་གདུང་སྤྱས་མདའ་ན་བཞུགས་ཤིང་། ཞུན་ཐིག་ལས་བྱོན་པའི་
 སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱེ་གཅིག་ཆབ་མདོའི་གཟིམ་ཁང་ན་བཞུགས་ཡོད། དེ་ལྟར་མེ་འདིས་མདོ་སྟོད་
 ཕྱོགས་སུ་བསྟན་པའི་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་དོ།

བཅུ་གཅིག་པ་མཁན་ཆེན་ལག་དབང་བརྒྱ་བྱིན། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་
 ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སྤྱར་བའི་ལོ་ཆེན་སྐལ་སྐྱེ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་འབྲུངས་རབས་གསོལ་
 འདེབས་བཏན་བཞུགས་སྟོན་ཚོག་ལས། །གཞུང་ལུགས་རྒྱ་མཚོའི་པ་རོལ་དུ་སོན་ནས། །ལེགས་
 བཤད་སྤྱི་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྟོག་མཁས་ཤིང་། །ཤིད་གསུམ་ཀུན་དུ་དགེ་བའི་དཔལ་སྟེར་བ། །ལག་དབང་
 བརྒྱ་བྱིན་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

བཅུ་གཉིས་པ་མེ་བཅུན་སྟོ་བཟང་དཔལ་འབྱོར། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་ཡེ་
 ཤེས་ཀྱིས་སྤྱར་བའི་ལོ་ཆེན་སྐལ་སྐྱེ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་འབྲུངས་རབས་གསོལ་

འདེབས་བཏན་བཞུགས་སྟོན་ཚོག་ལས། བྱུང་བའི་དབང་ཕྱག་བྱང་ཆུབ་སེམས་དབང་བསྐྱར། འདི་
ཆེན་ཉིན་མཚན་དུས་འདའ་ཚུལ་བྲིམས་དྲི། ཁྲོར་ཡུག་འགོངས་པའི་དགའ་སྟོན་དང་ལྷན་པ། སྟོ་བཟང་
དཔལ་འབྱོར་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

བཅུ་གསུམ་པ་མཁས་བྱུང་དགེ་ལེགས་བསམ་འགྲུབ། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་སྟོ་བཟང་དཔལ་
ལྷན་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སྐྱར་བའི་ལོ་ཆེན་སྐུལ་སྐྱ་སྟོ་བཟང་བསྐྱན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་གྱི་འབྲུངས་རབས་
གསོལ་འདེབས་བཏན་བཞུགས་སྟོན་ཚོག་ལས། མཁས་བྱུང་གཉིས་ཚོགས་ཀུན་པན་སྐྱང་བ་བརྟུག།
ཁང་གི་སྟོབ་མར་གཏན་བའི་དགེ་ལེགས་སྟེར། པན་སེམས་འགྲན་བའི་ཆ་བྱལ་སྟོ་བཟང་མཆོག་
འདི་ལེགས་བསམ་བྱུང་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

བཅུ་བཞི་པ་སྟོ་བཟང་བསྐྱན་འཛིན་ཆོས་འཕེལ་ནི་བྱ་བྱ་སྐྱ་མཁར་དུ་སྐྱ་འབྲུངས། འབྲུངས་
རབས་གསོལ་འདེབས་ཅེ་སྟོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས། སྟོ་འདས་མད་བྱང་ནི་བའི་ལས་བཟང་གིས།
རྒྱལ་བསྐྱན་ནོར་བུའི་མཛོད་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་མེ། བློགས་ཀུན་པན་བདེ་འཕེལ་བའི་འཕྲིན་ལས་ཅན། སྟོ་
བའི་སྐྱེས་བུ་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་གསལ།

བཅོ་ལྔ་པ་ལོ་ཆེན་སྟོ་བཟང་བསྐྱན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན། ཀུན་མཁྱེན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པ་
དཀོན་མཆོག་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་ཆོས་བྱ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་སྐྱར་བའི་ལྷང་དང་མངོན་
བར་རྟོགས་པའི་ཡོན་ཏན་མཐའ་ཡས་པའི་བདག་ཉིད་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐུལ་པའི་སྐྱ་རིན་
པོ་ཆེ་སྟོ་བཟང་བསྐྱན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་ཞབས་བཏན་གསོལ་འདེབས་ལས། ན་མོ་
གུ་ཅུ་ཟླེ་ སྟོ་གོས་ཆུ་ཤེལ་དཀྱིལ་འཁོར་ཡོངས་ཚོགས་ཤིང་། ཀུན་བཟང་ཐུབ་བསྐྱན་འཛིན་པའི་
བསིལ་ཟེར་གྱིས། པན་བདེའི་ཀུ་ཐུད་རྒྱལ་མཚན་བཞད་པའི་གཉེན། དཔལ་ལྷན་སྟོ་མའི་ཞབས་ལ་
གསོལ་བ་འདེབས། འཇིག་རྟེན་མིག་གྱུར་རྩ་བུ་དུའི་ཞབས། དུར་སྤྲིག་ཐོལ་ལ་བརྟེན་པའི་སྟོས་གར་
གྱིས། ཐར་འདོད་གདུལ་བུའི་ཅེ་བ་སྟོང་མཛད་པ། དཔལ་ལྷན་སྟོ་མའི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས།
ཁྱ་ཆེན་རྣམ་དཔྱད་མཁའ་ལྟར་ཡངས་པ་ཡིས། ཁྱ་ཆེན་གཞུང་ལུགས་ཀུན་ལ་བྱང་ཆུབ་སྟེ། ཁྱ་ཆེན་

ལོ་ཆེན་འིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་གཡམས་སུ་ཡོངས་འཛིན་དགྲིལ་དགོན་པའི་རྒྱ་མཐི་དཀའ་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་རྩྭ་མཆོག་དང་
གཡོན་དུ་བྱུ་བྱེ་དཀའ་ཆེན་རྒྱ་མཆོ་དང་ལྷན་དུ་དྲ་རམ་ས་ལའི་རྟོག་ར་པར་ཁང་དུ་ ༡༩༧༠ ལོར་བསྐྱོན་པ།

The present Lochen Rinpoche flanked right by his tutor Kyomo Kachen Tashi Dorje and to his left
by Kachen Gyatso of Kinnaur, in 1970. (Dogra Studio, Dharamsala)

ལེགས་བཤད་ཀྱན་གྱི་གཏེར་གྱུར་པ། འིན་ཅན་དཔལ་ལྷན་སྒྲ་མར་གསོལ་བ་འདེབས། འུན་ཤེས་བག་
ཡོད་གྱི་དོར་བརྒྱ་ཕྱག་གིས། སྤྲོམ་གསུམ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་དབང་གི་རྒྱལ། ཉེས་ལུང་དྲི་མས་སྤྲགས་
བ་དང་བུལ་བ། གནས་བརྟན་འདུལ་བ་འཛིན་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། རང་དོན་མཆོན་མཐི་མངལ་
ལས་གྲོལ་བ་ཡི། གཞན་དོན་ཉིན་མོར་བྱེད་པའི་འདུ་བྲེད་གིས། རྒྱལ་སྤྲུལ་སྦྱོང་པའི་འདབ་སྦྱང་རྒྱས་
མཛད་པ། ཐེག་མཆོག་དགེ་བའི་བཤེས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། རྩྭ་མཐི་འཆང་དབང་མེས་པོའི་ཞལ་གྱི་
བཅུད། གསང་ཆེན་སྤོང་པོ་ལས་གསུམ་འབབ་པའི་རྒྱན། མ་ལུས་ཞལ་དུ་གསོལ་བའི་དྲང་སྤོང་ཆེ།
བྱུང་བདག་རྩྭ་མཐི་འཆང་པར་གསོལ་བ་འདེབས། རྣམ་དབྱིང་བུམ་པར་རྟག་ཏུ་ཡོངས་འབྱུལ་བའི།

ཁམ་རྒྱལ་གདུང་བ་ཀུན་སེལ་ཨ་མི་ཏེ། འོན་གཉེར་ཡིད་ཀྱི་ཡོལ་གོ་འགོངས་མཛད་པ། དཔལ་ལྷན་
དང་པོའི་མགོན་པོར་གསོལ་བ་འདེབས། ལུང་རྟོགས་ཡོན་ཏན་རྒྱ་སྐར་མ་ལུས་པ། ཁང་གི་མཁུན་
དགོངས་ནས་མཁར་ངལ་གསོ་བས། བསྐྱར་དང་འགྲོ་ལ་ཕན་དང་བདེ་བའི་དམིགས། སྦྱོལ་མཛད་དཔལ་
ལྷན་སྒྲ་མར་གསོལ་བ་འདེབས། ཞེས་སོགས་གསལ་བ་དང་།

རྗེ་སྒྲ་མ་འདིས་གསུང་ཙོམ་ཁག་གི་མཛད་བྱང་ནང་རིགས་སྒྲགས་འཆང་བའི་དགེ་སྦྱོང་ཞང་
ཞུང་བ་སློ་བཟང་བསྐྱར་འཛིན་རྒྱལ་མཆོན་ཞེས་གསལ་བར་གཞིགས་ན་མངའ་རིས་གྲུ་གེའི་གཞུང་དུ་
སྤྱོད་འབྲུངས་པར་སྐྱས།

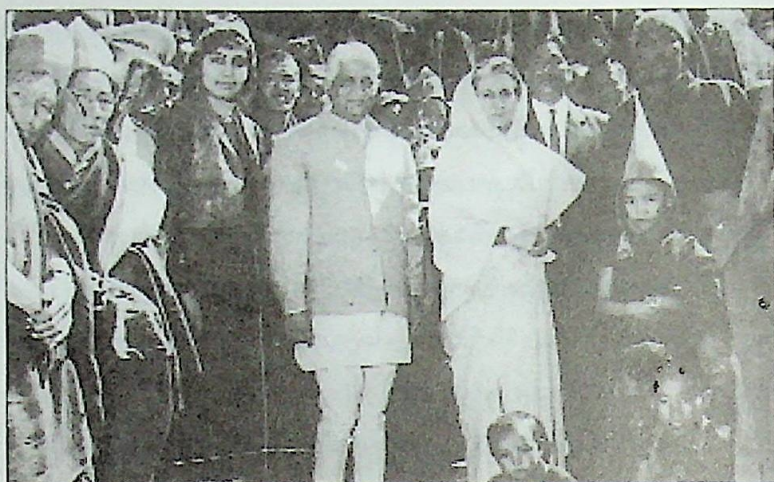
པཱ་ཆེན་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་རྣམ་ཐར་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་གྱི་སྦྱོང་ཆའི་ནང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༧ ལྷ་བ་
བརྩ་གཅིག་པའི་ཆོས་འགོར། མངའ་རིས་གྲུ་གེ་ནས་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྤྱལ་སྤྱོ་བཟང་
བསྐྱར་འཛིན་རྒྱལ་མཆོན་འབྱོར་ཏེ་རྩ་གྲལ་བཀའ་དྲིན་གནང་ཞིང་ཁོང་པ་དང་གོང་གསལ་དོན་གཉེར་
བ་བཅས་ལ་གཞི་གསུམ་གྱི་ཆོག་དང་བསྐྱབ་བྱ་ཉེར་མཁོ། བུམས་པས་དམ་བཅས་པའི་གཟུངས་
རྣམས་ཀྱི་ལྷགས་ལུང་། འཇམ་དབྱངས་སྤྱོ་མེང་རིགས་གཉིས་དང་། ཤེས་རབ་སློ་འཕེལ་གྱི་རྗེས་གནང་
བཟབ་པ་བཅས་རིམ་བཞིན་སྤྱལ། སྤྱལ་པའི་སྤྱོ་འདི་ཉིད་སྤྱབས་མགོན་མཆོག་ནས་བྲལ་ཆང་དུ་འཇུག་
པར་མཛད་ཅིང་བྱགས་ལོང་དང་བསྐྱར། རྣམ་འགྲེལ་པར་བྱིན་སོགས་ཀྱི་དཔེ་བྲིད་དང་ཟབ་ཆོས་བསྐྱབ་
བྱ་བཅས་སྤྱལ་ཏེ་བྱགས་དབྱེས་པ་ཆེན་པོས་རྗེས་སུ་བཟུང་བར་མཛད་འདུག་གོ། མཇུག་ཏུ་སེམས་
བསྐྱེད་མཆོད་པ་མཛད་པར་སྒྲགས་ཆེན་ཞལ་ནས་ཀྱིས་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་བཟབས། ཆོས་བདུན་ནས་
བརྩའི་བར་ལ་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་འབྲིལ་དུ་ལོ་ཆེན་སྤྱལ་སྤྱོ་བུར་བཞུགས་སྤྱོ་བ་དཔོན། དགེ་སྦྱོར་ཆེན་མོ།
ལྷ་མགོན་སྤྱལ་སྤྱོ། སྒྲགས་པ་བྲལ་ཆང་གི་དགེ་འདུན་ཡོངས་རྫོགས། རི་བྲོད་ཆེ་ཁ་གསུམ་གྱི་སྒྲ་མ་
བཅས་ལ་རྗེ་རང་ཉིད་ཀྱི་གསུང་འབུམ་བཀའ་རྒྱ་མའི་ལྷགས་ལུང་སྤྱལ། ཞེས་དང་མར་ཙམ་ནས་རྣམ་
ཐར་དེ་ཉིད་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༧ ལྷ་བ་བརྩ་གཅིག་པའི་ལྷ་དཀྱིལ་དུ། མངའ་རིས་ལོ་ཆེན་སྤྱལ་སྤྱོ་སོགས་
དགུ་དགེ་ཚུལ་བསྐྱབས། ཞེས་དང་། ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༧༧ ལྷ་བ་བཞི་པའི་ཆོས་བཙུལ་བྲག་གཡལ་བ་

སྐུལ་སྐུ་དང་ལོ་ཆེན་སྐུལ་སྐུ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆན་སོགས་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྷ་ལ་བསྟན་པར་
རྩོགས་པའི་ཐོས་པ་སྐུལ་ཏེ་བསྐབ་པ་ཡོངས་སུ་རྩོགས་པའི་གཞི་ལ་བཀོད། ཅས་དང་། ཡང་ན་མ་ཐར་
ཉི་མའི་འོད་ཟེང་སྐད་ཆའི་ནང་། བྱ་ལོ་ ༡༧༧༧ ལྷ་བ་གཉིས་པའི་ཆོས་གཅིག་ལ་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་
པོའི་སྐུལ་སྐུ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆན་དང་དཀྱིལ་ཁང་ཞལ་ལྷ་ནས་ཡེ་ཤེས་ཆེ་བཟན་གཉིས་
ཀྱིས་ཞུས་ཏེ་བཀའ་གདམས་ཐིག་ལེ་བཅུ་དྲུག་གི་དབང་རྒྱས་པར་སྐུལ། ཞེས་སོགས་གསལ།

ཀྱི་མའི་དཀའ་ཆེན་བཀྱ་ཤིས་རྩི་ལྷ་ར་ན་བཀ་ཆེན་སྐུ་སྟོ་དྲུག་པ་དབལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་ (༡༧༣༤-
༡༧༤༠) མཆོག་རྒྱ་ནག་དུ་ ༡༧༤༠ ལོར་ཆིབས་བསྐྱར་བསྐྱར་སྐབས་བཀྱས་ལྷན་གྱི་མཁན་ཆབ་གནང་
ཞེས་གསལ་བས་མཆོན་ཅོད་མེད་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྷན་གྱི་སྤྱོད་མ་ཞིག་བྱོན།

བཀ་ཆེན་སྐུ་སྟོ་དབུད་པ་བསྟན་པའི་དབང་རྒྱག་མཆོག་གིས་མེ་སྒྲེལ། ༡༧༧༦ ལོར་མཛད་པའི་
བཀྱ་ཤིས་ལྷན་པོའི་བཅའ་ཡིག་ཆེ་མ་བྲིམས་གཉིས་སོགས་ཀྱི་ཆད་མཐུད་རབ་བཞུང་གམེར་གྱི་རྩི་ལྷ་
གཉའ་ཤིང་ཞེས་པའི་ནང་གྲུབ་མཆོག་ལྷོ་བས་ལྷན་དཔའ་བོ་འཕ། སྐྱེས་མཆོག་ལོ་ཆེན་སྐུལ་སྐུ་སྟོ་བས་
ལྷན་དཔའ་བོ་ཆེན་པོས་བྱ་ལོ་ ༡༨༣༢ ཡས་མས་སུ་བཀྱས་ལྷན་ཆོས་སྟེར་སྐུལ་བའི་བཅའ་ཡིག་ཡོད་
སྟོར་གསལ་ན་གཞི་གསུམ་ཆོ་ག་དང་བསྐབ་པ་སྟོབ་གཉེར་སོར་ཆུད་མཛད་ནས་བཀའ་དྲིན་གྱིས་
བསྐྱར་པར་མཛོད།

གསུང་རྩིས་མང་པོ་བཞུགས་ཡོད་ཆོད་ཀྱང་ད་ལྟ་མིག་ལས་དུ་གྱུར་བ་ནི། རྩི་བཅུན་ཐམས་ཅད་
མཁྱེན་པ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆན་དབལ་བཟང་པོའི་བཀའ་དྲིན་གསོལ་འདེབས། ཞེས་པ་
དང་། རྩི་བཅུན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཆན་དབལ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་མེ་
འབྱོར་མཐུན་གྱི་ནས་མཁའ་མ། རྩི་བཅུན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཅོང་ཁ་ཆེན་པོས་མཛད་པའི་ལས་གཅི་
ནས་གསུམ་གྱི་ཅ་བ་དང་འགྲེལ་པ་ཤན་ཏི་པ་སྟོ་བོས་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་མཛད་པ་ལ་སྤར་བྱང་སྟོན་ཆོག་
དམ་ཅན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གསང་སྐྱབ་ཀྱི་སྐྱབ་ཐབས་འདོད་དགྲ་འགྲུགས་པའི་ལྷགས་གྲུ། དམ་ཅན་
གཤིན་རྩི་རྒྱལ་པོ་གསང་སྐྱབ་ཀྱི་བསྟོད་པ་འཕྲིན་བཅོལ་དང་བཅས་པ། ནག་པོ་ཆེན་པོ་གྱུར་གྱི་མགོན་

ལྷ་གར་སྤོན་སྒོན་ལྷ་ལྷ་མ་ཡིན་ཏེ་མཆོག་ ༡༩༧༢ ལོར་དཀྱིལ་དགོན་པར་ཆིབས་བསྐྱར་བསྐྱེད་ས་སྐབས།
གཡོན་ནས་གཡས་སུ། དཀྱིལ་དགོན་དབྱེ་མཛད་བཟང་ཕུག་དཀྱིལ་དགོན་མཁན་པོ། ཉི་མ་ཅལ་གྲོས་ཆོགས་
འཇུས་མི་གར་ཞེ་ལྷ་སྐྱ་ལ་ཏ་ཐ་ཀྱར། ཉི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེ་ལྷོན་ཆེན་མཉེ། ཨེ་ཤེ། པར་མར་མཆོག་ལྷ་ལྷ་མ་
ཡིན་ཏེ་གན་ཉི་མཆོག་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བཅས་ལྷན་གྱས།

Left to right: Umzed Zangtruk, Abbot of the Key Monastery, Shrimati Lata Thakur, M.L.A.;
Dr Y. S. Parmar, Chief Minister, Himachal Pradesh; Shrimati Indira Gandhi, Prime Minister of India
and the present Lochen Rinpoche, during the Prime Minister's visit to Key Monastery in 1972.

པོ་ལྷ་སྐྱ་དལ་ལྷ་བརྒྱད་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལ་མཆོད་གཏོར་བསྐྱར་གསོ་བྱ་བའི་རིམ་པ་རྒྱན་འབྲེར་
ལག་ལེན་ཁྱིགས་ཆགས་སུ་བསྒྲིགས་པ་མགོན་པོའི་ཐུགས་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་བསྟོན་དབྱངས་
རམས་པའི་སྤྱོད་དངོས་གྲུབ་འབྲིན་ལས་འགྲུགས་པའི་ལྷགས་ཀྱ། བཅོམ་ལྷན་འདས་ནི་རྩེ་ནག་པོ་
ཆེན་པོ་གར་གྱི་མགོན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ལྷ་མོ་བྱ་ཏ་བྱ་ཏ་སོགས་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུས་མངོན་རྟོགས་བསྐྱར་
བ་བསྐྱལ་བསྟོན་མངའ་གསོལ་གསེར་སྒྲེམས་ཆོགས་འཁོར་ཤིས་བརྗོད་བྲ་ཞིབ་དང་བཅས་པ། རྒྱལ་
བའི་བསྟན་སྲུང་ཆེན་པོ་དཔལ་ནག་པོ་ཆེན་པོ་ཐུག་བཞི་བའི་ཆོས་འབྱུང་ལེགས་པར་བཤད་པ་མགོན་

པའི་ཐུགས་མཉམ་པར་བྱེད་པའི་ཚོག་གི་མཆོད་སྤྱན་ཞེས་བྱ་བ་སོགས་བཞུགས།

བཙ་དྲུག་པ་རྗེ་བཙུན་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཆོན་ནི་ཁྱ་ཉ་ལོར་སྐྱ་འབྲངས། འབྲངས་རབས་གསེལ་འདེབས་རེ་སྐོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལས། །གཟུང་སྤོབས་མཁུན་དཔྱོད་རི་བོ་མནཏྱ་རས། །ཕྱི་ནང་བསྟན་བཅས་རིག་པའི་མཆོ་བསྐྱབས་པས། །རྒྱལ་ཀུན་དགོངས་ཟབ་སྟོན་མཆོན་ལྷ་བའི་ཟེར། །སྤྱོ་མཁས་གདེངས་ཅན་བདག་པོར་གསེལ་བ་འདེབས། །ཞེས་གསལ།

བཙ་བདུན་པ་ཡོངས་འཛིན་སྟོ་བཟང་དཔལ་ལྷན་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཆོན་ནི། ཁྱ་ཉ་གསུམ་སྟག་ཏུ་སྐྱ་འབྲངས་ཤིང་། སྐབས་མགོན་པའི་ཆེན་སྐྱ་སྤྱེད་དག་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ (༡༧༩༢-༡༩༢༣) ཡོངས་འཛིན་མཛོད་པ་དང་། མེ་དྲ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྟོན་འཁོར་རྒྱ་གར་ཀ་ལི་ཀ་ཏ་དང་ནང་པའི་གནས་གཟིགས་ནྟམས་ལ་མཉམ་བཅར་ཞུས། བཀྲས་ལྷན་དཀྱིལ་ཁང་མཁན་རབས་ང་གཅིག་པ་ཡང་གནང་། བཀྲས་ལྷན་གདན་སར་བྱོམ་ཆུ་པལ་ཆེར་སྐྱམ་བ་དེ་སྐབས་སྤྱུལ་སྤུལ་གྱང་འཕེལ་ཐབས་མ་བྱུང་པར་ཡང་སྐྱར་ཐུང་སྤུལ་གསོ་བ་དང་། ཟངས་དཀར་ཁྲལ་དུ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་པ་ཅམ་གྱིས་ཞིང་གི་འབྲུ་སོགས་ཅ་མེད་རང་ཡལ་དུ་བཏང་བ་སོགས་ངོ་མཆོར་མཛོད་པ་མཐའ་ཡས་སོ།

འཆད་ཅོད་ཅོམ་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་ཅོམ་པའི་ཐུག་རིས་མང་བོ་ཡོད་ཀྱང་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱབས་པ་ནི་མ་བྱུང་བ་འདྲ་ཞིང་ད་ལྟ་མཇལ་དུ་ཡོད་པ་ནི། སྤྱོ་ཆོགས་གདན་གྱི་འཕྲེང་བར་བསྐྱོགས་པ་སྟན་ཆོག་མེ་ཏོག་གི་ཆུན་པོ། ཞེས་པ་དང་། གདུང་བའི་དབྱངས་དང་འདྲེས་པའི་སྟིང་གདན་མཆོང་བུའི་དོ་ཤལ། རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་བསྟོད་པ་སྟོན་ཆོག་དང་བཅས་པ་འཇམ་མགོན་དབྱེས་པའི་དབྱངས་སྟན། བཅོམ་ལྷན་འདས་དཔལ་དོ་རྗེ་འཇིགས་བྱེད་ཆེན་པོ་འཁོར་ཆོགས་གཞལ་ཡས་ཁང་དང་བཅས་པར་བསྟོད་པའི་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ངོ་མཆོར་དབྱངས་ཀྱི་མཆོད་སྤྱན། གསེར་ཁྲང་སྤྱང་གི་སྟོད་དེབ་ལག་འཛིན་ཇོགས་ལྷན་གསར་པའི་འཇུམ་ཞལ། འཇིག་རྟེན་མིག་གུར་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་རྟམ་ཐར་གསེལ་འདེབས་སོགས་བཞུགས།

གོང་དུ་གསལ་བ་བཞིན་དཀྱིལ་དགོན་དུ་ཞབས་སོར་བཞོད་ནས་ཤིང་ཡོས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༧

སྐྱེ་ ༩ ཆོས་ ༡༡ ཉིན་དཀྱིལ་དགོན་ཆོགས་སྤྱིར་སྤྲོད་མ་ཙཱ་འབྲུ་ཁལ་ ༡༧༠ གནང་བས་མཆོན་
 གཞི་གསུམ་གྱི་ཆོག་དང་བསྐབ་པ་སློབ་གཉེར་སྤྱིར་གསོ་གནང་། བགས་ལྷན་དུ་བྱ་རྒྱུན་གཏོང་རྒྱས་
 མཆོན་དགོན་པའི་དབུ་སྐྱེ་གནང་ནས་བདག་གཉེར་གཞིགས་སྤོང་མཛད། ཚུ་པག་གྱི་ལོ་ ༡༩༢༣ བསྐྱར་
 ལར་གོགས་ཆགས་དབང་གིས་ཀུན་གཞིགས་པཱ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་མེགས་མ་གནང་གོང་བསམ་
 བཞིན་ཅི་མཛད་ལ་རང་དབང་མངའ་བརྟེས་པ་ལྟ་བུའི་ལྷགས་བྲུ། གྱི་ལོ་ ༡༩༢༡ ལོར་ཞིང་བརྟེས། པཱ་
 ཆེན་སྐྱེ་སྤང་དགུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ཞབས་ཀྱིས་མཆོག་སྤྱུལ་སྤྱིར་འབྱོན་གསོལ་འདེབས་སློ་གྲོས་
 བཟང་པོ་མ་བཙམས་པར་མཛད།

བཅོ་བརྒྱད་པ་སློ་བཟང་སྐབ་བསྐྱར་རིན་ཆེན་བཟང་པོའལ། སྤྱིས་མཆོག་པེ་བསྐྱོད་རྩོམ་ཉི་
 (༡༩༢༣-༡༩༢༧) ཞབས་ནི། རྒྱ་རྩ་གསུམ་སྤྲུག་འོག་མའི་ཡལ་རྩོམ་རྩོམ་པ་ལོ་རྩལ་བསོད་ནམས་བྱ་འབྲིང་
 གཉིས་ཀྱི་སྤྲུལ་སྤྱེ་ཚུ་པག་སྐྱེ་བ་ ༡ ཆོས་ ༡༣ ཉིན་སྤྱི་འབྲུངས། ༧འུལ་དབང་སྤྱེ་སྤང་བཅུ་གསུམ་པ་
 ཆེན་པོ་དང་། ཀུན་གཞིགས་པཱ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་བྱང་དང་སྤྱོས་སྤང་རྩོམ་པ་ལོ་རྩལ་བསོད་ནམས་བྱ་ལོ་
 མས་དགོངས་པ་གཅིག་དུ་བབས་ནས་འབྲུལ་བྲུལ་ངོས་འཛིན་མཛད། དགུང་ལོ་ལྷར་མེགས་དུས་སྤྱི་
 ཉི་དཀྱིལ་དགོན་དུ་གནང་ཞུས། དགུང་ལོ་དུག་ནས་བཟུང་དང་ཐོག་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དུང་རམས་
 པ་སློ་བཟང་ཤེས་རབ་ལགས་ཀྱི་དུང་ནས་གསན་བསམ་གྱི་དབུ་བཅུགས། ས་སྤྱུལ། ༡༩༢༩ ལོར་ཡལ་
 ཡུམ་གཉིས་སྐྱེ་བ་གཅིག་ནང་དགོངས་པ་རྩོགས།

ལྷགས་དྲ། ༡༩༣༠ ལོའི་དགུ་པ་ལྟ་བུའི་ཞབས་ཉིན་གྱ་གོ་ཁང་ཆོན་དང་། སྤྲུག་མོ། དཔེ་སྐབ་ལྷན་ཅེ།
 བྲུ་ཆང་ཅེ་ཤོད། བགས་མཐོང་། ཞེལ་ཤལ། བྲུ་དཔག་ཞུ་བཅོ་བ་སོགས་སྤྱིན་བདག་ཁག་བཅས་
 བསྐྱམས་དྲ་པ་ལྟ་བུ་བཅུ་སྤྱིར་གྱིས་མེགས་བསྐྱེ་དང་བཅས་ཆོས་བྲུ་ཆེན་པོ་བཟླ་ཤིས་ལྷན་པོའི་གཞིམ་
 ཤག་པན་ཁང་བཀའ་འབྲུར་ལྟ་ཁང་གི་སྤྱི་གོང་མའི་བཞུགས་བྲིར་མངའ་གསོལ།

ལྷགས་ལུག ༡༩༣༡ ལོར་ནང་གི་ཡོངས་འཛིན་སྤྱི་པ་ཆོས་ལྷན་ལགས་དང་ཞབས་འབྲིང་བདུན་
 བཅས་ལྟ་སར་མཆོག་དབང་སྤྱེ་སྤང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཞབས་པད་དུ་རབ་བྱུང་སྤྱིམ་བཞེས་དང་གསར་

ཁྱེ་གར་སྤྱི་དཔྱོན་ཕྱ་ཕུམ་ཨིན་དྲ་གན་རྩེ་མཆོག་ ༡༩༧༢ ལོར་དཀྱིལ་དགོན་པར་ཆིབས་བསྐྱར་བསྐྱེད་སྤྱོད་སྐབས་ལོ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྷན་དུ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་གཟིས་རྒྱུད་ནང་ཉེན་འབྲེལ་མཛད་སྒྲོལ་བཞུགས་གྲུལ་དུ་འཁོད་པ།

The present Lochen Rinpoche and Shrimati Indira Gandhi during the ceremonial reception in
Lochen Rinpoche's private apartment at Key Monastery in 1972.

མཇལ་ཞུ་བར་བཅར་བ་ལྟར་ནོར་ཁྲིང་སྐལ་བཟང་པོ་བྱང་དུ་སྒྲོས་མཇལ་སྐབས་ཡུལ་པ་དབྱེས་པའི་
ཐུགས་བཅེའི་གཟུང་སྒྲོ་ཅི་རིགས་ཐེབས་པ་དང་སྐུ་མདུན་དུ་འབྱུལ་བ་བྱ་ནོམ་པ་བཏང་།

ལུགས་ལུག་དཔོ་རྒྱའི་ཡར་ཆས་ཉིན་ནོར་ཁྲིང་སྐལ་བཟང་པོ་བྱང་ནང་ཡུལ་པ་མགོན་
ལྷུ་དབར་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་མདུན་ནས་ཆོག་ལྷ་སྐུ་དགོ་ཆུལ་གྱི་བར་དཀྱིལ་གཅིག་དུ་ནོད་པའི་
སྐལ་བཟང་དུ་བྱུར། ལྷ་སར་ཇོ་ཤག་ནས་གཉིས། སེ་འབྲས་དགོ་གཟུམ་བཅས་མཆོད་མཇལ་མང་
འབྱེད་བཏང་།

དེ་ནས་དཀྱིལ་ཁང་གྲུ་ཆང་སྐག་མོ་བ་དཀའ་ཆེན་སྒྲོ་བཟང་ཡོན་ཏན་སྤྱིའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་

བསྟན་པས་གཙོས། དེ་མེས་ས་ཤོ་གདན་པ་དཀའ་ཆེན་སྒོ་བཟང་སྦྱིན་པ་དང་། སྦྱབས་མེ་པ་མོང་ཁ་
 བུམས་པ་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་མཚོ། བྱ་བུལ་ནལ་འབྱོར་བ་དཀའ་ཆེན་སངས་རྒྱལ་དཔལ་
 བཟང་། ཆེ་མཆོག་གླིང་སྦྱལ་སྦྱང་ག་དབང་སྒོ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ། འབྲོང་
 ཅེ་བ་མཚན་ཞབས་སྒོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་བཟང་པོ། དཔལ་ཆུ་མཆོག་སྦྱལ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་
 དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ཀྱི་དྲུང་ནས་སྦྱར་མོང་རིག་གནས་དང་སྦྱར་མོང་མ་ཡིན་པ་མདོ་སྡུགས་
 དང་བཅས་པར་གསན་བསམ་ཚུལ་བཞིན་དུ་བགྱིས་པ་དང་། རང་ལུགས་ཀྱི་དབང་ལུང་མན་ངག་བྲིད་
 རྒྱན་རྣམས་ཀྱང་གསན་བཞེས་བསགས་སྦྱོང་ལས་རུང་སོགས་སྡུགས་རུས་བཙོན་པ་ཆེན་པོས་ཉམས་
 བཞེས་མཛད། དགུང་ལོ་བརྒྱ་དྲུག་ས་ཡོས། ལྷ་ལོ་ ༡༩༣༩ ལོའི་ལྷ་བ་གཉིས་པའི་ནང་དབྱིད་ཆོས་དང་
 པོར་རིག་ཆེན་ལ་མེབས།

ལུགས་འབྲུག་ ༡༩༤༠ ལོར་ཆོས་བླ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་བློགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྣམ་པར་
 རྒྱལ་བའི་གླིང་གི་བསྐྱལ་བཟང་བྲམས་ར་ཆེན་མོར་མཁན་སྒོ་བ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་དང་བཅས་པའི་
 དབུས་སུ་ལྷོ་པ་མི་ཆེན་གྱི་སྦྱ་སྦྱེ་དཔལ་ལྷན་མེད་གོ་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་ལུང་དང་རིགས་པའི་དག་ཐེར་
 ལེགས་པར་མཛད་པའི་སྒོ་ནས་བཀའ་བརྒྱའི་མཚན་བཏགས་བཞེས།

དེ་མེས་དཀའ་ཆེན་སྒོ་མ་ལགས་རིགས་ཀྱི་ཅོད་པན་དུ་བཞེས་པ་དང་རྒྱལ་བ་བླ་ཆོང་གི་སྦྱིག་
 ཏུ་ཞུགས་ནས་སྡུག་ཆོག་ཕྱག་ལེན་དབྱངས་རོལ་རྣམས་སྡུགས་སུ་ཆུད་པར་མཛད།

རྒྱ་རྒྱ། ༡༩༤༢ ལྷ་བ་གཉིས་པའི་ནང་སྡུགས་བྱར་ཏུ་སྒོ་མ་བདར་པ་དཀའ་ཆེན་སྒོ་བཟང་བསྟན་
 འཛིན་འཛིགས་མེད་དབང་ཕྱག་ནས་གསང་བདེ་འཛིགས་གསུམ་དང་དམར་པོ་སྒོར་གསུམ་གྱིས་
 གཙོས་ཆོས་བཀའ་མང་པོ་གསན།

གཏིང་སྦྱེས་སྦྱལ་སྦྱང་། མཁར་ཤོ་སྐལ་བཟང་བྱབ་བསྟན་སྟན་གྲགས་རྣམ་གཉིས་སར་ནས་
 ཆོས་བཀའ་ཅི་རིགས་གསན།

༡༩༤༢ རྒྱལ་ལྷའི་དམར་ཤོའི་ཆོས་བཞི་ཉིན་བཟླ་མཁས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་ལྷན་པ་

མཁན་པོ་འདུལ་བ་འཛིན་པ་ཆེན་པོ་ཐུང་ཕྱོག་ཐུབ་བསྟན་བྱས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་བསྟན་འཛིན་དཔལ་
བཟང་པོའི་བྱང་ནས་བཀའ་ལླན་ལོ་ཆེན་ལྷ་བྱང་པན་ཁང་བཀའ་འབྱུང་ལྷ་ཁང་དུ་བསྐྱུ་བ་བྱ་སྐྱ་སྐྱ་
དཔལ་ལྷན་སེང་གོ་དང་གནས་སྤྱིང་པ་དཀའ་ཆེན་སྟོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་ཐུང་དང་ལྷན་དུ་བསྟེན་རྩོགས་
ཀྱི་སྟོམ་པ་ལེགས་པར་ཐོབ།

ཐིང་བ། ༡༩༧༡ ལོར་སྤྱི་ཉི་དཀྱིལ་དགོན་པར་གཞིས་བསྐྱོར་དུ་ཐེབས། ལོ་རྒྱུ་མ་རྣམས་སྤྱ་
རྒྱར་འབྱུངས་ཁང་དང་ཀ་གནས་སྤྱ་བྱང་སོགས་ལ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ནས་སེར་སྐྱ་པོ་མོ་ཡོངས་ལ་
ཆོ་དབང་ལུང་བཅས་འདོད་ཆོས་ཀྱིས་རེ་བ་སྐྱོར་བར་མཛད།

མེ་ཁྱི། ༡༩༧༦ ལོར་ཀ་ནས་སྤྱ་བྱང་བཀའ་མིས་འབྲིལ་དུ་མཁས་དབང་བྱ་རྒྱ་སྤྱ་མ་རིན་པོ་ཆེ་
བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་མཆོག་ཆེད་གཉེར་གདན་ཞུས་ཀྱིས་དབུ་མ་འཕུག་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱས་ལག་
ལེན། བཟང་སྟོན། སྟོན་འཕུག་སོགས་ཀྱི་ཁྱིད་ལུང་དང་། རིག་གནས་སྟེང་ལག་མེ་ལོང་མའི་ལེའུ་བར་པ་
དང་། སྤྱུ་རྟགས། དག་ཡིག་དག་སྟོན་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ཁྱིད་ལེགས་པར་གསན།

ས་སྤང་། ༡༩༧༩ ལོར་མངའ་རིས་རོང་རྒྱུང་འཕུར་རི་དགོན་དང་། ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་
འབྱུངས་ཡུལ་གྱི་ཁང་རད་ནི་བཅས་ལ་ཐེབས། ལྷག་པར་དུ་ལོ་ཆེན་རིན་བཟང་གི་འབྱུངས་གཞིས་
རད་ནི་མཁར་བ་ཞེས་རུས་རྒྱུད་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པར་སྤྱིང་བ་དེ་དང་། རད་ནི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་།
ཉི་ཡག་གཙུག་ལག་ཁང་། གསེར་བྱང་སྤྱ་བྱང་བཅས་ལ་ཐེབས་ནས་དད་ལྷན་པོ་མོ་སེར་སྐྱ་མང་པོར་
སྤྱབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད་སྟོན་དུ་འགྲོ་བས་ཆོ་དབང་དང་མ་ཞིའི་ལུང་དང་རྟེན་ལ་རབ་གནས་སོགས་
སྤྱལ་ནས་སྤྱལ་ལྷན་ལས་འགྲོ་ཅན་རྣམས་སྤྱིན་གྲོལ་ལ་བཀོད།

ཆུ་འབྲུག་ ༡༩༧༢ ལོར་བདེ་ལྷན་ཞིང་གི་མགོན་པོ་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱོར་ཡུལ་
བཀའ་སྤྱུ་རྟེན་ཆོས་སྤྱིར་ཆེབས་བསྐྱུར་ཡོད་པ་མཁུན་རྒྱུ་དང་ཐོག་ཟངས་དཀར་དཀར་ཆ་དགོན་དུ་
གདན་ཞུས་བཞིན་ཐེབས། དེ་རྒྱུ་གར་ཞུ། མཆོ་སྤྱ། གནས་ཆེན་དོ་རྒྱུ་གདན་དང་། ར་ར་མི་སོགས་
ལ་མཆོད་འབུལ་དང་དན་སྐྱོང་སྤྱིན་གཏོང་རྒྱ་ཆེ་གནད་། དེ་མཐུག་སྤང་རྟོག་ནས་གྲོ་པག་རྒྱལ་སོགས་

བརྒྱད་དེ་གདན་ས་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་སྤར་ཡང་ཞབས་སོར་འཁོད། མགོན་གཉིས་ཆེ་མོ་བརྒྱད་
ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་ཤེང་བཅུ་པའི་གཟིམ་ཆུང་མཇལ་ཁར་མཆའ་ལ་སྤྱི་གསུང་ཐུགས་
ཏེན་གཞན་ཡང་འབྲུལ་བ་བྱ་ནོམ་པའི་མཆོད་སྤྱིན་བསྟར་བ་དང་གསེར་ཞལ་མཇལ།

ཤིང་རྒྱ། ༡༩༡༥ ལྷ་ ༢ ཆོས་ ༥ ནས་བརྒྱད་བཀྲས་ལྷན་བདེ་ཆེན་པོ་བྲང་གི་བདེ་ཡངས་ཆེན་
པོར་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་དང་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་དབང་ཆེན་
སྤྱ་གོན་དང་བཅས་པ་འདུས་ཚོགས་བྱངས་དང་ལྷན་དུ་ཐོག་དེ་རྗེས་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
མཆོག་བཀྲས་ལྷན་ལོ་ཆེན་ལྷ་བྲང་གཟིམ་ཤག་ཕན་ཁང་དུ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་བཀའ་འགྱུར་ལྷ་ཁང་གི་
བཞུགས་བྱིང་ཕལ་མས་སོར་བཀོད་དེ་དགའ་ལྷན་ལྷ་བརྒྱ་མ་དང་དམིགས་བཅེ་མ་བཅས་ཀྱི་ལྷགས་
ལུང་ཞུས་ནས་མཆའ་ལ་སྤྱི་གསུང་ཐུགས་ཏེན་ཕུལ་བ་དང་། གཟིམ་ཆུང་སོ་སོར་རབ་གནས་དང་
ཐུགས་སློན་མཇོད་པ་དང་དབྱེས་བཅེ་ཆེན་པོས་གསུང་མོལ་ཡང་ཡང་མཇོད་པ་སོགས་མདོར་ན་རྣམ་
གཉིས་ཐུགས་ཡིད་གཅིག་དུ་འདྲེས་པར་འགྱུར། ཤིང་ལུག་ ༡༩༡༥ ལྷ་བ་བརྒྱད་པའི་ནང་ལོ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེ་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་བཀྲས་ལྷན་
དགོན་པའི་ཚོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་དུ་སྤྱན་སྐྱོས་སྤྱ་དང་བཅས་ཚོགས་ཐེབས་གདན་ཞུས་ཀྱིས་
མཆའ་ལ་སྤྱི་གསུང་ཐུགས་ཏེན་དང་འབྲུལ་ཆོན་ཤིན་དུ་སྤྱུམ་མཐོ་བསྟར་འབྲུལ་དང་། འདུས་ཚོགས་སུ་
མང་ཇ་སྤྱི་འབྲེན་བྱ་ནོམ་པ་ཕུལ་བར་མཇོད། རིང་པོར་མ་ཐོགས་པར་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ་དབུས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར་སྐབས་སུ་འང་ལྷན་བཅར་གྱིས་ཕུལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྤྱི་ཤེང་
བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོའི་གཟིམ་ཆུང་སྤྱོད་མཇལ་དང་། ཇོ་ཤག་རྣམ་གཉིས་དང་གདན་ས་ཁག་ལ་ཐུགས་
སློན་དང་འབྲེལ་དེ་སྤྱ་མངའ་རིས་སྤོར་གསུམ་གྱི་དང་ཅན་སྤྱིན་བདག་རྣམས་ཀྱི་གསོན་གཤིན་གྱི་
འབྲུལ་བ་དང་། དབུས་གཙང་ཁྲལ་གྱི་སྤྱིན་བདག་ཁག་གི་འབྲུལ་བ། ལྷག་པར་དུ་ལོ་ཆེན་ལྷ་བྲང་
གཟིམ་ཤག་ཕན་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་དངོས་པོ་ཡོད་དོ་ཅོག་བཅས་པ་བར་མ་དོར་ཆུད་ཐོས་སུ་མ་བཏང་བར་
ཏེན་བཀུར་མང་འབྲེན་མཆོད་འབྲུལ་སོགས་མདོར་ན་དབུས་གཙང་དག་པའི་ཞིང་དུ་སྤོ་ཁ་ཇོགས་

འཇམ་གླིང་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན་ཆེན་པོ། འཇིག་རྟེན་གྱི་མི་སྡེ་དང་ཀུན་ཁུབ་བླ་མས་སྤྱིང་རྩེའི་ཐུགས་འཁུར་གྱི་ཤིང་
 རྟེན་སྤྲུལ་བྱེད་མཁན། ཡགོང་ས་སྐུ་བས་མགོན་པོ་ཆུལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་སྐུ་ཕྱེང་བཅུ་བཞི་
 པའི་ཞལ་ལྷན་དང་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ལྷན་དུ་ ༡༩༩༩ ལྷི་ཆུ་ ༧ རང་སྤྱི་ཉི་རང་རིག་ཏུ་བསྐྱོན་པའི་སྐུ་བར་མཐོང་
 གྲོལ་རིན་པོ་ཆེ།

H.H. the 14th Dalai Lama and the present Lochen Rinpoche, July 1996, at Rangrik, Spiti.

རྩོགས་བར་འཕྱུར་བ་མེད་པའི་སློ་འཕར་ཡངས་པོར་བྱེ་བར་མཛད་ནས་མཆོད་སྤྱིན་བསྟར་ནས་ཐུགས་
 སློབ་དེ་བའི་ཚུལ་མཛད།

མེ་སྤྲེལ། ༡༩༧༩ ལྷ་ ༡ ཆོས་ ༡༧ ཉིན་དཀྱིལ་དགོན་པར་བྱིར་ཕེབས་མཛད།

མེ་བུ། ༡༩༧༧ ལྷ་ ༡ ཆོས་ ༧ ཞོགས་པ་རྩ་ཆོད་ ༡༠ ཐོག་དཀྱིལ་དགོན་པར་དགོངས་པ་ཆོས་
 དབྱིངས་ཀྱི་ངོ་བོར་གཤེགས་སོ།

སྤྱི་ཉི་དང་ཁྱུ་ལྷན་གཙོས་མངའ་རིས་ཁྱལ་དང་། དབྱུས་གཙང་ཁྱལ་དུ་པ་ཆུལ་དབང་ཐམས་ཅད་

མཁེན་པ་དང་། ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ནས་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་རིས་མེད་སྤྱི་ཆེན་ནས་ས་
 དང་། གདན་ས་བཀྲས་ལྷན་གཙོས་ཆོས་སྤེལ་བཅས་ལ་དགོངས་ཇོགས་མཆོད་འབུལ་གྱི་ཆེར་སྦྱབ་
 ས་ཀྱི། ༡༩༤༤ ལོར་དཀྱིལ་དགོན་པའི་གྲོ་མའི་དཀའ་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་དོ་རྩེའམ། སྤྱོ་བཟང་རྒྱལ་མཆོན་
 ཀྱིས་སྦྱགས་འབྱུང་བསྐྱམས་ནས་དཀྱིལ་དགོན་དུ་སྦྱོར་གདུང་ལྷ་ཁང་གསར་དུ་བཞེངས་གནང་མཛད་
 པ་དང་། དེ་ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་བསྐྱེད་ནས་གནས་པར་ལོ་ལྷར་རྒྱ་བ་དང་པོའི་ཆོས་ ༧ ནས་བཟུང་ཆོ་
 འབྱུལ་སྤོན་ལས་དང་སྤྱོ་བསྐྱེད་དགོངས་ཇོགས་སུ་ཉིན་བདུན་གྱི་མཆོད་རྒྱན་གསར་དུ་བཅུགས་གནང་
 བ་སོགས་ནས་ཐར་རྒྱས་པ་དཀའ་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་དོ་རྩེས་མཛད་པའི་ནས་ཐར་དང་ཀ་སྦྱག་ནས་ཁྱུ་
 སྦྱ་པ་མཐར་ཐིན་ཟླ་བུས་བཏོན་འབྲེམས་གནང་བའི་ཡུལ་སྦྱོགས་སོ་སོའི་གསར་འབྱུང་མེ་ལོང་བཅས་
 ལ་གཟིགས་པར་མཛོད།

ད་ལྟ་འཆོ་གཞེས་ལོ་ཆེན་སྤྱི་མེད་བཅུ་དགུ་པ་བསྐྱེད་འཛིན་སྐལ་བཟང་རིན་ཆེན་ནི།

རི་ལྷར་ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་སྦྱོར་བཅུ་པ་རྩེ་བཅུན་སྤྱོ་བཟང་འབྲིན་ལས་ལྷན་གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་
 རྒྱལ་མཆོན་ཞབས་ (༡༩༣༤-༡༩༤༩) ཀྱིས་ལོ་ཆེན་མཆོག་སྦྱལ་སྦྱར་འབྲིན་གསལ་འདེབས་བསྐལ་
 བཟང་ནས་འདྲེན་མ་ཞེས་པ་མཛད་པས་ཐོག་ཡེ་ཤེས་གཟིགས་དབྱེད་ཀྱི་དོ་རྩེའི་བཀའ་ལྱང་བདག་པ་
 མེབས་སྤོར། དམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡང་སྦྱལ་མངའ་རིས་སྦྱོགས་སུ་བལྟམས་ངོ་ཤར། ཞེས་མ་འོངས་སྤོན་
 གཟིགས་བཞིན་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ལྷགས་སྤང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ཕྱི་ཟླ་ ༡༢ ཆོས་ ༡༠ ཉིན་ཁྱུ་སྦྱ་
 མཁའ་དུ་སྦྱོར་འབྱུངས། དགུང་ལོ་ལྷའི་ཐོག་ཤིང་སྦྱལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢ ལོར་ལགོང་ས་སྦྱབས་མགོན་རྒྱལ་
 དབང་ཐམས་ཅད་མཁེན་པ་སྦྱོར་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ལོ་ཆེན་གོང་མའི་ཡང་སྤྱིད་དུ་
 འབྱུལ་བུལ་ངོས་འཛིན་མཛད། དགུང་ལོ་བཅུར་མེབས་པ་ལྷགས་ཀྱི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༠ ལྒྱལ་བ་ཐམས་
 ཅད་མཁེན་པའི་བཀའ་འབྲེལ་བཞིན་སྦྱའི་གས་བཅར་ནས་གྲུ་པན་བདེ་ལེགས་བཤད་མྱིང་དུ་དཀྱིལ་
 དགོན་དཀའ་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་དོ་རྩེ་མཆོག་དང་། དགའ་ཤར་ཟླ་ཉི་རིན་པོ་ཆེ་བྱང་ཆུབ་ཆུལ་ཁྲིམས་ནས་

ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ ༡༩༩༤ ཟླ་༩་ ༡༢ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་སིམ་ལའ་བསྐྱོན་པའི་སྐུ་པར།

The present Lochen Rinpoche, 10th December 1998, Shimla

གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་ཡོངས་འཛིན་སྐྱེ་མ་ནས་པའི་ཞབས་ལ་གདུགས་ནས་གསན་བསམ་དབུ་
 འཛུགས་བསྐྱངས། ཤིང་ལྷག ༡༩༧༧ ལོར་མས་སོར་སྐལ་ཀོབ་དུ་བྱེས་ཀྱི་བཀྲས་ལྷན་དགོན་དུ་ཆོས་
 ཞུགས་སྐར་ལྷགས་མཛད་སྒོ་འཁྱས་ཚད་དང་འབྲེལ་གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་དུ་བསྟེན་
 བཀྲར་ཟབ་རྒྱས་ཞུས། ཟླ་བ་ ༡༩༧༩ ཉིན་ཤིང་ལྷག། ༡༩༨༡ བར་བཀའ་འབྲེལ་བཞིན་

བཞུགས་སྐར་དྲ་རམ་ས་ལའི་རིགས་ལས་སློབ་གྲུང་ཞུགས་ནས་སློབ་གཉེར་དཀྱིས་ཕྱིན་གནང་ཏེ་ས་
 ཏཱ། ༡༩༧༤ ལོར་རིགས་སློབ་ཁོངས་ནས་བྱེས་ཀྱི་གདན་གསུམ་བཀའ་ལླན་བཅས་བར་གྱ་སློར་དམ་
 འཛོག་མཛད། མཐར་རིགས་སློབ་ནས་ཤིང་བྱི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོར་དབྱ་མ་རབ་འབྲམས་པ་ཡང་ཅེའི་
 དུག་འཁྱེར་བཞེས། ལྷགས་བྱི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༠ ནས་ཤིང་བྱི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ བར་ཡོང་ས་ཡལ་བས་མགོན་
 རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁུན་པ་མཆོག་དང་། ལྷའི་ཡོངས་འཛིན་སྐུ་བཟེས་སྐུ་བས་རྗེ་དགའ་བྱི་སྒྲིང་
 རིན་པོ་ཆེ། ལྷའི་ཡོངས་འཛིན་སྐུ་གཞོན་སྐུ་བས་རྗེ་བྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ། ལྷའི་མཆོན་ཞབས་སྐུ་བས་རྗེ་
 གསེར་སློང་གདུང་སྤྲས་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ནས་དབང་ལུང་མན་དག་བྲིད་རྒྱུན་སོགས་གནད་སྤྲོད་ཐོབ།
 ༡༩༧༩ ནས་ ༡༩༧༥ བར་དགུན་རེ་བཞིན་རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱོགས་མོན་གྱི་དགའ་ལྷན་ཤར་ཅེར་མདོ་
 རྒྱགས་གཉིས་ལ་གསན་སློང་ཐབ་ནན་གནང་། ཐོས་པས་མ་རྗེ་མཛད་སློང་རྒྱས་ཅམ་སྒྲིང་རྗེས་བྱ་བ་
 ལས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་འཕུ། ཕྱི་ཆོགས་ལ་སྤྱི་ཞུ་སྐུ་བ་པའི་སློང་རོབ་པལྟས་ཞུ་བར་བྱ་སྟེ།

ལྷ་འཁྱེར་ས་ནས་བཟུང་ཁྱའི་ཀ་ནམ་དགོན་གཞན་པན་གྲིང་གི་སྤྱ་བྱང་བཀའ་ཤིས་འབྱེལ་བྱི་
 གཙོ་བདག་མཛད་སྤྲས་དང་། རྒྱ་སྤྱང་། ༡༩༧༩ ནས་ད་ལྟ་བར་རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱོགས་ཀར་རྒྱ་ཏེ་ཀ་མང་འ་སྟེ་
 ནང་ཡོད་བཀའ་ཤིས་ལྷན་པོ་ཆོས་སྟེ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཆོགས་གཙོ། མེ་སྤྱལ། ༡༩༧༧ ནས་ད་ལྟ་བར་
 དཀྱིལ་དགོན་པའི་ངེས་སྟོན་པ། ལྷགས་བྱ། ༡༩༧༡ ནས་ད་ལྟ་བར་དཀྱིལ་དགོན་ནང་པའི་རིག་གཞུང་
 ཆོགས་པའི་ཆོགས་གཙོ། རྒྱ་བྱི། ༡༩༧༢ ནས་ རྒྱ་བྱ། ༡༩༩༩ བར་ཁྱུ་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་ཆོགས་པ་
 དབྱ་བརྟེས་ཀྱི་ཆོགས་གཙོ་དང་པོ། མེ་སྤྱལ། ༡༩༧༩ ནས་ད་ལྟ་བར་རྒྱལ་ས་ལྷའི་གསར་བར་རྟེན་གཞི་
 བྱས་པའི་འཕགས་བོད་མཛད་འབྲེལ་ཆོགས་པའི་ཆོགས་གཞོན། ས་འབྲུག་ ༡༩༧༧ ནས་ད་ལྟ་བར་རྒྱལ་
 ས་ལྷའི་གསར་བར་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་ཉི་མ་ལ་ཡ་ནང་པའི་རིག་གཞུང་ཆོགས་པའི་ཆོགས་གཙོ། ས་
 སྤྱལ། ༡༩༧༩ ནས་ ཤིང་པག་ ༡༩༩༥ བར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྤྱིད་འཆོལ་ཞིབ་
 ཆོགས་ཆུང་གི་ཆོགས་གཙོ། ༡༩༩༥ ནས་ད་ལྟ་བར་ལོ་རྒྱུ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་ཐེབས་ཅ་ཆོགས་
 པའི་དབྱ་བརྟེས་མཁན་དང་ཆོགས་གཙོ་གཅིག་ཕྱོགས། ས་སྤྱལ། ༡༩༩༧ ནས་ད་ལྟ་བར་ཉི་མ་ལ་ཅལ་

མངའ་སྡེའི་སྤྱི་ཏི་བྱའཁོར་ས་རམ་མངའ་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་དོན་གྱི་སློབ་སྦྱོར་པའི་མཚན་གནས་བཞེས་
སྤྱུག་ས་སྤྱག་༡༩༩༤ ནས་བཟུང་ཏི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེའི་སྤྱི་ཏི་བྱའཁོར་དཀྱིལ་དགོན་པར་ལྷགས་
འབྲུག་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་བཀའ་བློན་སྤྱི་ཏི་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚུང་གི་ཚོགས་
གཙའི་བྱུགས་འགན་བསྐྱམས་སྤྱུས་དང་།

ད་དུང་སྤྱི་ནང་སྤྱི་ཚོགས་གང་སར་ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་གནང་སློབ་སྤྱི་ཏི་དང་བྱུའཁོར་ལུལ་མི་དང་
ལྷན་སེར་སྤྱི་སློང་བྲག་མང་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་ལོ་ལྟར་
གསུང་ཆོས་དང་། བཀའ་དབང་། དེ་བཞིན་ཆོས་སྤྱོད་སྤྱི་ཚོགས་པ་ལོ་འཁོར་མོ་ལྷག་དུ་སྤེལ་
བཞིན་དུ་མཆིས།

ལ་དྲགས་དང་། གར་ཞུ་ཀྱལ་ལུ་མ་ནུ་ལྷི་ཇམ་ཐུ་ཀཤ་སྤྱིར་མངའ་ཁོངས་པ་ལ་དྲར། ཨ་ཏུ་ནུ་
ཅལ་མངའ་སྡེ། འབྲས་ཁྲོངས་མངའ་སྡེ། དེ་བཞིན་རྩོམ་བཅས་སུ་ལུལ་མི་དང་ལྷན་སེར་སྤྱི་སློང་
བྲག་མང་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གོང་གསལ་བཞིན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་གསུང་
ཆོས་དང་། བཀའ་དབང་། ཆོས་སྤྱོད་སྤྱི་ཚོགས་པ་དུས་དང་བསྐྱར་ཏི་སྤེལ་བཞིན་པ་རེད།

སྤྱོད་སྤྱི་ཚོངས་ཟངས་དཀར་ལུལ་མི་དང་ལྷན་སེར་སྤྱི་ཚོགས་པ་ལོ་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་
གོང་གསལ་མཛད་འཕྲིན་སྤེལ་སྤེལ་བཞིན་དུ་གནས།

ཤིང་ཕག་༡༩༩༧ དུ་ཤི་ཏུ་ཐེག་ཆེན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱིས་བསྐྱུལ་ངོར་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་གནས་
ཆེན་རྩོམ་གདན་དུ་བྱུལ་སྤྱིའི་ནང་ཆོས་ཉམས་ལེན་པ་ཆོད་མཐོར་སོན་པ་ཁག་ཅིག་ལ་ཟབ་བྱས་ཀྱི་
གསུང་ཆོས་བསྐྱུལ།

ད་ནི་མཚན་འཛིན་ཀྱང་པ་ཅམ་མིན་པར་བྱ་བར་དངོས་སུ་ཞུགས་ནས་བྲག་བསྐྱར་དང་ཉམས་
སྤྱོང་ཡོད་རིགས་རང་གི་ཤེས་ཆོད་ཅིག་བཀོད་ན།

དང་ཐོག་ས་ན། ༡༩༧༤ ནས་ཤིང་ཁྲང་། ༡༩༧༥ བར་བྱ་གར་ཏི་མ་ལ་ལ་ནང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་མཛད་
དེ་ནི་པའི་ཆེད་དུ་ནང་པའི་བགོ་སྤྱོད་སྤེལ་སྤེལ་ཏི་བཞིན་ཐེངས་མང་ཞུགས་པར་མཛད།

༡༩༧༤ ལྷུ་ལ་ས་ལྷུ་ལིར་འཚོགས་པའི་ལྷུ་ལྷིའི་ནང་པའི་བཤོ་སྤྱོད་གི་སྐུ་མགོན་གྱི་གཙོ་བོར་སྐབས།

མིང་གྱི། ༡༩༧༥ ལྷུ་ལ་ས་ལྷུ་ལིར་འཚོགས་པའི་ཞི་བའི་ཆེད་དུ་ལྷུ་ལྷིའི་བཤོ་སྤྱོད་གི་ཚོགས་གཙོ།

མིང་སྤྱོད། ༡༩༧༦ ལ་དུགས་སྤྱོད་དབྱུང་ནང་པའི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སྐོབ་གཉེར་ཁང་གིས་གོ་སྐྱིག་མཛད་པའི་ལྷུ་གར་ལྷུ་ལ་ཡོངས་ནང་པའི་བཤོ་སྤྱོད་ཚོགས་འདུར་སྐུ་མགོན་གཙོ་བོར་ཞུགས།
༡༩༧༦ ལ་འོ་སེ་ལྷུ་ལ་ཁབ་དུ་འཚོགས་པའི་ཞི་བའི་དོན་དུ་ནང་པའི་བཤོ་སྤྱོད་དེར་ལྷུ་གར་ཉི་མ་ལ་ཡ་ནང་པའི་སྐུ་ཚབ་མཛད་དེ་ཚོགས་བཅར་གནང་།

མེ་སྐྱག། ༡༩༧༦ ཨ་མི་རི་ཀའི་མི་ལ་དེལ་མི་ཡའི་ལྷུ་ལ་ཁབ་གྱི་དངོས་རྟིང་བར་མཛོད་ཁང་དུ་བོད་གྱི་ཚོས་དང་འབྲེལ་བའི་དངོས་རྫས་ལྷུ་དཀར་ཆག་བཟོ་འགྲོད་མཛད།

ལྷུ་སྤྱོད། ༡༩༩༢ ལྷུ་ལ་ས་ལྷུ་ལི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སྐོབ་གཉེར་ཁང་དུ་འཚོགས་པའི་སེམས་ཅམ་པའི་ལྷ་བའི་སྐོར་བཤོ་སྤྱོད་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་ནས་གསུང་བཤད་དང་ཆེད་ཚོས་སྤྱོད།

མེ་གྱི། ༡༩༩༥ ཀར་ན་རྒྱ་ཀ་མངའ་སྡེ་འདོད་ལྷུ་སྤྱོད་བོད་མིའི་གཞིས་སྐྱར་དུ་ལོ་རྒྱུ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་། ལྷ་སྤྱོད་མ་ཡེ་སྤེལ་འོད་རླངས་ལྷུ་གར་བཏབ་པའི་ཐོ་ལིང་དབལ་དཔེ་མེད་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་མི་ལོ་ཆེག་སྤྱོད་འཁོར་བའི་དུས་དྲན་སྤྱང་བཅིའི་མཛད་སྤྱོད་བཀའ་འོས་སྐུ་མགོན་གཙོ་བོའི་གསུ་སྐུ་ཞུགས་པར་མཛད། སྤྱོད་ས་མཚུངས་ལོ་དེ་གར་ཉི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེ་གཞུང་གིས་གོ་སྐྱིག་གནང་བའི་སྤྱི་དྲི་པོ་ལྷུ་ལ་ལྷན་གྱི་དགོན་པ་འང་གོང་གསལ་ལྷར་མི་ལོ་ཆེག་སྤྱོད་འཁོར་བའི་དུས་དྲན་སྤྱང་བཅིའི་མཛད་སྤྱོད་མགོན་གྱི་གཙོ་བོར་ཞུགས།

མེ་གྱི། ༡༩༩༥ མེ་དེ་རི་ཀ་ནོའོ་མན་སྐབས་ཅ་ཚོགས་པས་འཇར་མན་འབོན་དུ་གོ་སྐྱིག་མཛད་པའི་ལྷུ་ལྷིའི་བོད་དོན་ལྷུ་བ་སྐོར་ལྷན་ཚོགས་གཉིས་པར་ཉི་མ་ལ་ཡ་ནང་པའི་སྐུ་ཚབ་མཛད་དེ་ཚོགས་བཅར་གནང་།

ས་དྲ། ༡༩༧༤ ནས་བརྒྱུད་ལོ་ལྷར་དབྱར་རེ་བཞིན་སྐྱོད་ཡུལ་དཀྱིལ་དགོན་དུ་ཞབས་པོར་འཁོར་

ནས་ཁྱུ་དང་སྤྱི་ཏིའི་བཟུན་འགྲོར་སྤྲན་པའི་མཛད་བཟང་སྦྱོང་མུས་དང་། ལྷག་པར་དུ་དེ་ལོར་བ་བྱུང་
 བཅུ་བདུན་པའི་ལྷགས་འབྲུག་གི་ལོ་སྤྱོད་ཚེ་གཉིས་པ་གསར་པའི་མགོ་མོ་སྟེ། ༢༠༠༠ གྱི་ཟླ་ ༡ ཚེས་
 ༢༧ ནས་བཟུང་སྐྱོ་གར་དབྱས་གཞུང་གི་རྒྱལ་ནང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་འཕུས་མི་སྟེ། དབྱས་གཞུང་
 ལྷར་ན་བྱུང་ཆེ་དང་མངའ་སྡེའི་དབང་དུ་བཏང་ན་སྤོན་ཆེན་ཞིག་གི་གོ་གནས་སྤུལ་བར་བཏེན་སྐྱོ་གར་
 ནང་གི་མཐའ་མཚམས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་དང་ཆོས་བརྒྱད་ནང་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་བཙན་བྱོལ་བོད་
 གཞུང་དང་ཉམ་ཚུང་མི་དམངས་ཡོངས་ལ་གཟིགས་རྟོགས་མཐུན་འགྱུར་ཞེས་འདེགས་མཛད་བཟང་
 བསྐྱུང་བཞིན་པའོ།

ད་ནི་ཞར་བྱུང་འབྲོས་དོན་མདོར་ཙམ་ཞིག་ཀྱང་བཛྲོད་པར་བྱ་སྟེ། ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱེ་སྤང་
 བགྲང་འབྲེན་བཙི་སྤངས་ད་ལྟ་འཆོ་གཞེས་མཆོག་དེར་བཅུ་དགུ་དང་ཉེར་གཅིག་བཙི་སྤོལ་གཉིས་
 འདུག བཅུ་དགུ་བགྲང་འབྲེན་བཙི་སྤངས་ནི་གོང་དུ་རི་ལྷར་བཀོད་པ་བཞིན་དང་། ཉེར་གཅིག་བཙི་
 མཁན་དག་གིས་ལོ་ཆེན་སྐྱེ་སྤང་བཅུ་བདུན་པ་དང་། བཙེ་བརྒྱད་བར་སྐྱེ་སྤང་གཅིག་སྐྱེ་ན་ཚུང་དུ་ནས་
 འདས་པ་དང་། སྤྱགས་མཚུངས་སྐྱེ་སྤང་བཙེ་བརྒྱད་པ་མེ་བྱ། ༡༩༧༧ བོད་ཟླ་དང་བོའི་ཚེས་ ༧ ཉིན་ཞིང་
 བཅེས་ནས་ད་ལྟ་འཆོ་གཞེས་སྐྱེ་སྤང་བཅུ་དགུ་པ་ལྷགས་སྤང་། ༡༩༩༡ གྱི་ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་སྐྱེ་
 འབྲུངས་པའི་བར་དེར་ལོ་ངོ་ལྔའི་ནང་ད་ལྟའི་སྐྱེ་སྤང་གི་སྐྱེ་གཅེན་ས་བྱི་ལོ་པ་ཐུབ་བཟུན་དོ་རྩེ་ཞུ་བ་
 ཚུང་དུས་འདས་པ་དེ་དང་།

མངའ་རིས་རོང་ཚུང་སྤྱི་བ་སྤྱི་ད་བྲག་སྤོད་ཀྱི་པ་རིག་འཛིན་སྤྱི་ན་སྤོལ་དང་མ་ཆེ་རིང་གཡུ་
 འཛོམས་གཉིས་ལ་བྱ་གཅིག་ས་བྱི་གྱི་ལོ་ ༡༩༧༤ ལོར་གསེར་ཁྲུང་སྤང་བྱེད་སྐྱེ་འབྲུངས། འབྲུངས་
 སྐབས་སྤང་དགོན་པར་འཇའ་ཐངས་གསུམ་ཟུག་པ་དང་། འཇའ་ལོད་ཀྱི་གར་ཐུབ་པ་སོགས་ངོ་
 མཚར་གྱིས་ལྷས་མང་དུ་བྱུང་བ་གསེར་ཁྲུང་སྤང་བྱུང་དང་འཕུར་རི་དགོན་ཡུལ་སོགས་ཆང་མས་
 མཐོང་། གསེར་ཁྲུང་དགུ་ལྷས་ལོ་རྒྱ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྤྱི་དུ་ངོས་འཛིན་བཀའ་ལླང་ཐེབས། གསེར་

ཁྱེད་ཀྱི་ཕྱི་རྒྱུ་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེ་གོང་མའི་༧་ཀྱི་ལོ་མོགས་སྐྱེ་ཉེར་སྐྱེ་ན་མས་ངོས་འཛིན་གྱིས་
འདི་ངའི་ཡིན། འདི་ཡང་ངའི་ཡིན་ཟེར་བ་བྱུང་། ༡༩༩༠ ལོར་བཅན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་ནས་སིམ་ལ་ཀུ་སུམ་
འིར་གྱི་བསྐྱོན་གྱིས་ཞིང་བཟེས་སོ་ཞེས་རིང་ཆུང་སྤྱི་བསྐྱོད་ཁང་གསར་དགེ་སྐྱོང་སློ་བཟང་ཡོན་ཏན་གྱི་
བཟེད་བྱང་ལས་སྤྱིང་བསྐྱུས་ཤིག་ཤུས་པ་བཅས་གོང་འཁོད་ཆུང་སྤྱི་བསྐྱོད་གཉིས་པོ་ཡང་སྐྱེ་སྤེང་གཅིག་ཏུ་
བཅི་སྒོལ་འདུག།

ཡང་སྐྱེ་ཉི་དང་། ཁྱེད་ཀྱི་ས་འབྲེལ་མངའ་རིས་བའི་ངོ་མཚར་དག་སྤང་གི་སྐོ་ནས་སྤྱ་མའི་བཤད་
སྒོལ་དང་བཞེད་ལྷན་དུ་སོ་རྩྭ་གསུམ་འབྲེལ་གྱི་ཆུ་པ་རི་ཡར་བུད་བུ་ལའི་སྐོགས་སུ་གསུམ་ལ་
མཁར་ཞེས་བྱ་གར་སྐོགས་ལ་ཡོད་པའི་བྲག་བྲམ་མཐོན་པོ་མིས་མི་དགོས་སྐྱས་རིང་བཅུགས་ཀྱང་
མི་ཉེ་བ་པ་ཞིག་གི་ལོགས་སུ་ལོ་ཆེན་སྐྱེ་སྤེང་རེ་སྐྱེ་འབྱུངས་པ་དང་གཡུང་དྲུང་ལྷ་བུའི་རི་མོ་མེར་པོ་
རང་བྱུང་གིས་འབྱར་དོད་གསལ་གྱི་ཡོད་འདུག ཉེ་བའི་ཆར་ཤིང་གི། ༡༩༩༧ ལོར་ཁྱེད་ཀྱི་ཁ་ཐོ་རའི་ཆོང་
པ་ཤར་ཀར་གྱིས་བྲག་ལོགས་དེར་རི་མོ་ཉེར་གཉིས་དངོས་སུ་བཅིས་གངས་མུབ་པ་བྱུང་འདུག།

མངའ་རིས་པ་བགྲས་རབས་དག་གིས་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེ་བཟུམས་མིན་གྱི་བཞག་པའང་
བྲག་ལོགས་དེར་རི་མོ་གསར་པ་ཐོན་ཡོད་མིན་བཟུ་སྒོལ་ཡོད་འདུག།

པཎ་ཆེན་སློ་བཟང་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ལོ་ཆེན་སྐྱེལ་སྐྱེ་སློ་བཟང་བཟུན་འཛིན་
རྒྱལ་མཚན་གྱི་འབྱུངས་རབས་གསལ་འདེབས་བཞན་བཞགས་སྐོན་ཆོག་ལྷར་ན་འབྱུངས་རབས་དང་
སྐྱེ་སྤེང་ན་རིམ་ནི།

དང་པོ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་ཡུལ་སྐྱོང་། གཉིས་པ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ། གསུམ་པ་བྱུབ་
མཚོག་ཨ་ཡུ་པ། བཞི་པ་རིག་འཛིན་ཀ་ལོ། ལྷ་པ་དག་དབང་ཆོས་འཕེལ། དུག་པ་ཆོས་དབྱུངས་
(དབང་) གྲགས་པ། བདུན་པ་དག་དབང་བརྒྱ་བྱིན། བརྒྱད་པ་དག་ལེགས་བསམ་བྱུག། དགུ་པ་སློ་
བཟང་དཔལ་འབྱོར། བརྒྱ་པ་སློ་བཟང་བཟུན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་བཅས་གསལ་བ་དང་།

ཡང་སྐྱེ་ཉི་དཀྱིལ་དགོན་པའི་ཀྱོ་མའི་དཀའ་ཆེན་སློ་བཟང་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བཞོད་པའི་ལོ་ཆེན་

སྐྱུ་ཕྱེད་མཚན་རིམ་དང་། ༡ རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྐྱུ་གཞིན་བྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེས་མཛད་པའི་ལོ་ཆེན་
 ན་རིམ་གྱི་འབྲུངས་རབས་གསལ་འདེབས་རེ་སྐོང་ནོར་བུའི་དོ་གཤམ་གཉིས་ལྟར་ན། དང་པོ་འཕགས་
 པ་ཡུལ་འཁོར་སྐྱོང་། གཉིས་པ་སློབ་དཔོན་ཀ་མིན་ཆེན་པོ་གསུམ་པ་སློབ་དཔོན་སྡེས་པ་མེད་པ། བཞི་
 པ་གྲུབ་ཐོབ་ཤིན་ཀ་བ་ཆེན་པོ། ལྔ་པ་དེ་བ་རྩ་མ། ཏུག་པ་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ། བདུན་པ་བཅུན་
 པ་དཔལ་དབྱངས། བརྒྱད་པ་རོང་པ་ཆ་ལོ། དགུ་པ་རྟོགས་ལྡན་ཨ་ཡུར་པ། བཅུ་པ་ཞང་ཞུང་བ་མཁས་
 བྱའ་ཆོས་དབང་གྲགས་པ། བཅུ་གཅིག་པ་མཁན་ཆེན་དག་དབང་བརྒྱ་བྱིན། བཅུ་གཉིས་པ་རྩེ་བཅུན་སྡོ་
 བཟང་དཔལ་འབྱོར། བཅུ་གསུམ་པ་མཁས་བྱུ་དགེ་ལེགས་བསམ་འབྱུག། བཅུ་བཞི་པ་སྡོ་བཟང་
 བསྟན་འཛིན་ཆོས་འཕེལ། བཅུ་ལྔ་པ་ལོ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན། བཅུ་དྲུག་པ་རྩེ་བཅུན་བསྟན་
 པའི་རྒྱལ་མཚན། བཅུ་བདུན་པ་ཡོངས་འཛིན་སྡོ་བཟང་དཔལ་ལྡན་རིན་ཆེན་གྱི་མཆོ། བཅུ་བརྒྱད་པ་སྡོ་
 བཟང་ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་བཅས་གསལ།

(༡༩༩༢ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་) བཀྲས་དགོན་ལོ་རྒྱུས་ཚོམ་འཁྱོལ་ཆོགས་
 རྒྱུ་གིས་བཅུམས། བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་དཔལ་གྱི་སྡོ་ཆེན་སྡེགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་
 སྡིང་གི་སྟེན་བྱུང་གསལ་བའི་ཉི་མ། ཞེས་པའི་ནང་སྐུ་པའི་སྐུ་རིམ་བྱུང་གི་སྐོར་བཀོད་སྐབས། པཎ་
 ཆེན་སྐྱུ་ཕྱེད་བཞི་པའི་ (པཎ་ཆེན་སྡོ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན། ༡༧༧༠- ༡༩༩༢) སྐུ་དུས་སུ། སེ་ཆེན་
 ཆོས་རྒྱུ། རྩེ་ལ་པཎ་ཉི་༩། བྱ་ཆང་ཆོས་རྒྱུ། ལོ་ཆེན་སྡིང་སྟོབས་རྒྱ་མཆོ་བཅས་བཞི། ཞེས་དང་། ཡང་པཎ་
 ཆེན་སྐྱུ་ཕྱེད་བཅུ་པའི་སྐུ་དུས་སུ། སྐུ་པ་སྐུ་དངོས་སུ་ཡོད་པ། པཎ་ཁང་ལོ་ཆེན་སྡོ་བཟང་འཕམ་དཔལ་
 བསྟན་འཛིན་སྟགས་གསལ། ཡང་དེ་བ་དེའི་ནང་ (ཤོག་གྲངས་ ༧༩) པཎ་ཆེན་སྐྱུ་ཕྱེད་དགུ་པའི་
 (ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་ ༡༩༩༢-༡༩༩༣) ཡོངས་འཛིན་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྡོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྣམ་རྒྱལ།
 ཞེས་གསལ་བ་དང་། (ཤོག་གྲངས་ ༡༧༠) པཎ་ཆེན་སྐྱུ་ཕྱེད་དགུ་པའི་ཡོངས་འཛིན་ལོ་ཆེན་པཎ་ཁང་
 སྡོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྣམ་རྒྱལ་ཞེས་གསལ་བར་གཞིགས་ཆེ་འཛིག་དྲེན་མིག་གྲུར་ལོ་རྩེ་བ་རིན་ཆེན་
 བཟང་པོའི་འབྲུངས་རབས་དང་། ཡང་སྤྲིད་སྐྱེ་སྐུལ་ན་རིམ་གཉིས་མཉམ་བསྐྱེས་ཀྱིས་བགྲང་འབྲེན་

བསྐྱར་ཆགས་སུ་བཞོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལོང་རྒྱལ་བ་སྤང་མཐའ་ཀུན་གཟིགས་པའི་ཆེན་དཔལ་ལྷན་
ཡེ་ཤེས་ཞབས་དང་། གྱིས་བྱོན་པ་རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྐབས་མེ་བྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་དཀྱིལ་དགོན་
པའི་དཀར་ཆེན་སྐོ་བཟང་རྒྱལ་མཆན་ནམ་གཉིས་བཅས་པའི་པོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་
འབྲུངས་རབས་དང་སྐྱེ་སྤང་ཐད་བབྲང་འབྲེན་བཅི་སྤངས་དང་མཆན་བཅས་བཞེད་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་
ཁག་ཅིག་གསལ།

གཙང་གི་ཆོས་སྤྲེ་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྷན་བཟུ་ཤིས་ལྷན་པོ་ནི་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་མེ་ཡོས། ལྷ་ལོ་
༡༧༧༧ ལོར་ལྷག་བཏབ་དང་། གཞིས་ནས་གསར་བཏོན་བཟུ་ཤིས་ལྷན་པོ་དཔལ་གྱི་སྤྲེ་ཆེན་ཕྱགས་
ཐམས་ཅད་ལས་ནམ་པར་རྒྱལ་བའི་སྤྲིང་གི་སྤྲོད་བྱུང་གསལ་བའི་ནི་མ། ཞེས་པའི་ནང་སྤྱལ་བའི་སྐྱེ་
རིས་བྱུང་གི་སྐོར་བཞོད་སྐབས། པའི་ཆེན་སྐྱེ་སྤང་བཞི་བ་སྐོ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆན་ (༡༧༧༠-
༡༩༩༢) གྱི་སྐྱེ་དུས་སུ་ལོ་ཆེན་སྤྱལ་སྐྱེ་ཡོད་སྐོར་གསལ་སྐབས་ཆོས་སྤྲེ་ཆེན་པོ་དེའི་ནང་སྤྱལ་སྐྱེའི་
བྱུང་རབས་དང་ཐོག་གསུམ་སུ་ཡོད་པའང་ཞོར་ནས་ཤེས་བྱའལ་གས།

ཞེས་པ་འདི་ནི་ས་སྐྱག་ ༡༩༩༤ ལྷི་ཆུ་དུག་པའི་ནང་སྤྱི་ནིའི་དུ་པོ་ལྷོག་ལ་རྒྱན་གྱི་ཆོས་སྤྲེས་
གཙོས་དགོན་གནས་ཁག་མཇལ་སར་བསྐྱོད་སྐབས་དཀྱིལ་དགོན་དུ་ལོ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་
བྱོད་ཀྱིས་རང་རེ་གནས་བསྐྱོར་བ་དང་དགོན་པ་མཇལ་མི་སྤྱི་དང་། ལྷི་མི་ཡུལ་བསྐྱོར་སྤྱོ་འཆམས་པ་
ཆང་མའི་ཆེད་དུ་དཀྱིལ་དགོན་པའི་བྱུང་རབས་ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས་ཤིག་འབྲི་བྱའཆེ་མན་ཐོགས་
ཡོང་རྒྱ་ཞེས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་སྐྱ་ཁག་ཅིག་མིག་སྔོན་གནང་བ་བཅས་ལ་བཀའ་ངོ་ལྷོག་མེད་ཅེས་གྱི་
སྤྲ། གྲུ་གེ་བྱི་ཐང་པ་རྣམས་མཛད་པའི་བྱུང་རྒྱུ་མེས་དཔལ་ལོ་རྒྱ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་
འབྲུངས་རབས་དཀར་སྤྱད་སྤྲོད་མ་ནམ་ཐང་ཤེལ་བྲེད་ལུ་གྲུ་རྒྱད་དང་། མངའ་བདག་ཉང་རལ་ནི་མ་
འོད་ཟེར་གྱིས་བརྩམས་པའི་ཆོས་འབྲུང་མེ་ཏོག་སྤྲིང་པོ་སྤྱང་ཅིའི་བཅུད། གྲུ་གེ་མཁན་ཆེན་དག་དབང་
གསལ་པས་མཛད་པའི་མངའ་རིས་རྒྱལ་རབས། མང་ཐོས་ལྷ་སྐྱབ་རྒྱ་མཆོས་མཛད་པའི་བསྐྱར་ཅིས་
གསལ་བའི་ནིན་བྱེད་ལྷག་བསམ་རབ་དཀར། སྤྲེ་སྤྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་མཛད་པའི་དགེ་ལྷན་

ཆོས་འབྱུང་པེ་མེར། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་མཛད་པའི་ལོ་ཆེན་ན་རིམ་གྱི་འབྱུངས་
 རབས་གསོལ་འདེབས། ས་རྩོར་གདན་པ་དཀའ་ཆེན་སྟོ་བཟང་བཟོད་པས་མཛད་པའི་གདན་ས་བཀྲ་
 ཤིས་ལྷན་པོའི་བྲི་འཛིན་དཀྱིལ་ཁང་ལེགས་བཤད་སྟོག་པའི་སྤྱིང་གི་གྲ་ཆང་གི་བྲི་འཛིན་ནམས་ཀྱི་
 མཆན་བྱང་ནོར་བུའི་ཕྱེང་བ། ལོ་ཆེན་སྤྱིང་གི་རྟེན་རྟིང་གས་སུ་བཞུགས་པའི་པལ་ཆེར་ ༡༩༣༠ ཡས་
 མས་སུ་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་གྱུ་གེ་དཔོན་ནམ། ལྷ་བྲིས་ཆེན་མོས་བྲིས་མཛད་འབྱུངས་
 རབས་ཞལ་ཐང་བཅུ་དགུ། དཀྱིལ་དགོན་གྱི་མོའི་དཀའ་ཆེན་སྟོ་བཟང་རྒྱལ་མཆན་གྱི་བཀོད་པའི་ལོ་
 ཆེན་སྟུ་ཕྱེང་ན་རིམ་གྱི་མཆན་ཐོ་དང་ལོ་ཆེན་སྟུ་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ཕུན་མོང་བྱིའི་ནམ་ཐར།
 ༡༥ རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་སྟུ་གཞོན་སྟུ་བས་ཇེ་བྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་སྟོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་
 མཆོས་མཛད་པའི་ལོ་ཆེན་ན་རིམ་གྱི་འབྱུངས་རབས་གསོལ་འདེབས་རེ་སྟོང་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ། དཀྱིལ་
 དགོན་གྲ་ལྷོ་ཤར་དོ་ཇེ་ཆོ་བཀྲ་གྱིས་མཛད་པའི་སྟུ་ཉི་ཤུགས་ཀྱི་སྟོན་བྱང་གི་ལོ་རྒྱུས། བྱང་དཀར་རིན་
 པོ་ཆེ་སྟོ་བཟང་འཕྲན་ལས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོལ་པའི་དེབ་དམར་མཆན་འབྲེལ། པེ་ཅིང་མི་རིགས་དཔེ་
 མཛད་ཁང་གི་དཔེ་ཐོ་ལས་གསུང་འབྲུམ་སྟོར་གྱི་དཀར་ཆག་དེབ་སྤྲད་ཆ། དེམ་པོ་རྒྱབ་བསྟན་རྒྱལ་
 མཆན་སོགས་ཀྱིས་ཤུགས་བསྐྱིགས་ཞུ་མེར་བསྟན་པའི་སྟོན་མེ་ཇེ་ཅོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་གཙོས་སྟུ་
 ཆེན་དམ་པ་རིམ་བུང་གི་གསུང་འབྲུམ་དཀར་ཆག་ཤུགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱིགས་པའི་དྲི་མེད་ཆེ་ཤེལ་
 གཙང་མའི་མེ་ལོང་། མཁན་ཆེན་བུམས་པ་ཆོས་གྲགས་དཔལ་བཟང་པོས་མཛད་པའི་ཆབ་མདོ་དགེ་
 ལུན་བུམས་པ་སྤྱིང་གི་གདན་རབས་རིམ་བུན་གྱི་ནམ་བར་ཐར་པ་དགེ་ལེགས་འོད་སྣང་འདྲན་པའི་ངོ་
 མཆར་གདམ་གྱི་སྟུ་རེངས། ལོ་ཆེན་སྤྱིང་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་རིགས་བཅས་ཁྱུངས་སུ་བཅོལ་ནས་
 བསྟར་ཆགས་སུ་གྱས་འབངས་སྟུ་བས་འོག་པ་ཇོ་མངའ་རིས་གྲུང་ཐང་ཁབ་མ་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་གིས་
 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་ལུགས་འབྲུག ༢༠༠༠ གྱི་ཆེ་ ༥ ཆོས་ ༢༧ ཉིན་མཇུག་ཇོགས་པར་བྲིས་
 པའོ། བཀྲ་ཤིས་དཔལ་འབར་འཛམ་སྤྱིང་རྒྱན་དུ་ཤོག དགོལྱོ དགོལྱོ དགོལྱོ།

A Short Guide to Key Gonpa

entitled

THE MIRROR THAT SHEDS LIGHT
ON THE CENTRE OF THE MANDALA

Roberto Vitali

Spiti, where Key Gonpa is located, is part of the Western Himalayas, a barren and uncompromising land which played a crucial role in forging cultural patterns in the regions north of the Indian plains.

The ancient history of Spiti can be divided into three great cultural phases:

1) The earliest known phase in Spiti goes back to the Second Diffusion of Buddhism in the Himalayan territories, which took place in the late 10th and 11th centuries, establishing the teachings of Shakyamuni as the religion of several Himalayan regions of India. Within a period of a century or so, many religious masters from the Himalayan borderlands went to India to gain knowledge of Buddhism and brought back with them a large quantity of Buddhist literature which, after translation, served as the basis for the religious systems subsequently developed in their respective territories. These activities were promoted in the Western Himalayas by a dynasty of enlightened kings, who often renounced their throne to devote themselves to a religious life.

2) The intermediate phase was eminently engendered by the Kagyupa sect and occurred in the 13th century. This phase is especially renowned for its hermit and meditational practices, meditators settling in remote areas and temples of the regions neighbouring the holy mountain Kailash and its sacred lakes. A new religious impetus revived the great cultural seats of the Western Himalayas, which had languished in a state of oblivion during the 12th century, a period marked by ravaging foreign invasions, leaving the land deprived of cultural energy;

3) Later, after the Sakyapa period (from the second half of the 13th century to the second half of the 14th), during which Sakya ruled, under the sovereignty of the Mongols, a vast expanse of districts in the Himalayan range and on the plateau, the Gelugpa phase, beginning in the 15th century, led to a new renaissance in these lands, which protracted for successive centuries.

During this phase, the religious practices, for which Tibetan Buddhism is mainly known at present, took shape in the Western Himalaya and also in the whole of the plateau. After the teachings of Tsongkhapa (1357-1419), the founder of the Gelugpas and the most important religious exponent of his period, were diffused by his disciples in the lands of the Western Himalayas at an early phase of their existence, these territories adopted this newly established school in the main. An interregnum, during which the kings of Ladakh controlled almost all the lands of the Western Himalayas from Spiti to West Nepal, only briefly changed this state of affairs, for the government of the Dalai Lamas took hold of these territories which remained under their control for a long time.

Eventually, Spiti and Kinnaur, much like Ladakh, passed under the government of India, a fact that permitted them to preserve their culture and tradition from the devastating effects of Chinese rule and, in particular, the Cultural Revolution which has wiped away the Tibetan way of life from the Snowland.

Of these main phases in the ancient history of the Western Himalayas, Key Gonpa and its incumbent incarnation played a role of major importance in two of them. The incumbent Lama of Key Gonpa is the present incarnation of Lochen ("great translator") Rinchen Sangpo (958-1055), who marked the Second Spread of Buddhism with his towering influence. At an early period of the Gelugpa phase, Key Gonpa was founded.

Before briefly examining these two phases, a few words of introduction must be said regarding the monastery.

The monastery

Spiti is divided into two areas of different morphology. In the south, the Spiti valley is narrower and more rocky; in the north, it is wider and greener. It is for this reason that the local tradition compares Spiti to the type of ladles diffused in this territory.

Key Gonpa ("the Gonpa at the Centre of the Mandala"), known as Norbu Gephel ("the Jewel which Diffuses Virtue"), is the main monastery of the land. It is situated in the northern area of Spiti between Kasa and Losar.

Key monastery has belonged to the Gelugpa sect or "Sect of the Yellow Hats" since the time of its foundation. Spiti is, at present, predominantly Gelugpa with enclaves of different sects such as the Sakyapas at Kasa and the Nyingmapas in the Pin Valley.

The location of Key Gonpa is one of the most spectacular in the Himalayas. Built on a small barren hill like an eagle nest, it overlooks the valley, in which the Spiti river flows wide. The mountains near the monastery are full of significance for the holy geography of the site. The hill, upon which Key has been constructed, is the palace of the Tantric deity Chakrasamvara. The three rocky spurs towering above the mountain at the back of the monastery are the abodes of Chamsing, Lhamo and Nesar, deities protecting the monastery.

The top of the steep hill is occupied by the monastery's religious buildings, with monks' quarters sited below them, on its slopes.

The main area of Key Gonpa, where its chapels are found, is built around a courtyard placed on the summit of the hill. The Assembly Hall (Dukhang) as well as the temples known as Mani Lhakhang and Nagpo Kusum all open onto this courtyard. Their doors face, respectively, south, north and west.

The Assembly Hall, which has been recently built, contains, as its main image, a statue of Shakyamuni. The Mani Lhakhang houses the statues of Yunchenmo in the north-eastern corner; Shakyamuni in the north-western corner; Guru Rinpoche in the south-western cor-

ner and Tsongkhapa in the south-eastern corner. A small library is placed next to the statue of Tsongkhapa.

Nagpo Kusum is the most ancient extant chapel at Key. It is attributed to Tö Sherab Sangpo and his disciple Sherab Lodrö, the founders of Key Gonpa (on whom see below). They built this holy room on the eastern side of the same courtyard and thus it directly overlooks the valley, since no corresponding edifice is found in the western direction.

Nagpo Kusum is located on the ground floor of this building. It has six pillars and its main image is a statue of Shinjeshé, the God of Death.

Above Nagpo Kusum is Tsom Lhakhang, a chapel which also has six pillars and contains, as main images, a statue of Buddha Shakyamuni, which is reported to have spoken on one occasion, and a monumental stupa.

Next to the latter chapel is the monastery kitchen, which has the typical atmosphere of these rooms in the Himalayan world. Darkened by the smoke of time and work, it is furnished with shining kitchen tools of great dimensions to serve the purpose of feeding the monastic community of Key Gonpa.

A few steps separate the kitchen from the Gönkhang, or Chamber of the Protectors, which has four pillars.

These are the rooms occupying the east wing of Key Gonpa.

The courtyard used to be the theatre of one of the major annual events at Key Gonpa, i.e. the performance of Cham ("religious dances"), for which the monastery is famous. These are held on the 29th day of the fifth month. The location, where the dances are held at present, has been moved from the courtyard to the ample paved space built below the entrance of the monastery, which is accessible by vehicle.

One should bear in mind that the local New Year does not always fall on the same day every time, and so, in order to find out the cor-

rect date for this event, one has either to check it on a local calendar of that year or come to know when the New Year Day falls.

A flight of stairs leads one up to the chapels on the top floor. These all open onto a roof courtyard. The personal Library of Lochen Rinpoche, the incarnated Lama of Key Gonpa, is located to the north. It contains an important collection of ancient books and documents owned, before him, by his previous embodiments. Cabinets with small statues and other holy objects are also to be found in his library room. Hanging on a pillar is a rare picture of the 17th incarnation of Lochen Rinpoche (the present one is the 19th). The Library is known as Khachen Chokhang.

Regaining the courtyard on the roof, one enters another holy room which houses a large stupa, inside which are kept the remains of the present Lochen Rinpoche's previous embodiment, the 18th Lochen Rinpoche incarnation. A rare picture of him is kept on the shrine of this room, which is located in the western direction and is called Kudung Lhakhang. The private apartment of Lochen Rinpoche, called Lochen Rinpoche Simchung, is to the south. Lochen Rinpoche does not use this nowadays but resides, as a sign of respect and devotion, in the newly built wing next to the Nagpo Kusum or in other rooms of the monastery, because Lochen Rinpoche Simchung was used and blessed by H.H. the Dalai Lama, H.H. Sakya Tridzin, Kyabje Trichang Rinpoche and Kyabje Serkong Rinpoche.

Recently, during the work to prepare Key Gonpa for the great ceremony of the Kalachakra initiation given in year 2000 by H.H. the 14th Dalai Lama, the monks discovered an ancient secret tunnel connecting the peak of the hill, upon which Key Gonpa is built, to its base, so that the water supply could be assured in continuity. This system reminds one of a similar secret tunnel, one of the technological devices set up at Tsaparang, the citadel-monastery capital of the ancient and

lost kingdom of Guge in West Tibet, which rendered it practically unassailable. The period, in which Tsaparang was built, is the same as that when Tö Shersang and his disciple Sherab Lodrö established their foundations (including that of Key) in the stretch of lands from Spiti to Nubra.

Glimpses of the founder of Key Gonpa

Baidurya serpo, a remarkable text dealing with the Gelugpa monasteries in the expanse of territories within the Himalayan regions, has a short but meaningful statement concerning the foundation of Key Gonpa. This text was written in 1698 by the great regent Sangye Gyatso, who did not disclose the death of the Fifth Dalai Lama, behaving as if the Dalai Lama were alive and ruling on his behalf, in order that his people should not experience a period of uncertainty.

Sangye Gyatso tell us that the great master by the name of Changsem Tö Sherab Sangpo was involved in the foundation of Key Gonpa.

About Changsem Tö Sherab Sangpo not much is known, but a few events of his life are treasured by the tradition of Ladakhi authors. He was, in fact, the most distinguished direct disciple from Ladakh of the great Tsongkhapa, whom he met when he left Ladakh in his youth and went to study in Central Tibet.

With Tö Sherab Sangpo and a few other disciples, Tsongkhapa established the system of sending back to their native lands those disciples who had come from afar, so that they could establish his teachings in the territories of their origin.

The Gelugpa tradition recognises six of these disciples, who are collectively called the "Six Banners who Diffused the Teachings to the Borderlands". They were Tö Sherab Sangpo, Mey Chamdo Sherab Sangpo, Guge Ngawang Drakpa, Lhopa Gyaltsen Senge, Palden Sherab and Denma Yontenpal. It is interesting to note that three of these six masters were from the Western Himalayas.

After returning to Ladakh and giving teachings to its king Drakpa Bumde, Tö Sherab Sangpo founded a temple known as Tagmo Lhakhang Serpo ("The Golden Temple of the Lioness"), which is at present quite diminutive and no longer bears any traces of the 15th century.

In order to establish his monasteries, Tö Sherab Sangpo often employed the method of appointing his direct disciples to the task of taking charge of the building work. This was the case with his main monasteries in Ladakh and Spiti.

After completing Tagmo Lhakhang Serpo, Tö Sherab Sangpo prompted his follower Palden Sherab to establish Thikse, the great Gelugpa monastery of Ladakh, on another isolated hill with a remarkably peculiar shape.

Subsequently, the sources establish the succession of foundations by Tö Sherab Sangpo in an order which led him first to build Likir Gonpa at the border between Upper and Lower Ladakh.

After moving south-east across Zaskar, Tö Sherab Sangpo arrived in Spiti. He assigned to his other disciple Sherab Lodrö the duty of constructing Key Gonpa (or "the Monastery Centre of the Mandala") on an remarkable hill overlooking the Spiti river in the northern area of this territory, where the land opens up wide.

Following this event, Tö Sherab Sangpo retraced his steps towards the northern region of the Western Himalayas to return to Nubra, in order to establish good relations with its king, Nyima Drakpa. He was able to found in Nubra the three monasteries of Deskit, Chagrasa and Yensa.

Tö Sherab Sangpo then again returned to Zaskar where he built Ragdum and Phugtal; the latter was constructed embedding a huge cave. He converted Karsha to the Gelugpa school.

As one can see from this brief account, Tö Sherab Sangpo's activity as a temple founder was prolific and reminds one of that of his predecessor from the Western Himalayas, the great translator Rinchen Sangpo.

It is curious and interesting to note that Tö Sherab Sangpo's most important monasteries (Thigse and Key) were built upon extraordinary hills where monks could live in a location of rare scenic beauty, conducive to enhancing their aspiration for spirituality.

There could possibly be no better location than Key Gonpa to host the great Kalachakra Ceremony of the year 2000, graced to everyone by His Holiness the 14th Dalai Lama.

The incumbent lineage of incarnations of the great translator Rinchen Sangpo

Key Gonpa is still at present the seat of the incarnation of one of the most outstanding religious masters of the Himalayan regions of all times, the great translator Rinchen Sangpo (958-1055), who was among the most prominent, or possibly was the most prominent, personality during the Second Diffusion of Buddhism.

Lochen Rinchen Sangpo was born in 958, amidst portentous signs, in a small hamlet called Radni, situated in present Tibetan territory beyond the Shipki pass, which separates Kinnaur and Spiti from the province of Guge to their east. From his birth he displayed uncommon qualities that soon led him to master the Buddhist scriptures.

After being ordained in 970 by Legpey Sangpo, who called him Rinchen Sangpo after his own name, he left in 975 for Kashmir, one of the territories of India where a religious fervour was taking place with the adoption of the freshly formulated tradition, the New Tantras (called locally as Ngag Sarma). Following thirteen years of studies with seventy-five masters in Kashmir and East India, he returned in 987 to the West Himalayas, attracted by the religious impetus given by the king of those territories, Lhalama Yesheö, who had renounced the secular throne to take monastic vows.

Lochen Rinchen Sangpo then became the most revered spiritual master of the land and the personal Lama of the local royal family,

which ruled a vast kingdom encompassing Ladakh, Zaskar, Spiti, Lahul, Kinnaur, Gule, Purang, Ruthog and a few other neighbouring regions.

A unique flourishing of religion, literature, the arts and architecture was begun at that time, spearheaded by Lochen Rinchen Sangpo. He also contributed to the repudiation of debased Tantric practices, which had become popular in the previous centuries, and to their reformation with the New Tantras.

In 996, following the foundation of a number of major temples including Tholing in Gule; Khochar in Purang; Nyarma in Ladakh, which Rinchen Sangpo consecrated on the same day; and Tabo in Spiti, he again set off for India for further studies. He left together with twenty-one intelligent youths, who were sent to gain knowledge of Buddhism.

The journey that brought Lochen Rinchen Sangpo back to his native country was perilous and eventful. At that time, now 1000 years ago, Indian artists came to Spiti and the other lands of the Western Himalayas accompanied by Rinchen Sangpo. Their itinerary brought them from the centre of the Kashmir Valley (known in the Western Himalayas as Kache Tritan) to Kistwar (to the south-east of Kashmir) and across Lahul to Spiti. Rinchen Sangpo carried with him a statue of Taky Chenpo (i.e. the God of Compassion), which he had made for his late father, all the way to the residence of his family across the Shipki pass, which marks the border between Kinnaur, Spiti and present-day Tibet.

On his return with the Kashmiri master artists, Rinchen Sangpo promoted a new phase of work in the existing temples. He carried out an extraordinary activity of temple building by personally undertaking the construction of additional temples and religious structures. According to the literature, temples were built in twenty-one localities as well as a vast number of stupas (given as 108 in total), covering the entire spectrum of the Western Himalayas.

Rinchen Sangpo also undertook intense activity as teacher to diffuse the new system of which he was a leading exponent. He trans-

lated several key books propounding the foundations of this religious system from the Indian languages into Tibetan. His main disciple was his assistant Lochung Legpey Sherab who accompanied Rinchen Sangpo on his second visit to India. The other disciples are classified according to whether they studied with Lochen Rinchen Sangpo exclusively or with both him and Lochung Legpey Sherab. Others studied with the latter after the death of Rinchen Sangpo. Of the other three main disciples who studied solely with Rinchen Sangpo, one, Kyinor Dznyana, was from Kinnaur (the remaining two were Drakpa Shonnu Sherab and Gungshok Tsondu Gyaltsen), which shows that profound links between Lochen and the lands, where Key was later built, go back to the very beginning and date to a millennium ago. That they were renovated in the last few centuries with the discovering of the lineage of his incarnations testifies to the lively persistence of the tradition.

Hence, in the earlier part of his life, Rinchen Sangpo paid two visits to India, where he studied with the greatest Buddhist masters of his time. The first visit lasted thirteen years, the second six. Some texts say that he went there thrice, but this should be dismissed.

In the second half of his long life (Rinchen Sangpo died when he was ninety-eight), he dedicated himself to the practice of meditation. After meeting the great Bengali master Atisha, who was invited locally in 1042 and then proceeded to Central Tibet in 1045 to contribute to the restoration of a correct interpretation of the Tantric teachings which had degenerated after their introduction during the earlier diffusion of Buddhism in the Himalayan regions (mainly in the 8th century), Rinchen Sangpo intensified his meditation practice. At that time he mainly resided in Purang (south of Kailash) until his death, which took place some ten years after Atisha had left for the central districts of Tibetan plateau. The circumstances and the place of his death are recorded in rather obscure terms in his biography written by the disciple Kyitangpa.

Rinchen Sangpo's main activity, for which he is especially renowned, was that of translator of important texts from Sanskrit and other languages into Tibetan, which created the conditions for the

introduction into the Land of Snows of the New Tantras ("Ngag Sarma"). His versatile personality led him to become a master of Medicine; a scholar of the ancient traditions of his land, which had become practically extinct by the 11th century; a patron of the arts and of architecture, the originator of religious chanting to appease deities, and, in his old age, a dedicated meditator. He had a remarkably long and intense life. He has remained a living legend in the eyes of the inhabitants of the plateau of all periods.

A few of the incarnations of Lochen Rinchen Sangpo have briefly to be remembered here for the importance they had in relation with the Western Himalayas.

One of them was Shangshung Chöwang Drakpa (1404-1471), a native of these lands. He was a disciple of Kedrubje, one of the most accomplished exponents of the Kalachakra and a direct follower of Tsongkhapa. Like his teacher, Chöwang Trapa was an expert of Kalachakra. He was also a poet (a biography of Rinchen Sangpo in verse was penned by him) and a translator. He wrote a rendition of the Ramayana in Tibetan.

A few centuries later, the 15th Lochen Tulku, Tenzin Gyaltsen, a contemporary of Palden Yeshe, the 6th Panchen Lama (1738-1780), had a considerable influence over the latter. At that time, the status of the Lochen Tulku incarnate gained in stature and importance. When the 6th Panchen Lama left for a visit to China, no better candidate could be found to replace him temporarily in the handling of religious and political affairs than Lochen Tenzin Gyaltsen. The charisma of the Lochen incarnations was fully re-established since that time.

It is possible that the close links that characterised the relations between Tashilunpo (founded 1447), the great monastery in South-Western Tibet seat of Panchen Lama, and Key Gonpa, created the condition for the successive incarnations of Lochen Tulku to be educated at the former monastery. Monks from Key and other important monasteries in the northern stretch of the land of Spiti were sent for their studies to the monastic college of Tashilunpo known as Tagmo

Kangtsan, while those from the southern stretches of Spiti and from Kinnaur were sent to another monastic college in Tashilunpo, known as Guge Kangtsan.

It seems that the relations between Tashilunpo and, in general, the monasteries in the Western Himalayas were established in the first half of the 16th century when Shantipa Lodrö Gyaltsen (1487-1567), a major Gelugpa exponent originally from these lands, became the 7th abbot of Tashilunpo before returning to the Western Regions for an intense religious activity. Tashilunpo then became a focal point of reference for the Gonpas of the Western Himalayas (Key included).

Other monasteries in Central Tibet, where the monks of Spiti and of Key Gonpa, in particular, went for their education were Ganden and Drepung.

Beginning with the 18th century, i.e. soon before the 15th Lochen Tulku exercised a pre-eminent role in the affairs of the monasteries on the plateau, the incarnations of Rinchen Sangpo were almost always found in the lands of Kinnaur and Spiti.

When Lobsang Palden Rinchen Gyatso (?-1921), the 17th Lochen Tulku, the embodiment of Rinchen Sangpo, became the incumbent abbot of Key Gonpa, the Gonpa rose to even greater importance. The 17th Lochen Tulku was a major religious personality of his time and the tutor of the 9th Panchen Lama Chökyi Nyima (1883-1937), whom he joined during the latter's journey to India in 1906. He regenerated Key Gonpa to experience a time of remarkable liveliness and ensured that religious practices were properly supported by obtaining considerable help from the faithful.

The 10th Panchen Lama, Chokyi Gyaltsen (1938-1989), wrote a prayer for the swift rebirth of the next Lochen Tulku and prophesied that he would take a new body in the Western regions of the plateau. Tenzin Kalsang Rinchen, the present Lochen Tulku, was born at Kyakhar in Kinnaur in 1961. He was recognised as the 19th incarnation of Lochen Rinchen Sangpo by H.H. the 14th Dalai Lama when he was five years old. He has been educated in Dharamsala and

Mungod (Karnataka). He is a master of Madhyamaka, in which he holds a doctorate. Meeting the present Lochen Tulku is an experience of the deepest emotional value. Despite his religious education and status, Lochen Rinpoche is a person of extraordinary humanity, kindness and simplicity, typical of all great beings.

The 19th Lo.chen Tulku: Tenzin Kalsang Rinchen

Tenzin Kalsang Rinchen's father's name is Thachung Tsering and his mother's name is Tashi Yudön. The night before she gave birth, his mother dreamt that a ray of light struck the top of the Stupa in their village, Shalkhar. This Stupa is known as Lotsa Chöten ("stupa of the translator") because it is traditionally associated with the great translator Rinchen Sangpo, of whom Tenzin Kalsang Rinchen is the 19th incarnation.

The Stupa is still there, although it suffered major damage during the earthquake of 1975 which destroyed the entire village of Shalkhar and its ancient 'Temple of the Translator'.

The search for the new incarnation of Lotsawa Rinchen Sangpo had gone on for quite some time after the death of Lobsang Thubten Rinchen Sangpo (the 18th Lochen Tulku) in 1957. But the child had not been found. Divinations and prayers had been made, and eighteen eligible children had been examined, including Lochen Tulku Tenzin Kalsang Rinchen's elder brother. At that time Tenzin Kalsang Rinchen was not yet born.

His elder brother was a very impressive candidate. The child used to say that he wished to go to Key Gonpa (the monastery of the Lo-chen Tulkus) and sit on the throne meant for him. Dorje Chenmo, the great protectress of the main temples of the Western Himalayas, confirmed the authority of the child's candidacy when consulted by the Lamas.

Lama Kachen Tashi Dorje, the attendant of the previous embodiment of Lochen Tulku, went to Dharamsala to confer with H.H. the

Dalai Lama. The Dalai Lama saw obstacles in the procedure of appointing the new incarnation and advised that extensive ceremonies be held. Tenzin Kalsang Rinchen's elder brother unfortunately died in that period. The great Lamas affirmed that Lochen Tulku had come and then prematurely departed.

Following these events, Tenzin Kalsang Rinchen was born.

When he was four years old, some Tibetan refugees from Tashihunpo, who had settled in the area north of Key Gonpa asked Kachen, the old attendant of Lochen Tulku's previous incarnation, to intensify the search.

The great monastery of Tashilhunpo in Central Tibet has been linked, ever since its foundation in the 15th century, by a profound nexus with the Western Himalayas and the successive embodiments of Rinchen Sangpo. The Tashilhunpo family had a child who they thought could be a suitable candidate for the new incarnation. Kachen again sought H.H. the Dalai Lama's recognition.

One day around that time, the little Tenzin Kalsang Rinchen told his mother: "Today a guest is coming. I wish to be well-dressed in order to receive him". This was the occasion when Kachen came to their house to announce that the Dalai Lama had recognised him as the 19th incarnation of the great translator Rinchen Sangpo.

He was brought to Key Gonpa when he was five years-old and enthroned in the monastery of his previous incarnations, whose estate includes eighteen villages of Spiti, the Rangrik temple and the cave of the famous hermit Rangrik Repa, Kibbar in Spiti and Dubling in Kinnaur.

After one month, his parents left him alone at Key Gonpa so that his formal education could begin. Rinpoche still remembers vividly the moment of separation from his father and mother.

He stayed at Key Gonpa until he was ten years-old, and was taught mainly by Kachen. He was ordained to the monastic vows at the age of eight.

In 1970, the Tibetan year of the iron dog, he left for Dharamsala to further his education at Namgyal Dratsang, the school founded and supported by H.H. the Dalai Lama.

In 1973, he was admitted to the prestigious Institute of Dialectics (Dharamsala), where he studied until 1985. At the end of the course of advanced studies, he obtained the degree of "Uma Rabjampa", corresponding to a Doctorate of Philosophy. His personal tutor throughout those years was Lati Rinpoche. He also studied with H.H. the Dalai Lama and his tutors. Lochen Tulku remembers those years with particular fondness. He is delighted to have studied hard and to have been treated like every other student. He used to spend every winter at the Ganden monastic university in Mundgod (Karnataka), site of a major Tibetan settlement, studying the Tantras. Here, Lochen Tulku remembers, he was treated more like a Rinpoche.

From an early age, Lochen Tulku's personal charisma and loving attitude towards everyone indiscriminately have helped him to establish a strong spiritual relationship with the people of his native land. When the present author accompanied him on visits to some parts of the Western Himalayas, the spontaneous devotion that the local people evidently feel for him was touching. Lochen Tulku used to announce his arrival only when he was invited to official ceremonies, and otherwise travelled around informally. When people noticed his unexpected approach, they were transfixed and rushed from all directions to request his blessing.

Already in his childhood, Lochen Tulku had begun to serve the needs of his people. When he was only twelve years-old, a delegation from Zangskar went to Dharamsala to ask for his help. Their land had been hit by a severe drought and the crops were going to be lost unless there were immediate attempts at intervention.

They contacted H.H.'s Office to grant the child permission to leave for Zangskar. The Office was reluctant to let him go because he was too young. Finally, upon the pressing request of the people of Zangskar, Lochen Tulku went. As soon as he entered the Zangskar val-

ley, black clouds gathered in the sky and rain fell. Insects disappeared, the crops were saved and the young Lochen became a local legend. On three further occasions he was called to Zangskar to rescue the ailing crops. He succeeded each time. Lochen Tulku attributes these successes to the influence that the great translator Rinchen Sangpo had on the Nagas.

His spiritual guidance of his people assumed other practical aspects. Many years ago, he renounced the feudal privileges awarded to his previous incarnation by the king of Bhasahar (the territory bordering Kinnaur to the south), who issued an edict granting the Lama perpetual rights over the ancient temple of Kanam in Kinnaur, in order to assist his sojourns in that country. Lochen Tulku donated Kanam, its temple, the monastic quarters, houses and estates once assigned to him, to the local villagers.

In his youth, Lochen Tulku was fond of horse-riding. He still has his own local horse, which he gave to the Dalai Lama, during one of the latter's visits to Spiti, for the two-day ride from Kibbar to Tashigang, near the border with Tibet. H.H. spent two days in the wilderness, which must have reminded him of the Tibet he had been obliged to leave. He also enjoyed riding a yak on the way back.

Lochen Tulku has travelled to many countries around the world to give teaching and participate in Buddhist seminars. His protracted stay in the US was a sojourn he remembers with particular happiness, since it gave him the experience of living an ordinary life like every simple human being. He makes no secret of the fact that he was employed as a blue collar worker in a factory there for some time.

During the 1990s, he headed the Search Committee for the 11th incarnation of the Panchen Lama, which resulted in the discovery inside Tibet of the young Gedün Chökyi Nyima, who was subsequently taken into custody by the Chinese authorities to prevent him from fulfilling his role among the Tibetan communities both in occupied Tibet and in exile. Lochen's appointment was eminently symbolic,

for he is one of the highest incarnations connected with Tashilhunpo. Given that both of the main thrones at this monastery (that of the Panchen Lama and his own) had become empty for various reasons, it was most appropriate to have chosen Lochen Tulku for the highest position on the Committee.

Lochen Tulku has two especially dear ambitions. One is the struggle to revive the thousand year-old painting tradition of the Western Himalayas, whose greatest surviving examples are the murals at Tabo in Spiti and Alci in Ladakh. He is training a master painter in this forgotten tradition, in preparation for a school where this style, which he calls "our own style", could be taught to young artists. He has founded the "Rinchen Zangpo Endowment Society" for this purpose, and for other projects concerning several aspects of the culture and traditions of his native land. He has also established the "Randa Society" whose aim is to provide free education in their own language to the people of Spiti and Kinnaur up to pre-university level.

The Lineage of the Lochen Incarnations

- 1st Phagpa Yul Khorkyong
- 2nd Lopön Kaminpa
- 3rd Lopön Tropa Mepa
- 4th Drubthob Shinkawa
- 5th Dewabhama
- 6th Lotsawa Rinchen Sangpo (958-1055)
- 7th Tsunpa Pelyang
- 8th Rongpa Galo
- 9th Togden Ayurpa
- 10th Shangshung Chöwang Drakpa (1404-1471)
- 11th Khenchen Ngawang Gyajin
- 12th Lobsang Paljor
- 13th Geleg Samdrub

- 14th Lobsang Tenzin Chöphel (born at Shalkhar, Kinnaur)
- 15th Lochen Tenzin Gyaltsen (a contemporary of the 3rd Panchen Lama)
- 16th Lobsang Tenpey Gyaltsen (born at Nao)
- 17th Yongzin Lobsang Palden Rinchen Gyatso (?-1921) (born at Sumra, Kinnaur)
- 18th Lobsang Thubten Rinchen Sangpo (1923-1957) (born at Sumra, Kinnaur)
- 19th Tenzin Kalsang Rinchen (b.1961 at Shalkhar, Kinnaur)

शारदा पुस्तकालय

(संजीवनी शा. दा. के. द.)

क्रमांक ... 249 ...

A KEY MONASTERY PUBLICATION